

DELFTSCHE

STUDENTEN-ALMANAK

VOOR

1876.

TE DELFT, BIJ
J. WALTMAN, JR.
1875.

INHOUD.

Kalender.

Tijdperken	Bladz.	3
Gregoriaansche Kalender	"	3
Guldengetal, Epacta, Zonnecirkel, Indictie en Zon- dagsletter	"	3
Verjaardagen der leden van het Koninklijk huis . .	"	6
Akademische gedenkdagen	"	8
Kalender	"	9
Jaargetijden	"	21
Paaschtafel voor 1875—1884.	"	21
Hemelsverschijnselen.	"	22
Schijngestalten der Maan	"	23
Tafel van de opkomst en ondergang der Zon. . . .	"	25

Polytechnische School.

Bestuur	"	29
Hoogleraren, enz.	"	31
Programma der lessen.	"	34
Toelichting.	"	48
Reglement voor het gebruik van de Bibliotheek. . .	"	52

Studentencorps.

Naamlijst der leden van het Corps	"	56
Naamlijst der ingeschrevenen aan de Polyt. School. die geen lid zijn van het Corps	"	63

Getal der ingeschrevenen aan de Polyt. School. . .	Bladz. 67
Examen B	" 68
Eindexamens	" 69
Commissiën uit de Studenten	" 70
Bijzondere Commissiën.	" 71
Bijzondere gezelschappen en Disputen	" 73
Vervolg van de geschiedenis van het Delftsche studentencorps (van September 1874 tot Sep tember 1875).	" 77

Mengelwerk.

Opmerkingen over Examen C voor civiel ingenieurs 1875, in verband met de daarop betrekking heb- bende Colleges	" 119
Nederland in 1895	" 134
In een poëziealbum	" 171
Verrassingen	" 173
Piet Verlegen	" 189
Eerzucht.	" 192
Vraag en antwoord	" 231
Waarom ik zoo bleek zie	" 233
Romance.	" 244
Wat men op een boekenstalletje zoo al kan aantreffen.	" 248
's Avonds	" 256
Mijn parapluie	" 258
Varia	" 262

K A L E N D E R.

Hot June 1870 and 1871

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

TIJDPERKEN.

Het jaar 1876 van de Christelijke jaartelling
is het jaar:

- 7384—7385 van de hedendaagsche Grieken.
6589 volgens de Juliaansche periode.
5637 sedert de schepping, volgens de Israëlieten (aanvange-
gende 30 September).
2652 sedert de eerste Olympiade, of het 3e jaar van de
663 Olympiade.
2629 sedert de stichting van Rome, volgens Varro.
2623 volgens de jaartelling van Nabonassar.
1293 van de Hedjrah (aanvangende 7 Februari).
297 sedert de Unie van Utrecht.
63 sedert de herstelling van Nederland.
33 sedert de oprichting der Delftsche Academie,
12 " " " " Polytechnische School.
-

Gregoriaansche Kalender.

Het Guldengetal	15.
De Epacta.	IV.
De Zonnecirkel	9.
De Romeinsche Indictie	4.
De Zondagsletter	B.A.

Guldengetal, Epacta, Zonnecirkel, Indictie en Zondagsletter.

Het Guldengetal heeft zijn' oorsprong te danken aan
den maancirkel, een' tijdkring van 19 jaren, uitgevonden

door Meton (430 v. C.) aan het eind waarvan de nieuwe en volle manen weder op dezelfde data van den Juli-aanschen Kalender invallen. Het Guldengetal wijst aan in het hoeveelste jaar van den maancirkel men zich bevindt. Daar men aanneemt dat de eerste maancirkel 1 jaar vóór Christus is aangevangen, moet men bij het jaartal 1 optellen en de som door 19 deelen om het aantal der volbrachte maancirkels te verkrijgen; de rest drukt het Guldengetal uit. De Atheners lieten den door Melon gevonden regel in gulden letters op de deuren van den tempel van Minerva schrijven; van daar de naam het Guldengetal.

De Epacta is het getal, dat den ouderdom der maan, op den 1ⁿ Januari des jaars, in dagen aanwijst. De maansomloopstijden beurtelings op 30 en 29 dagen stellende, kan men uit de Epacta gemakkelijk de data van alle volgende nieuwe manen berekenen.

Een Zonnecirkel is een tijdkring van 28 jaren, na verloop waarvan de data weder met dezelfde dagen der week overeenstemmen, als bij het begin. Daar het gewone jaar uit 52 weken en 1 dag, het schrikkeljaar uit 52 weken en 2 dagen bestaat, verkrijgt een datum niet denzelfden naam, dien hij in 't vorig jaar droeg, maar zoo beide gewone jaren zijn, dien van één dag later gedurende het geheele jaar; zoo het laatste een schrikkeljaar is, dien van een dag later vóór 29 Februari en van twee dagen later na dien datum; zoo het voorgaande een schrikkeljaar was, dien van twee dagen later vóór, dien van één dag later na 28 Februari. Waren

er geen schrikkeljaren dan zou de Zonnecirkel in plaats van 4×7 slechts 7 jaar lang zijn. Men rekent de Zonnecirkel van het 9e jaar vóór Chr. af.

De Romeinsche indictie is een tijdkring van 15 jaren, beginnende 3 jaren vóór Chr. en afkomstig van de Romeinen, die hem gebruikten tot regeling eener belasting.

De Zondagsletter is de letter die de eerste Zondag van een jaar verkrijgt, als men den 1ⁿ Januari A., den 2ⁿ B, enz. noemt. In een gewoon jaar hebben, zoo men telkens na de letters G weder met A begint, alle Zondagen dezelfde letter. In het schrikkeljaar heeft men 2 Zondagsletters. Dit komt voort uit de wijze, waarop de Romeinen den schrikkel dag aan het jaar toevoegden; deze werd als een dag zonder letter tusschen 23 Februari en 5 Maart ingevoegd, zoodat de Zondag, die daarop volgde, één letter terugging.

VERJAARDAGEN
DER
LEDEN VAN HET KONINKLIJK HUIS.

19 Februari.	Z. M. WILLEM ALEXANDER PAUL FREDERIK LODEWIJK, Koning Willem III, geb. 1817.
28 "	WILLEM FREDERIK KAREL, Prins der Nederlanden, Oom des Konings, geb. 1797.
8 April.	WILHELMINA MARIA SOPHIA LOUISA, Erf-Groot-Hertogin van Saksen-Weimar-Eisenach, Zuster des Konings, geb. 1824.
9 Mei.	WILHELMINA FREDERIKA LOUISA CHARLOTTE MARIANNE, Prinses der Nederlanden, Tante des Konings, geb. 1810.
13 Juni.	WILLEM FREDERIK HENDRIK, Prins der Nederlanden, Broeder des Konings, geb. 1820.
17 Jnni.	H. M. SOPHIA FREDERIKA MATHILDA, Koningin der Nederlanden, geb. Prinses van Wurtemberg, geb. 1818.
24 "	KAREL ALEXANDER AUGUST JAN, Erf-Groot-Hertog van Saksen-Weimar-Eisenach, Schoonbroeder des Konings, geb. 1818.

- 5 Juli. WILHELMINA FREDERIKA ANNA ELISABETH MARIA, tweede dochter van Z. K. H. Prins Frederik, geb. 1841.
- 22 Augustus. WILLEM ADOLF MAXIMILIAAN KAREL, Prins von Wied, Schoonzoon van Prins Frederik, geb. 1845.
- 25 " WILLEM ALEXANDER KAREL FREDERIK HENDRIK, Prins der Nederlanden, Zoon des Konings, geb. 1851.
- 4 September. WILLEM NICOLAAS ALEXANDER FREDERIK KAREL HENDRIK, Prins van Oranje, geb. 1840.

AKADEMISCHE GEDENKDAGEN.

- 4 Jan. 1843. Oprichting van de Academie te Delft.
8 " 1632. Stichting van het Athaneum te Amsterdam.
8 Febr. 1575. Stichting van de Hoogeschool te Leiden.
16 " 1630. Stichting van het Athenaeum te Deventer.
26 Maart 1636. Stichting van de Hoogeschool te Utrecht.
1 Juli 1864. Stichting van de Polyt. School te Delft.
25 Aug. 1614. Stichting van de Hoogeschool te Groningen.
25 Sept. 1816. Stichting van de Hoogeschool te Gent.
-

JANUARI, 31 dagen.

1 Zaterdag.	Nieuwjaarsdag.
2 ZONDAG.	
3 Maandag.	
4 Dinsdag.	
5 Woensdag.	
6 Donderdag.	Driekoningen.
7 Vrijdag.	Veldslag bij Besteman. Hondengevecht.
8 Zaterdag.	
9 ZONDAG.	Napoleon III. 1873. †
10 Maandag.	
11 Dinsdag.	
12 Woensdag.	
13 Donderdag.	
14 Vrijdag.	
15 Zaterdag.	
16 ZONDAG.	
17 Maandag.	Oprichting van D. W. L. (1871.)
18 Dinsdag.	
19 Woensdag.	Oprichting van F. E. F. (1874.)
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	Oprichting van F. C. Q. D. (1859.)
22 Zaterdag.	
23 ZONDAG.	
24 Maandag.	
25 Dinsdag.	
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	
28 Vrijdag.	Panglima Polim 1875. †
29 Zaterdag.	
30 ZONDAG.	
31 Maandag.	

FEBRUARI, 29 dagen.

1 Dinsdag.	
2 Woensdag.	Maria Lichtmis.
3 Donderdag.	
4 Vrijdag.	
5 Zaterdag.	
6 ZONDAG.	Oprichting van Vrije Studie (1862.) Studenten Casino (1875.)
7 Maandag.	
8 Dinsdag.	
9 Woensdag.	
10 Donderdag.	
11 Vrijdag.	
12 Zaterdag.	
13 ZONDAG.	
14 Maandag.	
15 Dinsdag.	
16 Woensdag.	Instelling van het Insigne van het Corps (1865.)
17 Donderdag.	
18 Vrijdag.	
19 Zaterdag.	's Konings verjaardag.
20 ZONDAG.	
21 Maandag.	
22 Dinsdag.	
23 Woensdag.	Oprichting Oosterkwartier (1873) Leroy 1854. †
24 Donderdag.	
25 Vrijdag.	
26 Zaterdag.	
27 ZONDAG.	Assaut Odin (1875). Eerste opvoering van den Bedroefden Hond.
28 Maandag.	
29 Dinsdag.	

MAART, 31 dagen.

1 Woensdag.	Oprichting der Societeit Phoenix (1847).
2 Donderdag.	Inval van den dooi; de kwade jongen gestraft.
3 Vrijdag.	
4 Zaterdag.	
5 ZONDAG.	
6 Maandag.	
7 Dinsdag.	
8 Woensdag.	
9 Donderdag.	
10 Vrijdag.	Opvoering van Vorstenschool. O, jii jeugdige snoeper!
11 Zaterdag.	
12 ZONDAG.	
13 Maandag.	
14 Dinsdag.	
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	
17 Vrijdag.	
18 Zaterdag.	
19 ZONDAG.	Lezing van Multatuli op Vrije Studie.
20 Maandag.	Begin van de Lente.
21 Dinsdag.	Oudejaars-avond viering. Tooneelvoorstelling op de Societeit Phoenix. Groot succes van het nieuwe <i>Studentenlied</i> !
22 Woensdag.	Viering van den Dies. Rijpartij. De dorstige hengst in de Koffiekamer van Reineveld. Comedievoorstelling door het drietal van Marchand. De musicale bezemsteel of de nijldige Comediant.
23 Donderdag.	Collation.
24 Vrijdag.	
25 Zaterdag.	
26 ZONDAG.	
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	
29 Woensdag.	
30 Donderdag.	
31 Vrijdag.	

APRIL, 30 dagen.

1 Zaterdag.	
2 ZONDAG.	Aanneming van de Wet, regelende de verhouding tusschen Senaat en Redactie. Jeneverramp.
3 Maandag.	
4 Dinsdag.	
5 Woensdag.	
6 Donderdag.	
7 Vrijdag.	
8 Zaterdag.	Anaximander 546 v. C. †
9 ZONDAG.	
10 Maandag.	
11 Dinsdag.	
12 Woensdag.	
13 Donderdag.	Witte Donderdag.
14 Vrijdag.	Goede Vrijdag.
15 Zaterdag.	
16 ZONDAG.	Paschen.
17 Maandag.	Tweede Paaschdag.
18 Dinsdag.	
19 Woensdag.	
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	
22 Zaterdag.	
23 ZONDAG.	
24 Maandag.	
25 Dinsdag.	De omgevallen sauskom of de zelfopoffering van den struikroover.
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	
28 Vrijdag.	
29 Zaterdag.	
30 ZONDAG.	

MEI, 31 dagen.

1 Maandag.	Aannem. Wet midd. onderwijs.
2 Dinsdag.	Aankomst der Watervelocipède (1875).
3 Woensdag.	
4 Donderdag.	Overname van Oosterkwartier.
5 Vrijdag.	
6 Zaterdag.	Humboldt 1859 †.
7 ZONDAG.	
8 Maandag.	
9 Dinsdag.	
10 Woensdag.	
11 Donderdag.	
12 Vrijdag.	
13 Zaterdag.	
14 ZONDAG.	
15 Maandag.	
16 Dinsdag.	
17 Woensdag.	
18 Donderdag.	
19 Vrijdag.	
20 Zaterdag.	
21 ZONDAG.	Scheele 1786 †.
22 Maandag.	
23 Dinsdag.	
24 Woensdag.	Kegelconcours. Het gevaarvolle hontvlot.
25 Donderdag.	Hemelvaartsdag.
26 Vrijdag.	
27 Zaterdag.	
28 ZONDAG.	
29 Maandag.	
30 Dinsdag.	
31 Woensdag.	Tuinjool. Prijsuitdeeling.

JUNI, 30 dagen.

1 Donderdag.	
2 Vrijdag.	Vergaan der ijzeren boot. Baldur in levensgevaar.
3 Zaterdag.	
4 ZONDAG.	Pinksteren.
5 Maandag.	Tweede Pinksterdag, Thorbecke 1872 †.
6 Dinsdag.	Dr. H. Vogelzang 1874 †.
7 Woensdag.	
8 Donderdag.	Huijghens 1695 †.
9 Vrijdag.	Dood van den portier der P. S. (1875).
10 Zaterdag.	
11 ZONDAG.	
12 Maandag.	
13 Dinsdag.	Oprichting Debating Club (1865).
14 Woensdag.	
15 Donderdag.	
16 Vrijdag.	Oprichting van Berzelius (1865).
17 Zaterdag.	Begin Examen B en C 1875.
18 ZONDAG.	Slag bij Waterloo 1815.
19 Maandag.	
20 Dinsdag.	
21 Woensdag.	Begin van den zomer.
22 Donderdag.	
23 Vrijdag.	
24 Zaterdag.	
25 ZONDAG.	
26 Maandag.	
27 Dinsdag.	
28 Woensdag.	Uitslag, Examen B. 1875.
29 Donderdag.	
30 Vrijdag.	Delftsche Akademie 1864 †.

JULI, 31 dagen.

1 Zaterdag.	Stichting der Pol. School 1864. Uitslag Examen C. 1875.
2 ZONDAG.	
3 Maandag.	
4 Dinsdag.	
5 Woensdag.	
6 Donderdag.	
7 Vrijdag.	
8 Zaterdag.	Maskerade 1873.
9 ZONDAG.	
10 Maandag.	
11 Dinsdag.	
12 Woensdag.	
13 Donderdag.	
14 Vrijdag.	
15 Zaterdag.	
16 ZONDAG.	
17 Maandag.	
18 Dinsdag.	
19 Woensdag.	
20 Donderdag.	Opening lijn Vlissingen—Sheerness.
21 Vrijdag.	
22 Zaterdag.	
23 ZONDAG.	
24 Maandag.	
25 Dinsdag.	
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	Kaiser 1872. †
28 Vrijdag.	
29 Zaterdag.	
30 ZONDAG.	
31 Maandag.	

AUGUSTUS, 31 dagen.

- 1 Dinsdag.
- 2 Woensdag.
- 3 Donderdag.
- 4 Vrijdag.
- 5 Zaterdag.
- 6 ZONDAG.
- 7 Maandag.
- 8 Dinsdag.
- 9 Woensdag.
- 10 Donderdag.
- 11 Vrijdag.
- 12 Zaterdag.
- 13 ZONDAG.
- 14 Maandag.
- 15 Dinsdag.
- 16 Woensdag.
- 17 Donderdag.
- 18 Vrijdag.
- 19 Zaterdag.
- 20 ZONDAG.
- 21 Maandag.
- 22 Dinsdag.
- 23 Woensdag.
- 24 Donderdag.
- 25 Vrijdag.
- 26 Zaterdag.
- 27 ZONDAG.
- 28 Maandag.
- 29 Dinsdag.
- 30 Woensdag.
- 31 Donderdag.

Berzelius 1848. †

Maria Hemelvaart. Livingstone 1873. †
Het geweten van Mevr. Jut begint te
knagen. Zij bekent.

Delftsche Kermis.

Leeuwenhoek 1723. †

SEPTEMBER, 30 dagen.

1 Vrijdag.	
2 Zaterdag.	
3 ZONDAG.	
4 Maandag.	
5 Dinsdag.	
6 Woensdag.	Opening der Colleges aan de P. S. 1875.
7 Donderdag.	
8 Vrijdag.	Leeuwenhoek-feesten (1875). Ontvaatdoe- king van den gedenksteen.
9 Zaterdag.	
10 ZONDAG.	
11 Maandag.	Oprichting van het Zachte Territoor (1875).
12 Dinsdag.	Jut in de doos! Zegepraal der politie o f hoe een koe een haas vangt.
13 Woensdag.	
14 Donderdag.	
15 Vrijdag.	
16 Zaterdag.	
17 ZONDAG.	
18 Maandag.	
19 Dinsdag.	
20 Woensdag.	
21 Donderdag.	Begin van den Herfst.
22 Vrijdag.	Verbreeding van de Laan van Overvest. De hellende tuinmuur.
23 Zaterdag.	
24 ZONDAG.	
25 Maandag.	
26 Dinsdag.	
27 Woensdag.	
28 Donderdag.	Donderjool in het Zuid-Hollandsch Koffie- huis. Voorstelling van den opstand in de Herzegowina.
29 Vrijdag.	
30 Zaterdag.	

OCTOBER, 31 dagen.

1 ZONDAG.	Inauguratie van Nieuwe Leden 1875. Wandeling door de stad met fakkellicht.
2 Maandag.	Rijpartij. Slagregen gedurende den ganzen dag. Toch pret!
3 Dinsdag.	Melchior 1783. †
4 Woensdag.	
5 Donderdag.	
6 Vrijdag.	
7 Zaterdag.	Eerste tooneelvoorstelling Valois. Dag
8 ZONDAG.	Meltzer.
9 Maandag.	
10 Dinsdag.	
11 Woensdag.	
12 Donderdag.	
13 Vrijdag.	Odin op zijn kantje of de bestolen voor
14 Zaterdag.	zichtigheid.
15 ZONDAG.	De Haan op den Nieuwekerkstoren.
16 Maandag.	
17 Dinsdag.	
18 Woensdag.	Oprichting van Heineken. (1873).
19 Donderdag.	
20 Vrijdag.	
21 Zaterdag.	
22 ZONDAG.	Oprichting van H ³ (1864).
23 Maandag.	Viering van het 25jarig bestaan van den Almanak. Verwelkoming van Eere-Leden der Redactie. Receptie. Wie zijn rok is dat? Matinée Musicale op Reineveld. Uitgave van de Bloemlezing. Hondenweer. Réunionidiner. Kroegjool.
24 Dinsdag.	Oprichting van Brugman (1868).
25 Woensdag.	
26 Donderdag.	
27 Vrijdag.	Aanneming der Wet tot aanleg van Staatspoorwegen (1875).
28 Zaterdag.	
29 ZONDAG.	
30 Maandag.	Overgave Brugman (1875).
31 Dinsdag.	

NOVEMBER, 30 dagen.

1 Woensdag.	Oprichting van V. A. B. M. (1869).
2 Donderdag.	
3 Vrijdag.	
4 Zaterdag.	Oprichting Vijf Kolommen (1844). Overgave Vijf Kolommen 1875. Derde tooneelvoorstelling Valois. Waar is G?
5 ZONDAG.	
6 Maandag.	
7 Dinsdag.	Oprichting van Snellins (1859).
8 Woensdag.	
9 Donderdag.	
10 Vrijdag.	Oprichting van theorie en praktijk (1855). Receptie bij gelegenheid van den Dies 1875.
11 Zaterdag.	
12 ZONDAG.	
13 Maandag.	
14 Dinsdag.	Oprichting van Apollo (1849).
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	Inauguratie van Nieuwe Leden.
17 Vrijdag.	
18 Zaterdag.	Oprichting van O. K. W (1844).
19 ZONDAG.	
20 Maandag.	
21 Dinsdag.	
22 Woensdag.	Sluiting der Colleges 1861.
23 Donderdag.	
24 Vrijdag.	
25 Zaterdag.	
26 ZONDAG.	
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	
29 Woensdag.	
30 Donderdag.	

DECEMBER, 31 dagen.

1	Vrijdag.	
2	Zaterdag.	
3	ZONDAG.	
4	Maandag.	
5	Dinsdag.	St. Nicolaasavond.
6	Woensdag.	
7	Donderdag.	
8	Vrijdag.	
9	Zaterdag.	
10	ZONDAG.	Uitgave van den Delftschen Studenten Almanak 1875.
11	Maandag.	Groot Apollo-Concert ter viering van het 25jarig bestaan 1874.
12	Dinsdag.	Apollo bal in den Doele. Holm geboren (1845).
13	Woensdag.	
14	Donderdag.	
15	Vrijdag.	
16	Zaterdag.	
17	ZONDAG.	
18	Maandag.	Sturm 1855. †
19	Dinsdag.	
20	Woensdag.	
21	Donderdag.	Begin van den winter.
22	Vrijdag.	
23	Zaterdag.	
24	ZONDAG.	
25	Maandag.	Kersmis.
26	Dinsdag.	Tweede Kersdag.
27	Woensdag.	
28	Donderdag.	
29	Vrijdag.	
30	Zaterdag.	
31	ZONDAG.	Oudejaarsavond.

JAARGETIJDEN.

De Lente begint den . .	20sten Maart.
De Zomer " " . .	21sten Juni.
De Herfst " " . .	22sten September.
De Winter " " . .	21sten December.

PAASCHTAFEL VOOR 1875—1884.

1875	28 Maart.
1876	16 April.
1877	1 "
1878	21 "
1879	13 "
1880	28 Maart.
1881	17 April.
1882	9 "
1883	25 Maart.
1884	13 April.
1885	5 "

HEMELVERSCHIJNSELEN.

Er zullen in 1876 twee verduisteringen van de zon en twee verduisteringen van de maan plaats hebben, van welke alleen de beide maansverduisteringen zichtbaar zullen zijn in Nederland.

I. *Maansverduistering.*

10 Maart. Gedeeltelijke maansverduistering zichtbaar in Nederland. Aanvang 's morgens te 4 uur 15 min. midden 's morgens te 6 uur 39 min. einde 's morgens te 9 uur 4 min. Grootte der verduistering 3,6 duim. De maan gaat 's morgens te 6 uur 35 min. onder.

II. *Zonsverduistering.*

25 Maart. Ringvormige zonsverduistering onzichtbaar in Nederland, zichtbaar in den stillen Oceaan het Noord-Oostelijkdeel van Azië en Noord-Amerika.

III. *Maansverduistering.*

3 September. Gedeeltelijke maansverduistering, zichtbaar in Nederland. Begin 's avonds 7 uur 45 min. midden 's avonds 9 uur 40 min. einde 4 September 's morgens 0 uur 15 min. Grootte der verduistering 4,1 duim.

IV. *Zonsverduistering.*

17 September. Totale zonsverduistering onzichtbaar in Nederland, zichtbaar in Australië, den Stillen Oceaan en de zuidelijk Poolzee.

SCHIJNGESTALTEN DER MAAN.

GEDURENDE HET JAAR 1876.

Januari	4	's avonds	3 u.	41	m.	E. K.
"	11	's morgens	6 "	41.	"	V. M.
"	18	"	9 "	7	"	L. K.
"	26	's avonds	1 "	59	"	N. M.
Februari	3	's morgens	2 "	11	"	E. K.
"	9	's avonds	6 "	5	"	V. M.
"	17	's morgens	5 "	14	"	L. K.
"	25	"	6 "	38	"	N. M.
Maart	3	"	10 "	5	"	E. K.
"	10	"	6 "	30	"	V. M.
"	18	"	1 "	42	"	L. K.
"	25	's avonds	8 "	29	"	N. M.
April	1	"	4 "	30	"	E. K.
"	8	"	7 "	57	"	V. M.
"	16	"	8 "	55	"	L. K.
"	24	's morgens	7 "	21	"	N. M.
"	30	's avonds	10 "	45	"	E. K.
Mei	8	's morgens	10 "	11	"	V. M.
"	16	's avonds	1 "	45	"	L. K.
"	23	"	3 "	43	"	N. M.
"	30	"	6 "	6	"	E. K.
Juni	7	"	0 "	55	"	V. M.
"	15	"	3 "	32	"	L. K.
"	21	's avonds	10 "	35	"	N. M.
"	28	"	3 "	32	"	E. K.
Juli	6	"	3 "	56	"	V. M.
"	14	"	2 "	13	"	L. K.
"	21	's morgens	5 "	11	"	N. M.
"	28	"	3 "	37	"	E. K.

Augustus	5	's morgens	6	u.	56	m.	V. M.
"	12	's avonds	10	"	16	"	L. K.
"	19	"	0	"	43	"	N. M.
"	26	"	6	"	35	"	E. K.
September	3	"	9	"	31	"	V. M.
"	11	's morgens	4	"	38	"	L. K.
"	17	's avonds	10	"	12	"	N. M.
"	25	"	0	"	21	"	E. K.
October	3	's morgens	11	"	14	"	V. M.
"	10	"	10	"	37	"	L. K.
"	17	"	10	"	15	"	N. M.
"	25	"	8	"	13	"	E. K.
November	1	's avonds	11	"	49	"	V. M.
"	8	"	5	"	35	"	L. K.
"	16	's morgens	1	"	6	"	N. M.
"	24	"	4	"	45	"	E. K.
December	1	"	11	"	22	"	V. M.
"	8	"	2	"	41	"	L. K.
"	15	's avonds	6	"	32	"	N. M.
"	23	"	11	"	59	"	E. K.
"	30	"	10	"	17	"	V. M.

T A F E L.

VAN DE OPKOMST EN DEN ONDERGANG DER ZON
gedurende het jaar 1876.

		Opkomst der Zon.			Ondergang der Zon.		
Januari	2	'smorgens	8 u.	13 m.	'savonds	3 u.	55 m.
"	9	"	8 "	11 "	"	4 "	4 "
"	16	"	8 "	6 "	"	4 "	15 "
"	23	"	7 "	58 "	"	4 "	36 "
"	30	"	7 "	48 "	"	4 "	39 "
Februari	6	"	7 "	37 "	"	4 "	53 "
"	13	"	7 "	24 "	"	5 "	6 "
"	20	"	7 "	10 "	"	5 "	19 "
"	27	"	6 "	55 "	"	5 "	32 "
Maart	5	"	6 "	39 "	"	5 "	45 "
"	12	"	6 "	23 "	"	5 "	58 "
"	19	"	6 "	6 "	"	6 "	10 "
"	26	"	5 "	50 "	"	6 "	22 "
April	2	"	5 "	34 "	"	6 "	35 "
"	9	"	5 "	17 "	"	6 "	47 "
"	16	"	5 "	2 "	"	6 "	59 "
"	23	"	4 "	47 "	"	7 "	11 "
"	30	"	4 "	32 "	"	7 "	23 "
Mei	7	"	4 "	19 "	"	7 "	35 "
"	14	"	4 "	7 "	"	7 "	46 "
"	21	"	3 "	57 "	"	7 "	57 "
"	28	"	3 "	49 "	"	8 "	6 "
Juni	4	"	3 "	43 "	"	8 "	14 "
"	11	"	3 "	39 "	"	8 "	20 "
"	18	"	3 "	38 "	"	8 "	23 "
"	25	"	3 "	40 "	"	8 "	24 "

Juli	2	's morgens	3	u.	44	m.	's avonds	8	u.	23	m.
"	9	"	3	"	50	"	"	8	"	19	"
"	16	"	3	"	58	"	"	8	"	12	"
"	23	"	4	"	8	"	"	8	"	4	"
"	30	"	4	"	19	"	"	7	"	53	"
Augustus	6	"	4	"	30	"	"	7	"	40	"
"	13	"	4	"	41	"	"	7	"	27	"
"	20	"	4	"	53	"	"	7	"	12	"
"	27	"	5	"	4	"	"	6	"	57	"
September	3	"	5	"	16	"	"	6	"	41	"
"	10	"	5	"	28	"	"	6	"	25	"
"	17	"	5	"	40	"	"	6	"	8	"
"	24	"	5	"	51	"	"	5	"	51	"
October	1	"	6	"	3	"	"	5	"	35	"
"	8	"	6	"	15	"	"	5	"	19	"
"	15	"	6	"	27	"	"	5	"	3	"
"	22	"	6	"	48	"	"	4	"	48	"
"	29	"	6	"	53	"	"	4	"	34	"
November	5	"	7	"	6	"	"	4	"	21	"
"	12	"	7	"	19	"	"	4	"	9	"
"	19	"	7	"	32	"	"	3	"	59	"
"	26	"	7	"	43	"	"	3	"	51	"
December	3	"	7	"	54	"	"	3	"	46	"
"	10	"	8	"	2	"	"	3	"	44	"
"	17	"	8	"	9	"	"	3	"	44	"
"	24	"	8	"	13	"	"	3	"	48	"
"	31	"	8	"	13	"	"	3	"	53	"

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION
1009 BROADWAY
NEW YORK, N. Y.

THE DIRECTOR

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION
1009 BROADWAY
NEW YORK, N. Y.

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

Het bestuur der Polytechnische school is opgedragen aan een' Directeur en een Raad van Bestuur, samengesteld uit de Hoogleeraren der School.

De Directeur is Voorzitter van den Raad.

De Secretaris wordt jaarlijks door den Raad uit zijn midden gekozen.

DIRECTEUR

DR. L. COHEN STUART.

SECRETARIS VAN DEN RAAD VAN BESTUUR

DR. A. C. OUDEMANS JR.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

HOOGLEERAREN.

In de zuivere en toegepaste Wiskunde.DR. G. W. F. BAEHR. — *Langendijk.*F. J. VAN DEN BERG. — *Zuidwal.*DR. L. COHEN STUART. — *Oude Delft.*A. J. VAN PESCH. — *Voorstraat.***In de Wiskunde en in het Ijken van Maten
en Gewichten.**DR. F. J. STAMKART. — *Binnenwatersloot.***In de toegepaste natuurkunde.**DR. J. BOSSCHA JR. — *'s Hage.***In de Kennis van Werktuigen en mech.
Technologie.**D. GROTHE. — *Voorstraat.***In de schoone Bouwkunde.**E. GUGEL. — *Oude Delft.*Adsistent: A. LE COMTE. — *Camaretten.***In de Waterbouwkunde.**E. STEUERWALD. — *Koornmarkt.*

Ingenieur van den Waterstaat, tijdelijk belast met de
lessen in de Waterbouwkunde.

N. H. HENKET, — *Vlamingstraat.***In de scheepsbouwkunde,**J. W. CALTEN. — *Hellevoetsluis.*Adsistent: A. C. VAN LOO. — *'s Gravenhage.*

**In de Staathuishoudkunde en Administratief
Recht.**

MR. B. H. PEKELHARING. — *Westvest.*

In de scheikunde.

DR. A. C. OUDEMANS JR. — *Koornmarkt.*

In de Mineralogie, Geologie, het Mijnwezen.

DR. T. B. BEHRENS — *Westvest.*

L E E R A R E N.

In de Werktuigbouwkunde.

A. HUËT. — *Oude langendijk.*

In de Natuurkunde.

A. J. SNIJDERS CZN. — *Molslaan.*

In de Scheikunde en scheikundige Technologie.

DR. L. C. LEVOIR. — *Houttuinen.*

Adsistent: DR. J. G. KRAMERS. — *Voorstraat.*

In het Boetseeren.

E. LACOMBLÉ. — *Nieuwe Langendijk.*

In de burgerlijke Bouwkunde.

G. J. MORRE. — *Korte geer.*

Adsistent: B. SCHELLING. — *Nieuwe laan.*

In het maken van Modellen en Werktuigen.

G. REUVEKAMP. — *Binnenwatersloot.*

In het Handteekenen.

P. TETAR VAN ELVEN. — *Koornmarkt.*

AMBTENAAR VAN ADMINISTRATIE.

H. L. VERSCHOOR. — *Flamingstraat.*

CONCIERGE.

C. P. WIES. — *In het gebouw.*

PROGRAMMA DER LESSEN,

WELKE

gedurende het jaar 1875-1876

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL

ZULLEN GEGEVEN WORDEN

Wiskunde.

a. Beschrijvende meetkunde.

IIa. (*Eerste deel van den tweejarigen cursus.*) Bol, centrale, evenwijdige en axonometrische perspectief en schaduw van lichamen door eenvoudige platte en gebogen vlakken begrensd. Eerste gedeelte van de theorie der kromme lijnen en gebogen oppervlakken.

5 u. 's weeks, waarv. 3 u. teekenen.

INGENIEURS B₁.

IIb. (*Tweede deel van den tweejarigen cursus.*) Voortzetting van de theorie der gebogen oppervlakken met toepassing op perspectief en schaduw.

3 u., waarv. 1 u teekenen.

INGENIEURS B₂.

Cursus in de beginselen.

1 u. 's weeks.

TECHNOLOGEN B₃.

b. Analytische meetkunde.

IIa. *In het platte vlak.* Coördinatenleer. Rechte lijn en cirkel. Kromme lijnen van den tweeden graad. 2 u.
INGENIEURS B₁.

IIb. *In de ruimte.* Rechte lijn en platte vlak. Oppervlakken van den tweeden graad. 1 u.
INGENIEURS B₂.

Cursus in de eerste beginselen. 1 u.
TECHNOLOGEN B₁.

c. Bolvormige driehoeksmeting.

Ook de voornaamste toepassingen. 1 u., tot Paschen.
INGENIEURS B₁.

Eerste beginselen.
TECHNOLOGEN B₃.

d. Analyse.

IIa. Hoogere stekunde. Differentiaal- en integraalrekening met betrekking tot functiën van een enkele onafhankelijk veranderlijke grootheid. Algemeen overzicht. 5 u.
INGENIEURS B₁.

IIb. Aanvulling der hoogere stekunde. Differentiaal- en integraalrekening met betrekking tot functiën van twee of meer onafhankelijk veranderlijken. Leer der bepaalde integralen. Integreeren van differentiaal-vergelijkingen, 4 u.
INGENIEURS B₂.

Mechanica.

a. Algemeene cursus.

IIa. Cinematica. Beweging van een stoffelijk punt. Evenwicht en beweging van vaste lichamen en beweegbare stelsels, eerste gedeelte.

Met toepassingen. 3 u.
INGENIEURS C₁.

IIb. Evenwicht en beweging van vaste lichamen en beweegbare stelsels, tweede gedeelte. Evenwicht en beweging van vloeistoffen. Idem. 3 u.

INGENIEURS C₂.

b. Theorie der bouwconstructien.

IIa. Leer der veerkracht. Uittrekking, samendrukking, buiging, afschuiving en wringing, hoofdzakelijk van prismatische lichamen. Hout- en ijzerconstructiën, eerste gedeelte. 3 u., na Paschen 2 u.

INGENIEURS C₁.

IIb. Vervolg der hout- en ijzerconstructiën. Bekleedingsmuren. Gewelven. 1 u.

INGENIEURS C₂.

c. Hydraulica.

Beweging van water in buizen, kanalen en rivieren.

1 u., na Kersmis.

CIVIEL INGENIEURS C₂.

d. Theorie van werktuigen.

Theorie der calorische werktuigen. 1 u., tot Paschen.

INGENIEURS C₂.

Uitbreiding, bijzonder wat betreft het stoomwerktuig.

2 u., na Paschen.

WERKTUIGKUNDIGE EN SCHEEPSBOUWKUNDIGE INGENIEURS C₂.

Wrijving. Overbrenging van beweging. Regeling van snelheid. Theorie van werktuigen bewogen door en tot het opvoeren van water. 2 u., tot Paschen.

WERKTUIGKUNDIGE INGENIEURS C₂.

e. Beginselen.

IIa. Evenwicht en beweging van vaste lichamen. 2 u.

TECHNOLOGEN B₂ EN WERKTUIGKUNDIGE INGENIEURS B₁.

IIb. Vervolg van het evenwicht en van de beweging van vaste lichamen. Evenwicht en beweging van vloeistoffen. 2 u.

TECHNOLOGEN B₂.

Toegepaste natuurkunde.

Magneetkracht. Wetten der magneetkracht. Het meten van magneetkracht. Het vervaardigen van kunstmagneten. Aardmagnetisme. Invloed van het scheepsijzer op het kompas.

Electriciteit. Aantrekkende en afstootende krachten en hare wetten. Het meten van electriciteit. Lading door inductie. Ontladings-verschijnselen. Atmosferische electriciteit. Bliksemafleiders. Standvastige stroomen en hunne wetten. Bepaling van hunne sterkte. Scheikundige werking. Warmte-ontwikkeling. Electriscbe lampen. Werking van stroomen op elkander. Inductiestroomen. Electromagnetisme. Electriscbe telegraphen, uurwerken en registreertoestellen. 3 u.

TECHNOLOGEN B_1 EN B_2 . INGENIEURS B_1 EN B_2 .

Onderwerpen van bijzonderen aard. Bepaling van soortelijk gewicht; areometers en vochtwegers. Luchtpompen. Photometers. Spectroskopen. Mikroskopen. Interferentie en polarisatie; saccharimeters. 1 u., tot Paschen.

TECHNOLOGEN B_3 .

Praktische oefeningen. 2 u.

Theoretische en anorganische scheikunde.

IIa. Verwantschapsleer. Bepaling van atoom- en moleculair-gewicht. Amorphe en kristallijne toestand. Dimorphie, isomorphie, isomerie en polymerie. Soortelijk volumen van gasvormige, vloeibare en vaste stoffen. Verband tusschen soortelijke warmte, atoomgewicht en moleculair-gewicht. Scheikundige theoriën. Scheikunde der niet-metalen. 2 u.

TECHNOLOGEN B_1 EN MIJNEN-INGENIEURS B_1 .

IIb. Scheikunde der metalen. 1 u.

TECHNOLOGEN B_2 .

Organische scheikunde.

Inleiding. Elementair-analyse. Bepaling van het specifiek

gewicht van dampen. Geschiedenis van de ontwikkeling der organische scheikunde, en van de theoriën omtrent de constitutie van organische lichamen. Typentheorie. Structuur-formulen. Beschrijving der voornaamste organische verbindingen. 2 u.

TECHNOLOGEN.

Scheikundige analyse.

Qualitative analyse. 1 u., na Kersmis.

INGENIEURS B₁ EN TECHNOLOGEN B₁.

Scheikunde der bouwstoffen.

IJzer, scheikundig karakter, voornamelijk ter onderscheiding van staal. Staal, onderkenning en keuring. Overige metalen. Verfstoffen. Houtconservatiemiddelen en scheikundige keuring. Mortels. Water, eischen voor drinkwater, voor voeding van stoomketels. 1 u.,

INGENIEURS. B₂.

Oefeningen in het scheikundig laboratorium.

Qualitative en quantitative analyse en het maken van preparaten. 9 u.

TECHNOLOGEN.

Qualitative en quantitative analyse. 6 u.

MIJNEN-INGENIEURS.

Qualitative en quantitative analyse der bouwstoffen.

INGENIEURS B₂. 2 u.

Delfstofkunde.

IIa. *Algemeene delfstofkunde.* Kristallographie, natuur- en scheikundige eigenschappen der mineralen.

4 u., tot Kersmis.

Bijzondere delfstofkunde. Beschrijving der verschillende mineralen, eerste gedeelte. 4 u., na Kersmis.

MIJNEN-INGENIEURS B₁.

IIb. *Bijzondere delfstofkunde*, tweede gedeelte.

Onderzoek van mineralen. 2 u.

MIJNEN-INGENIEURS B₂.

Petrographische oefeningen.

MIJNEN-INGENIEURS C₁. 2 u., tot Kersmis.

Aardkunde.

Algemeene natuurkundige en scheikundige geologie: gedaante en temperatuur der aarde; vulkanische verschijnselen en producten; niveauverandering door rijzing, daling en erosie. Inleiding tot de petrographie en tot de kennis der langzaam werkende scheikundige verandering der gesteenten. 1 u.

Mijnontginning.

Beginnels der huttenkunde. 2 u., na Kersmis.

MIJNEN-INGENIEURS C₁.

Kennis van werktuigen.

Tweejarige beschrijvende cursus. Stoomwerktuigen. Geschiedenis der uitvinding, tevens beschrijving der verschillende stelsels. Beschrijving der onderdeelen, stoomketels en vuurhaarden met toebehooren. Calorische en gasmachines. *Werktuigen tot het opheffen van lasten.* Hefboomen, takels, windassen en kranen. Heitoestellen. Werktuigen tot het opvoeren van water.

INGENIEURS C₁ EN C₂ EN TECHNOLOGEN B₂ EN B₃.

Mechanische technologie.

Iib. De fabricatie van het glas. Het smelten, de inrichting der ovens. Het maken van ruit- en spiegelglas. Het slijpen van glas. Het beleggen van spiegels. *Het maken van aardewerk.* Fayence, steengoed, gewoon aardewerk, muurplaatjes, metselsteenen. *De bewerking van het hout.* De ruwe bewerking, het opwerken en voltooien. *Het spinbedrijf, eerste gedeelte.* Bijzonder de katoenspinnerij, de ruwe bewerking van den katoenvezel, het wolven, kloppen, kaarden en verdeelen; het grof en fijn spinnen. 3 u. TECHNOLOGEN B₁ EN WERKTUIGKUNDIGE INGENIEURS B₁.

Iic. Het spinbedrijf. De katoenspinnerij. Het bewerken en spinnen van vlas, jute, wol en zijde. De touwslagerij.

Het weven in zijn geheel en omvang. De lakenfabricatie. *De papierfabricatie*. Het maken van gewoon en gekleurd papier. De boek-, plaat- en steendrukkerij. 3 u.

TECHNOLOGEN B_2 EN B_3 EN WERKTUIGKUNDIGE
INGENIEURS B_2 EN C_1 .

Scheikundig technologie.

Ila. Scheikundige technologie der onorganische stoffen. Metallurgie. Metaalpraeparaten en metaallegeeringen. Zwavel. Iodium. Bromium. Zuren. Alkaliën en alcalische aarden. Kalk en cement. Glas- en aardewerkfabricatie. Aluin en ultramarijn. 3 u.

TECHNOLOGEN.

Werktuigbouwkunde en werktuigk. teekenen.

Oefeningen.

a. Schetsen.

Voor de werktuigkundige ingenieurs B_1 2 uren 's weeks, onderdeelen van werktuigen tot overbrenging van beweging; voor B_2 2 uren, onderdeelen van werktuigen voor de beweging van vloeistoffen; voor C_1 2 uren, algemeene inrichting van de verschillende soorten van stoomketels; voor C_2 2 uren, algemeene inrichting van de verschillende soorten van stoommachines.

b. Teekenen.

Voor B_1 4 uren, het opmeten en teekenen naar modellen van onderdeelen van werktuigen, naar modellen voor de gieterij en naar werktuigen in hun geheel. Voor B_2 4 u., het maken van werkteekeningen van de onderdeelen van een werktuig, waarvan de plantekeningen gegeven zijn. Voor C_1 6 u., het maken van ensembleteekeningen van werktuigen, waarvan de onderdeelen gegeven zijn; het teekenen van diagrammen van zuiger- en stoomschuifbewegingen, parallelbewegingen, tandraderen, raderwerken, enz. Voor C_2 6 u., het ontwerpen van werktuigen en hunne onderdeelen.

Voordracht.

a. Stoomketels en stoomwerktuigen. Tweejarige cursus B, II*b*. Land- en bootmachines. 1 u.

b. Onderdeelen. Tweejarige cursus C. II*a*. Constructie van onderdeelen tot het overbrengen en regelen van beweging. 2 u.

c. Verklaring van teekeningen van werktuigen; stoom- en waterwerktuigen. C. 2 u.

Burgerlijke bouwkunde en bouwkundig teekenen

a. Bouwstoffen en onderdeelen van gebouwen.

II*a*. Houtverbindingen. Steenverbanden. Metaalverbindingen. Houten wanden, balklagen, vloeren, kozijnen, deuren, ramen. Houten kappen. 2 u. voordr. 7 u. teek.

CIVIEL- EN BOUWKUNDIGE INGENIEURS B₁, TECHNOLOGEN

B₁, WERKTUIGKUNDIGE INGENIEURS B₂ EN MIJNEN-

INGENIEURS C₁ DE VOORDRACHT.

II*b*. Vervolg houten kappen en dakbedekkingen. Goten en kroonlijsten. Houten en steenen trappen. Maatregelen het bouwen voorafgaande, fundeeringen. Metselwerken onder- en boven den grond. Gewelven, constructie van tou-, kruis- en koepelgewelven. IJzeren balklagen, trappen en kappen. Overzicht der overige ambachten. Bij den huisbouw voorkomende bouwstoffen. 2 u. voordr., 6 u. teek.

CIVIEL- EN BOUWK. INGENIEURS B₂. TECHNOLOGEN B₂ EN

WERKTUIGK. INGENIEURS C₁ DE VOORDRACHT.

b. Projecteeren.

II*a*. Algemeene wetten en conventioneele bepalingen omtrent het ontwerpen en teekenen van platte gronden, opstanden en doorsneden van gebouwen. Voorschriften met het oog op doelmatigheid, gezondheid en constructie. Vormen van de onderdeelen der uitwendige ordonnantie: lijstwerken, deuren en vensters, gesloten en doorbroken wanden: *a.* in gehouwen steen of pleister, *b.* in gebakken

steen. Vormen van de onderdeelen van houten gebouwen. Vormen der inwendige ordonnantie: deuren, schoorsteenen, vloeren, zolderingen, wandbekleedingen, enz. Het ontwerpen: *a.* van kleine woonhuizen, *b.* van woonhuizen van middelbare grootte, *c.* van verschillende houten gebouwen. 1 u. voordracht.

Hierbij oefeningen uit dezelfde onderwerpen. 4 u.

CIVIEL INGENIEURS C_1 EN ARCHITECTEN C_1 .

Uit verschillende onderwerpen. 4 u.

ARCHITECTEN C_1 EN C_2 .

IIb, *Spoorweggebouwen*. Halten. Tussenstations. Hoofdstations. Waterstations. Rijtuigloodsen. Locomotievenloodsen. Werkplaatsen en reparatiewinkels.

1 u. voordracht.

Oefeningen in het ontwerpen van spoorweggebouwen.

CIVIEL INGENIEURS C_2 . 4 u.

Van verschillende soorten van gebouwen. 4 u.

ARCHITECTEN C_1 EN C_2 .

c. Oefeningen in de beginselen van de constructie en van het projecteeren.

TECHNOLOGEN B_2 EN B_3 EN WERKTUIGKUNDIGE.

INGENIEURS C_1 EN C_2 . 3 u.

d. Geschiedenis der bouwkunst.

IIa. Grondbeginselen van de aesthetiek der bouwkunst. Bouwkunst der voor-klassieke oudheid. Klassieke bouwkunst. 1 u. voordracht.

CIVIEL INGENIEURS C_1 EN ARCHITECTEN C_1 .

IIb. Middeleeuwsche bouwkunst. Renaissance en moderne bouwkunst. 1 u. voordr.

CIVIEL INGENIEURS C_2 EN ARCHITECTEN C_2 .

Oefeningen in architectonische stijlvormen. 2 u.

ARCHITECTEN C_1 EN C_2 .

c. Oefeningen in het ornament

ARCHITECTEN C_1 EN C_2 . 2 u.

Waterbouwkunde en waterbouwkundig teekenen.

a. Beginselen.

Beschoeiingen en bekleedingsmuren. Zinkstukken bleeslagen en andere rijswerken. Bouwstoffen. bijzonder bij waterbouwkundige werken in gebruik.

1 u. voordr., 2 u. teek.

CIVIEL- EN BOUWKUNDIGE INGENIEURS B_2 .

b. Eigenlijke waterbouwkunde.

Sluizen, eerste gedeelte. Algemeene beschrijving der verschillende soorten van sluizen. Samenstelling der onderdeelen.

2 u. voordr. tot Kersm.

CIVIEL INGENIEURS C_1 , GEDEELTELIJK SCHEEPSBOUWKUNDIGE INGENIEURS C.

Sluizen, tweede gedeelte. Projecteeren van sluizen met de daarop betrekking hebbende berekeningen.

Kanalen. Algemeene beschrijving der verschillende soorten van kanalen. Aanleg van scheepsvaartkanalen. Grondwerken. Kunstwerken. Uitwateringskanalen. Kanalen in Nederland.

2 u. voordr. tot Kersmis.

CIVIEL INGENIEURS C_2 , GEDEELTELIJK SCHEEPSBOUWKUNDIGE INGENIEURS C.

Hydrographie van Nederland. Tegenwoordige toestand. Geschiedkundig overzicht der vroegere gesteldheid. Plannen tot verbetering van min gunstige toestanden. *Zeeweringen.* Aanleg van dijken. Duin-, dijk-, strand- en oeververdediging. *Rivierwerken.* Dijken Rivierverbeteringen. Stuwen.

2 u., na Kersmis.

CIVIEL INGENIEURS C_1 EN C_2 .

Oefeningen.

Samenstellende deelen van sluizen. 4 u., tot Kersmis.

Hydrographie. Zeeweringen. Rivierwerken.

	CIVIEL INGENIEURS C ₁ .	4 u., na Kersmis.
Sluizen.		4 u., tot Kersmis.
Kanalen. Hydrographie. Zeeweringen. Rivierwerken.		
	CIVIEL INGENIEURS C ₁ .	4 u., na Kersmis.

c Bruggen.

Eerste gedeelte. Inleiding. Landhoofden, jukken, pijlers, ijsbrekers. Bovenbouw van vaste houten bruggen.

CIVIEL INGENIEURS C₁. 2 u., tot Kersmis.

Tweede gedeelte. Projecteeren van bruggen, beweegbare houten en ijzeren bruggen, drijvende bruggen. Steenen bruggen.

Algemeene opmerkingen betreffende het bouwen, keuze der bouwplaats, bepaling der hoofdafmetingen, keuze der bouwstoffen. Steigerwerken en gebruik van werktuigen.

CIVIEL INGENIEURS C₂. 2 u., tot Paschen.

d Wegen.

Eerste gedeelte. Inleiding. Communicatiemiddelen in het algemeen. Traceeren van wegen. *Aanleg.* Aardebaan. Klinkertwegen, keiwegen, grindwegen, Mac-Adamwegen, enz. Weegbruggen. *Spoorwegen.* Bovenbouw, ballast, steunpunten der rails, dwarsliggers, enz.; verschillende vormen van gewone rails, kruissingen, wissels, traversen en rolwagens, draaischijven, waterkranen en reservoirs. 2 u., na Kersmis.

CIVIEL INGENIEURS C₁.

Tweede gedeelte. Algemeene inrichting voor locomotief- en rijtuigremises. Stations-emplacementen, parallelwegen, overwegen, afrasteringen, signalen en seinen; berekening der tegenstanden op spoorwegen, hellende vlakken, buitengewone systemen van spoorwegen, transportkabel. Grondtransport. Tunnels. Rivierovergangen. Spoorwegonderhoud en exploitatie. 2 u., tot Paschen.

CIVIEL INGENIEURS C₂.

Oefeningen in verband met de voorgedragen onderwerpen over bruggen en wegen.

CIVIEL INGENIEURS C_1 . 4 u.

CIVIEL INGENIEURS C_2 . 4 u.

Scheepsbouwkunde en scheepsbouwkundig teekenen.

SCHEEPSBOUWKUNDIGE INGENIEURS.

Cursus B. Het samenstel van schepen, zoo houten als ijzeren en de inrichtingen aan boord. De uitvoering van den bouw. Waterversplaatsing. Stabiliteit. 1 u. voordr.

Cursus C. Theorie van de beweging van het schip op zee, Voortstuwing. Sterkte van het schip. Het ontwerpen naar gestelde eischen. Uitvoering van den bouw. Bijzondere eischen van oorlogschepen. Tonnemeting. 2 u. voordr.

Teekenoefeningen.

Voor de scheepsbouwkundige ingenieurs B_1 , het construeeren en teekenen van kromme lijnen, het copieeren en op andere schaal overbrengen van sloopsteekeningen. Voor B_2 , het teekenen naar een sloopbestek en van teekeningen die geheel het verband van een schip of deelen daarvan voorstellen. Voor C , het maken van teekeningen behoorende bij de berekeningen van een schip; het teekenen en berekenen van een of meer ontwerpen. 4 u.

Landmeten en waterpassen.

CIVIEL INGENIEURS C_1 , ARCHITECTEN C_1 EN MIJNEN-INGENIEURS C_1 .

a. Landmeten.

Instrumenten. Onderdeelen: randverdeeling en hare aflezing, vizierinrichtingen, niveau. Instrumenten tot het meten en uitzetten van hoeken, theorie, regeling en gebruik. Hulpmiddelen tot het meten van lengten; de stadia. 3 u., tot Kersmis.

Uitvoering en daarbij voorkomende berekeningen. Inleiding: invloed der founten in de hoek- en lengtemetingen, algemeen begrip van de methode der kleinste quadraten. Verschillende handelwijzen tot het opmeten van terreinen van geringe uitgestrektheid. Het trianguleeren. Het vastleggen van enkele punten. Het in kaart brengen en de inhoudsbepaling. 2 u., van Kersmis tot Paschen.

b. Waterpassen.

De trigonometrische hoogtemeting. Het gewone waterpassen. De barometrische hoogtemeting. 2 u. na Paschen.

c. Praktische oefeningen.

CIVIEL INGENIEURS C_1 EN C_2 , ARCHITECTEN C_1 EN C_2 EN MIJNEN-INGENIEURS C_1 .

Geodesie.

Uitbreiding van den cursus over landmeten en waterpassen tot groote opmetingen. Sterrekundige bepalingen. Kaartenprojectiën. Meetkundige beschrijving van Nederland.

CIVIEL INGENIEURS C_2 . 1 u.

Situatietekenen.

2 u., van Kersmis tot Paschen

CIVIEL INGENIEURS C_1 EN MIJNEN-INGENIEURS C_1 .

Metten en wegen.

Theorie van het meten en wegen in verband met den ijk der maten, gewichten en weegwerktuigen. 2 u.

Praktische oefeningen. 4 u.

Staatshuishoudkunde.

Geschiedenis van het socialisme en communisme, vervolg. Verschillende onderwerpen.

Administratief recht.

In betrekking tot waterstaat en openbare werken.

Eerste gedeelte. Inleiding; algemeene beginselen van administratief recht. Spoorwegwetgeving.

Tweede gedeelte. Overzicht onzer verordeningen op waterstaat en openbare werken betrekking hebbende. 2 u.

CIVIEL INGENIEURS C₁.

In betrekking tot fabrieken en werktuigen

Als *eerste gedeelte*: met de civiel ingenieurs.

2 u., tot Kersmis.

Voorts overzicht der verordeningen. 1 u., na Kersmis.

WERKTUIGKUNDIGE INGENIEURS C₂.

Handelsregt.

Handteekenen.

Schetsteekenen naar verschillende voorwerpen.

2 u., tot Paschen; 6 u., na Paschen.

Teekenen naar pleister, koppen, enz. 4 u., tot Paschen.

Idem. ornament. 4 u.

Landschapteekenen en oefeningen in het wasschen. 2 u.

De gelegenheid tot oefeningen in het **boetseeren** en tot **praktische oefeningen in het bewerken van hout en metalen**, zal op daartoe aan te wijzen tijden openstaan.

TOELICHTING.

Volgens de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs is de Polytechnische school bestemd voor de opleiding van:

1°. aanstaande industriëlen of technologen, die eene grootere mate van theoretische of thechnische kennis verlangen dan aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus kan verkregen worden;

2°. van hen die verlangen zich te bekwamen tot:

civiel ingenieur;

architect of bouwkundig ingenieur;

Scheepsbouwkundig ingenieur;

werktuigkundig ingenieur;

mijnen-ingenieur.

De bijwoning der lessen aan de Polytechnische school is aan geene andere voorwaarden gebonden, dan de storting der bij de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs vastgestelde som en de door het reglement voorgeschreven opgave van de lessen, welke men wenscht te volgen.

Die storting bedraagt *f* 200, te voldoen bij den aanvang van elk studiejaar. Zij die slechts enkele lessen wenschen te volgen, betalen mede bij den aanvang van elk studiejaar, voor lessen die gegeven worden, éénmaal 's weeks *f* 10, tweemaal *f* 20, driemaal *f* 30, vier- of meermalen *f* 40.

Leerlingen, die aan de oefeningen in het scheikundig laboratorium wenschen deel te nemen, storten bij den aanvang van het jaar eene waarborgsom, *f* 15 voor eerstbeginnenden, *f* 40 voor hen, die wenschen zich

met onderzoekingen en bereidingen van grooteren omvang bezig te houden, waaruit wordt vergoed wat door hem wordt gebroken of door hun toedoen in het ongereede geraakt.

Zij, die aan praktische oefeningen met gereedschap en draaibank wenschen deel te nemen, hebben zich voor eigen rekening van de meest benoodigde gereedschappen te voorzien.

Evenmin als een toelatings-examen bestaan er overgangsexamens,

In overeenstemming met de geheele vrijheid van studie; in den geest der wet, voor de Polytechnische school als beginsel aangenomen, is het aan ieder, die haar wenscht te bezoeken, overgelaten te beoordeelen of hij de daartoe noodige kundigheden bezit, en voorts geheel aan de eigen verantwoordelijkheid der leerlingen, in hoeverre zij van de hun openstaande gelegenheid om zich te bekwamen gebruik willen maken.

Hierbij behoort in het oog te worden gehouden:

dat bij het onderwijs aan de Polytechnische school ondersteld wordt, dat allen, die daarvan gebruik maken, in het bezit zijn van de kundigheden, welke aan een hogere burgerschool met vijfjarigen cursus kunnen verkregen worden, voor zooverre die kundigheden betrekking hebben op vakken waarop zij zich wenschen toe te leggen;

dat voor hen, die een diploma als technoloog of ingenieur wenschen te verwerven, het volbracht eind-examen der hogere burgerschool alleen dan een waarborg voor genoegzame voorbereiding oplevert, indien daarbij voor ieder der afdeelingen wis- en werktuigkunde, natuurkundige wetenschappen en hand- en rechtlijnig teekenen, de vorderingen allezins voldoende worden gerekend;

dat het alle aanbeveling verdient zooveel mogelijk van de zomervacantiën partij te trekken tot praktische oefening,

als onmisbaar voor den technicus en bevorderlijk aan eene vruchtbare studie.

Het leerplan is er op ingericht dat zij, die in vermelden zin het eindexamen der hoogere burgerschool met een goed gevolg hebben afgelegd, bij behoorlijke vereeniging van eigen studie met het geregeld volgen der lessen en het getrouw deelnemen aan de in het programma opgenomen oefeningen:

door een *driejarigen cursus* zich de kundigheden kunnen eigen maken, die gevorderd worden bij het examen B, art. 60, waardoor een diploma van *technoloog* verkregen wordt; en

door een *eersten tweejarigen cursus* de kundigheden, welke gevorderd worden voor een der examens B, artt. 61 tot 65, en daarna door het volgen van een *tweeden tweejarigen cursus*, die welke vereischt worden voor het overeenkomstige examen C, waardoor een diploma van *ingenieur* verkregen wordt.

Eene doelmatige tijdverdeeling brengt mede dat de eerste tweejarige cursus voor scheepsbouwkundig, werktuigkundig en mijnen-ingenieur zich ook over enkele vakken, die eerst in examen C voorkomen, uitstrekt.

Voor zoo verre de lessen eene bepaalde plaats in dit leerplan innemen, is deze in het programma aangewezen. De lessen aangeduid door B₁ zijn meer bepaald bestemd voor het *eerste*, die aangeduid door B₂ voor het *tweede* voorbereidingsjaar voor examen B. Gelijke beteekenis hebben C₁ en C₂ met het oog op examen C.

De vermelding van het aantal uren voor de verschillende oefeningen heeft geene andere beteekenis dan te doen uitkomen, welken tijd op de noodige hulp en leiding kan worden gerekend, geenszins die, dat aan deze oefeningen niet meer tijd zou kunnen of moeten besteed worden. De teekenzalen, het loaal voor het boetseeren en de laboratorien staan, voor zooveel mogelijk, dagelijks van 9 tot 4 ure voor die oefeningen open.

Van de bibliotheek — elken namiddag van 12—4 ure en elken avond, behalve des Zaterdags, van 7—10 ure voor een ieder open — kan door de leerlingen gebruik gemaakt worden.

De cursus in meten en wegen is bijzonder bestemd voor hen, die zich voor de betrekking van adjunct-ijker der maten, gewichten en weegwerktuigen wenschen te bekwamen.

De lessen vangen aan op Maandag 6 September.

Aldus vastgesteld ter algemeene vergadering van leeraren en hoogleeraren der Polytechnische school, op heden den 27sten Mei 1875.

L. COHEN STUART, *Voorzitter.*

A. C. OUDEMANS JR., *Secretaris.*

REGLEMENT.

VOOR HET GEBRUIK VAN DE

Bibliotheek der Polytechnische School.

1. De bibliotheek is geopend, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, iederen namiddag van 12 tot 4 ure en iederen avond, behalve des Zaterdags, van 7 tot 10 ure; in de Kers- en de Paaschvacantie iederen namiddag van 12 tot 4 ure; in de zomervacantie iederen Maandag en Donderdag namiddag van 2 tot 4 ure.

Op deze uren zal altijd een assistent tegenwoordig zijn, bereid tot het verschaffen van inlichtingen en hulp.

Docenten der Polytechnische school staat het bezoeken van de bibliotheek, buiten de genoemde uren, van des voormiddags 9 tot 12 ure vrij.

2. In de bibliotheek is een catalogus voorhanden, benevens een register van later bijgekomen boeken. Zij mogen niet van de voor hen bestemde plaats worden weggenomen.

De door de bezoekers in handen genomen boeken moeten door hen met zorg weder op hunne juiste plaats worden weggeborgen.

3. Docenten en leerlingen der Polytechnische school kunnen voor hun eigen gebruik werken uit de bibliotheek, tegen behoorlijk ontvangstbewijs, ter leen bekomen; laatstgenoemden op persoonlijke aanvraag.

Voor personen, die niet tot de school behooren, wordt daartoe eene bijzondere vergunning van den directeur of van den bibliothecaris vereischt.

4. De gewone tijd, waarvoor boeken uitgeleend worden, is veertien dagen.

Indien na verloop van tijd het werk nog langer begeerd wordt, kan de termijn van teruggaaf door den bibliothecaris verlengd worden, echter slechts ingeval het werk door niemand anders verlangd wordt en onder verbindtenis van onverwijld terugzending, zoodra zulks het geval mocht zijn.

5. Van de uitgeleende werken wordt door den bibliothecaris een register gehouden, dat steeds in de bibliotheek voorhanden zal zijn.

In de bibliotheek wordt gelegenheid gegeven tot het schriftelijk aanvragen van uitgeleende werken. Aan dergelijke aanvraag wordt, nadat het verlangde werk weder is ingekomen, zoo spoedig mogelijk voldaan, en wel, indien hetzelfde werk door meer dan een persoon verlangd wordt, in de volgorde waarin de aanvragen zijn geschied.

6. Niemand mag meer dan tien banden te gelijk ter leen hebben, zonder vergunning van den directeur of van den bibliothecaris.

7. Teekeningen, kaarten, platen, plaatwerken, handschriften, woordenboeken, losse nummers van tijdschriften of vervolgwerken kunnen niet dan bij uitzondering worden ter leen verstrekt, ingevolge eene bijzondere vergunning van den directeur of van den bibliothecaris, aan wie de beslissing toekomt of eenig werk onder de bepaling van dit artikel valt.

8. De tijdschriften moeten gedurende de twee eerste maanden, nadat zij zijn ingekomen, steeds van Maandag ochtend 9 tot Zaterdag namiddag 4 ure in de bibliotheek aanwezig zijn.

De bibliothecaris heeft echter de bevoegdheid om bij uitzondering en voor zoolang hiertegen door geen van de docenten bedenking wordt gemaakt, de nieuw ingekomen nummers van tijdschriften, die meer bepaaldelijk op het vak van een der docenten betrekking hebben, aan dien docent, alvorens zij in de bibliotheek ter lezing worden gelegd, voor den tijd van eene week ten gebruike te geven.

9. De afgifte en het weder in ontvang nemen van werken geschiedt alleen des avonds en Maandag en Donderdag namiddag van 1 tot 4 ure.

De bibliothecaris heeft echter de bevoegdheid hier van af te wijken.

10. Van 1 tot 10 Julij kan geen aanspraak worden gemaakt op het ter leen bekomen van boekwerken. Vóór 1 Julij moeten alle uitgeleende werken terug bezorgd worden. In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van den bibliothecaris, moeten, op diens schriftelijke aanvraag, de uitgeleende werken ook binnenstijds onmiddellijk terug bezorgd worden.

11. Ieder is verantwoordelijk voor de schade aan eenig door hem ontvangen werk, terwijl het in zijn bezit was, toegebracht, en is gehouden bij verlies of bederf, de waarde van het geheele werk — van tijdschriften den geheelen jaargang — te vergoeden, in zooverre namelijk geene enkele deelen of nummers te bekomen zijn. Echter kan in bijzondere gevallen met eene mindere schadevergoeding genoegen genomen worden.

Vergoeding is opvorderbaar van ieder, die, na tweemaal schriftelijk door den bibliothecaris daartoe te zijn uitgenoodigd, nalatig blijft in het terugzenden van eenig werk.

De beslissing of vergoeding behoort te worden gevorderd, en zoo ja, de bepaling tot welk bedrag, staat aan den bibliothecaris.

Zoolang aan de vordering tot vergoeding niet is vol-

daan, worden den betrokken persoon geene werken uitgeleend.

12. In de bibliotheek mogen geene overjassen, hoeden, rottingen en dergelijke worden medegebracht, er mag niet dan op fluisterenden toon gesproken en niet gerookt worden.

13. In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist de directeur, zooveel mogelijk in overleg met den bibliothecaris.

Ontworpen in overleg met den Raad van Bestuur.

DELFT, den 19 November 1867.

De Directeur der Polytechnische School,
(Get.) L. COHEN STUART.

Vastgesteld bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 30 November 1867, no. 222, 5e afdeeling.

NAAMLIJST DER LEDEN

VAN HET

STUDENTENCORPS.

T.	beteekent	<i>Technoloog.</i>
C. I.	"	<i>Civil-Ingenieur.</i>
B. I.	"	<i>Bouwkundig-Ingenieur.</i>
S. I.	"	<i>Scheepbouwkundig-Ingenieur.</i>
W. I.	"	<i>Werktuigkundig-Ingenieur.</i>
M. I.	"	<i>Mijnen-Ingenieur.</i>
IJ.	"	<i>IJker.</i>
V. S.	"	<i>Verschillende Studierakken.</i>

A.

W. R. A. van Alphen,	C. B. I. Romein,	<i>Voorstraat.</i>
D. P. van Ameyden van Duijm,	C. B. S. I. te Meij,	<i>Markt.</i>
G. C. P. d'Arnaud Gerkens,	C. B. S. I. zijne Moeder,	<i>Zuiderstraat.</i>

B.

H. L. A. van den Wall Bake,	C. B. I. van Buuren,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
H. W. J. v. Otterbeek Bastiaans,	T. van Rijn,	<i>Oude Delft.</i>
Th. A. Bertrand,	W. I. Bosman,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
H. E. Beunke,	C. I. Sar,	<i>Markt.</i>
W. J. Bierens de Haan,	C. B. I. Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
D. Blooker,	W. I. Olifiers,	<i>Burgwal.</i>
C. E. Bloys v. Treslong,	C. B. I. zijne Moeder,	<i>Binnen Watersloot.</i>
J. Boas Boasson,	T. van Kol,	<i>Molenstraat.</i>
M. J. Schuurbeque Boeije,	V. S. Mej. Le Clercq,	<i>Oude Delft.</i>
J. de Booi,	C. I. zijne Ouders,	<i>de Geer.</i>

V. G. A. Bosch,
A. L. J. Bouten,
W. J. van der Breggen,
F. J. Bremmer,
J. Broers,
W. H. M. de Bruijn,
R. F. C. de Bruijn,
C. J. N. Byvanck,

C. I. van der Bruggen,
C. I. Prins,
C. B. I. Jansen,
C. B. I. Huijgens,
v. s. Gussenhoven,
C. W. I. van der Lelie,
C. B. I. Iding,
C. B. W. I. zijne Moeder,

Choorstraat.
Voldersgracht.
Oude Delft.
Oude Delft.
Wijnhaven.
de Geer.
Oude Delft.
's Hage.

C.

A. Caland,
M. Caland,
G. J. Cambier,
H. S. Camp,
J. E. van Cleef,
H. Cop,
H. D. Coster,

T. Nienhuis,
C. B. I. van Keekem,
C. B. I. van Hees Sr.
C. B. I. Reichert,
S. W. I. Katan,
S. W. I. Veer,
v. s. Borking,

Choorstraat.
Voorstraat.
Voorstraat.
Markt.
Jacob Gerritstraat.
Oude Delft.
Voorstraat

D.

J. C. Dirksen,
N. W. van Doesburgh,
D. A. M. Doublet,
O. A. van Druten,
M. D. v. Duivenbode de Vlucht,
J. van Dusseldorp,
P. A. Duijvis,
K. Dijk.

C. B. I. zijne Ouders,
C. B. I. Beukers,
C. I. Wed. Collewyn,
C. B. I. Romeyn,
T. van Nerum,
T. Wed. Visser,
W. I. van Hulst,
C. B. I. zijn Broeder,

's Hage.
Voldersgracht.
Vrouwenregt.
Voorstraat.
Oude Delft.
Kolk.
Markt.
Hypolitusbuurt.

E.

G. W. Eekhout,
H. J. C. G. Eilbracht,
H. Ellon,
P. K. Ermerius,
L. J. C. van Es,
C. Everts,

T. van Hees Jr.
C. B. W. I. van Stratum,
T. Oudshoorn,
T. Roest,
C. B. I. zijne Ouders,
C. B. I. zijne Ouders,

Voorstraat.
Oude Delft.
de Geer.
Oude Delft.
Voorstraat.
's Hage.

F.

C. A. de Favauge,
K. G. Feist,

C. B. I. Wed. Nieuwenhui-
zen,
v. s. van Hees Jr.

Oude Delft.
Voorstraat.

G.

C. M. Gardenier,	C. B. I. van Duijl,	<i>Koornmarkt.</i>
Th. A. Gaymans,	C. I. Wolf,	<i>Gedempte Burgwal.</i>
Th. Gebhard,	C. B. I. van Leeuwen,	<i>Markt.</i>
H. Enno van Gelder,	W. I. de Koning,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
J. Th. Gerlings,	C. B. I. van Leeuwen,	<i>Markt.</i>
A. W. Glazener,	W. I. van Alphen,	<i>Choorstraat.</i>
H. Glazener,	S. I. de Vries,	<i>Binnenwatersloot.</i>
S. J. H. Gompertz,	S. B. I. Fesevur,	<i>Choorstraat.</i>
A. D. Gonsalves,	T. Post,	<i>Vrouw Juttenland.</i>
G. J. A. de Senarclens de Grancy,	C. B. I. E. W. de Groot,	<i>Oude Delft.</i>
C. Groll,	C. B. I. S. Karis,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
J. F. de Gijselaar,	C. I. Abel,	<i>Oude Delft.</i>

H.

S. E. Haagsma,	W. I. van den Bogaard,	<i>Vrouwenregt.</i>
A. Vroesom de Haan,	C. B. I. Krusemeijer,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
M. A. van Hasselt,	T. Dikhoff,	<i>Binnenwatersloot.</i>
Th. M. van Hasselt,	S. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
D. H. Havelaar,	C. I. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>
W. J. N. Helbach,	C. B. I. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
J. G. von Hemert,	C. B. I. J. Besteman,	<i>Oude Delft.</i>
C. C. M. Henny,	T. v. d. Pijl,	<i>Oude Delft.</i>
J. C. Heyning,	C. I. Schraag,	<i>Markt.</i>
J. Hoeke,	V. S. van der Spek,	<i>Jacob Gerritsstraat.</i>
W. R. van Hœvell,	V. S. le Clercq,	<i>Oude Delft.</i>
J. Hofland,	V. S. IJpelaar,	<i>Koornmarkt.</i>
J. J. Hoogeboom,	C. I. Begelingen,	<i>Oude Delft.</i>
W. A. Humme,	C. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>

I.

J. H. Insinger,	C. B. I. Schneider,	<i>Choorstraat.</i>
E. T. Intveld.	C. I. Creutzlechteitner,	<i>Molslaan.</i>

J.

W. J. Jagerink,	C. B. I. Dersjant,	<i>Markt.</i>
W. de Jongh,	C. W. I. Tetterode,	<i>Voorstraat.</i>
J. Pennington de Jongh,	C. B. I. Jollie,	<i>Markt.</i>
K. W. de Jonge.	T. Wed. van Stratum,	<i>Oude Delft.</i>

K.

C. B. J. Kallenberg van den Bosch,

P. J. Kapteijn,

J. A. Kerkhoven,

A. E. Kempees,

P. Keijzer IJz.,

Th. M. G. Keulemans,

J. F. Klinkhamer,

D. E. C. Knuttel,

L. Koch,

W. C. Koomans,

J. N. Kooy,

J. de Koning,

M. Koperberg,

J. A. van Kretschmar,

H. D. Kruseman,

C. I. van de Seyp,

C. B. I. Wed. Rosen,

C. I. Duffels,

C. B. I. zijne Moeder,

T. Gussenhoven,

W. I. zijne Ouders,

C. B. I. Kühn,

C. B. W. I. zijne Moeder,

C. B. I. Rosen,

C. I. zijne Moeder,

W. I. Wed. v. d. Stuijt,

C. I. van der Boogaard,

C. B. W. I. van der Valk,

C. B. I. zijne Moeder,

V. S. Berkhout,

Oude Delft.

Brab. Turfmarkt.

Binnenwatersloot.

Brab. Turfmarkt.

Binnenwatersloot.

Oranjestraat.

Laan van Overvest.

's Hage.

Brab. Turfmarkt.

Koornmarkt.

Markt.

Vrouwenregt.

Markt.

's Hage.

Voorstraat.

L.

C. L. M. Lambrechtsen,

A. G. Lamminga,

J. C. Lebrecht,

C. Lely,

D. J. van Lennep,

C. F. Loder,

F. J. Lugt,

C. B. I. van Hees Jr.,

C. B. I. van den Heuvell,

V. S. Manschot,

V. S. van Noorden,

C. B. I. Vellekoop,

C. I. Fauel,

C. I. B. Ypelaar,

Voorstraat.

Voorstraat.

Verwersdijk.

Flamingsstraat.

Voorstraat.

Papestraat.

Koornmarkt.

M.

J. W. van Marle,

Fr. W. L. Meijer,

A. P. Melchior,

P. A. Melchior,

A. Mellink,

H. C. van Mens,

J. Merens,

D. Molenaar,

W. Morrees,

J. A. Mulock Houwer,

C. B. W. I. zijne Moeder,

V. S. van der Pijl,

C. I. Groen,

S. W. I. Groen,

T. Hardenberg,

T. van Ruyven,

W. I. Mulder,

C. I. Nijenhuis,

C. B. I. in de Betou,

C. B. I. de Val,

's Hage.

Oude Delft.

Markt.

Markt.

de Geer.

Voorstraat.

Koornmarkt.

Binnenwatersloot.

Hypolitusbuurt.

Koornmarkt.

N.

B. H. J. van Nederhasselt,	c. B. J. Meijer,	<i>Oude Delft.</i>
A. L. T. A. Nepveu tot Ameide,	c. B. I. zijn Vader,	<i>Singel.</i>
G. van Nes,	c. B. I. van Kol,	<i>Molenstraat.</i>
A. C. Nieuwenhuys,	c. I. Batenburg,	<i>Choorstraat.</i>
M. L. Noordijk,	T. Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>

O.

H. J. Ortt van Schonauwen,	c. B. I. Renard,	<i>Voorstraat.</i>
L. D. van Ouwerkerk,	s. I. Holtwijk,	<i>Vrouw Jullienland.</i>

P.

G. W. A. Pelizer,	c. I. Knaapen,	<i>Voldersgracht,</i>
H. C. Pennink,	s. I. zijne Moeder,	<i>Koornmarkt.</i>
J. M. K. Pennink,	c. B. W. I. de Bruin,	<i>Molslaan.</i>
D. F. W. Pietermaat,	T. Vellekoop,	<i>Voorstraat.</i>
J. Pit,	M. I. Vermeulen,	<i>Oude Delft.</i>
A. Ph. v. d. Ploeg,	c. B. I. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
M. P. A. Proos,	T. Karis,	<i>Hypolitusbuurt.</i>

R.

R. J. Rauws,	c. B. I. Wouters,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
J. J. Reesse,	T. Dielwart,	<i>Nieuwstraat.</i>
R. F. Reineke,	v. s. de Bruyn,	<i>Oude Delft.</i>
J. W. Retgers,	M. I. Beck,	<i>Voorstraat.</i>
W. G. Ribbius,	M. i. Wed. Penders,	<i>Nieuwstraat.</i>
B. W. F. van Riemsdijk,	c. I. Lorrewa,	<i>Oude Delft.</i>
J. A. Rochussen Jr.,	T. van Buuren,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
G. A. v. d. Roemer Jr.,	c. B. I. Creutzlehtner,	<i>Molslaan.</i>
T. Romein,	c. B. I. van Osselen,	<i>Kolk.</i>
G. Roodenburch,	c. B. I. van der Vaart,	<i>Molenstraat.</i>
F. H. Rövekamp,	c. B. I. Mevr. van Thienen,	<i>Rotterdamsche Weg</i>
J. A. Royer,	c. I. van Hees,	<i>Voorstraat.</i>
C. Rutgers van Rozenburg,	c. B. I. Bitter,	<i>Kolk.</i>
J. A. van Rijn van Alkemade,	v. s. van Doorne,	<i>Choorstraat.</i>

S.

R. A. van Sandick.	c. i.	van der Pijl.	<i>Oude Delft.</i>
J. B. H. Saltet,	t.	de Bruyn,	<i>Molslaan.</i>
A. J. Schelling,	w. i.	Berkel,	<i>Oude Delft.</i>
J. C. Schenk,	v. s.	Gauert,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
J. H. van Schmidt auf Altenstadt,	c. i.	van Ree,	<i>Oude Delft.</i>
J. L. Schouten,	s. w. i.	Wed. de Blom,	<i>Oude Delft.</i>
L. J. Schüller.	c. i.	van Eersel,	<i>Oude Langendijk.</i>
A. van Senden,	v. s.	Nobel,	<i>Pepersteeg.</i>
H. Siebers,	s. w. i.	Gussenhoven,	<i>Binnenwatersloot.</i>
C. C. Th. Six,	c. b. i.	Bonart,	<i>Kerkstraat.</i>
J. A. Sluiter,	c. j.	Ahsman,	<i>Oude Delft.</i>
S. B. Smit,	c. b. i.	Wennemer Cramer,	<i>Markt.</i>
A. Stoop,	m. i.	Timmermans,	<i>Papenstraat.</i>
J. A. Stoop,	c. b. i.	Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
W. A. Storm van 's Gravesande,	v. s.	van der Valk,	<i>Markt.</i>
R. J. van Genderen Stort,	v. s.	Voortman,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
E. Suermondt,	v. s.	zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>

T.

J. K. E. Triebart,	c. i.	Jenje,	<i>Markt.</i>
E. Twiss,	v. s.	Dabertrand,	<i>Burgwal.</i>

V.

C. J. Vaillant,	c. b. i.	Heemskerk,	<i>Binnenwatersloot.</i>
A. C. van Heemskerk Veeckens,	c. b. i.	Fauel,	<i>Papenstraat.</i>
F. M. van Veen,	c. i.	zijne Ouders,	<i>Lakenraamlaan.</i>
A. J. Veenhuizen.	c. b. i.	de Val,	<i>Koornmarkt.</i>
J. N. Verloop,	c. w. i.	Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
J. E. Vermeulen,	t.	zijne Ouders,	<i>Voorstraat.</i>
P. A. M. Vermeulen.	v. s.	Blommendael,	<i>Koornmarkt.</i>
H. G. Verspijck,	c. b. i.	van de Seyp,	<i>Oude Delft.</i>
W. J. de Villeneuve,	c. w. i.	van Hees Sr.,	<i>Voorstraat.</i>
W. de Visser,	c. b. i.	Voet,	<i>Oude Delft.</i>
F. J. A. van Vollenhoven,	c. b. i.	Holstein,	<i>Oude Langendijk.</i>
P. J. van Voorst Vader,	c. b. w. i.	Eterman,	<i>Oude Delft.</i>
H. P. J. de Vries,	c. b. i.	zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
J. Vriesendorp,	c. b. i.	Gauert,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>

W.

C. W. Weys,	v. s. van der Lelie,	<i>Geer.</i>
M. E. de Wildt,	c. b. i. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
J. Wilke,	c. b. i. Verschoor,	<i>Flamingstraat.</i>
H. A. Boursse Wils,	c. b. i. van Hees Jr.,	<i>Voorstraat.</i>
A. R. Witkop,	c. b. i. van Hees Jr.,	<i>Voorstraat.</i>
M. van Winsen,	w. i. Creutzlechteitner,	<i>Molslaan,</i>
W. P. D. de Wolff van Westerde,	v. s. de Val,	<i>Koornmarkt.</i>
R. P. O. D. Wijnmalen,	c. i. van Alphen,	<i>Binnenwaterlool.</i>
J. A. Wijnschenk,	c. w. i. Bitter,	<i>Kolk.</i>

Z.

J. A. Sibmacher Zijnen,	c. i. Steenbeek,	<i>Voorstraat.</i>
-------------------------	------------------	--------------------

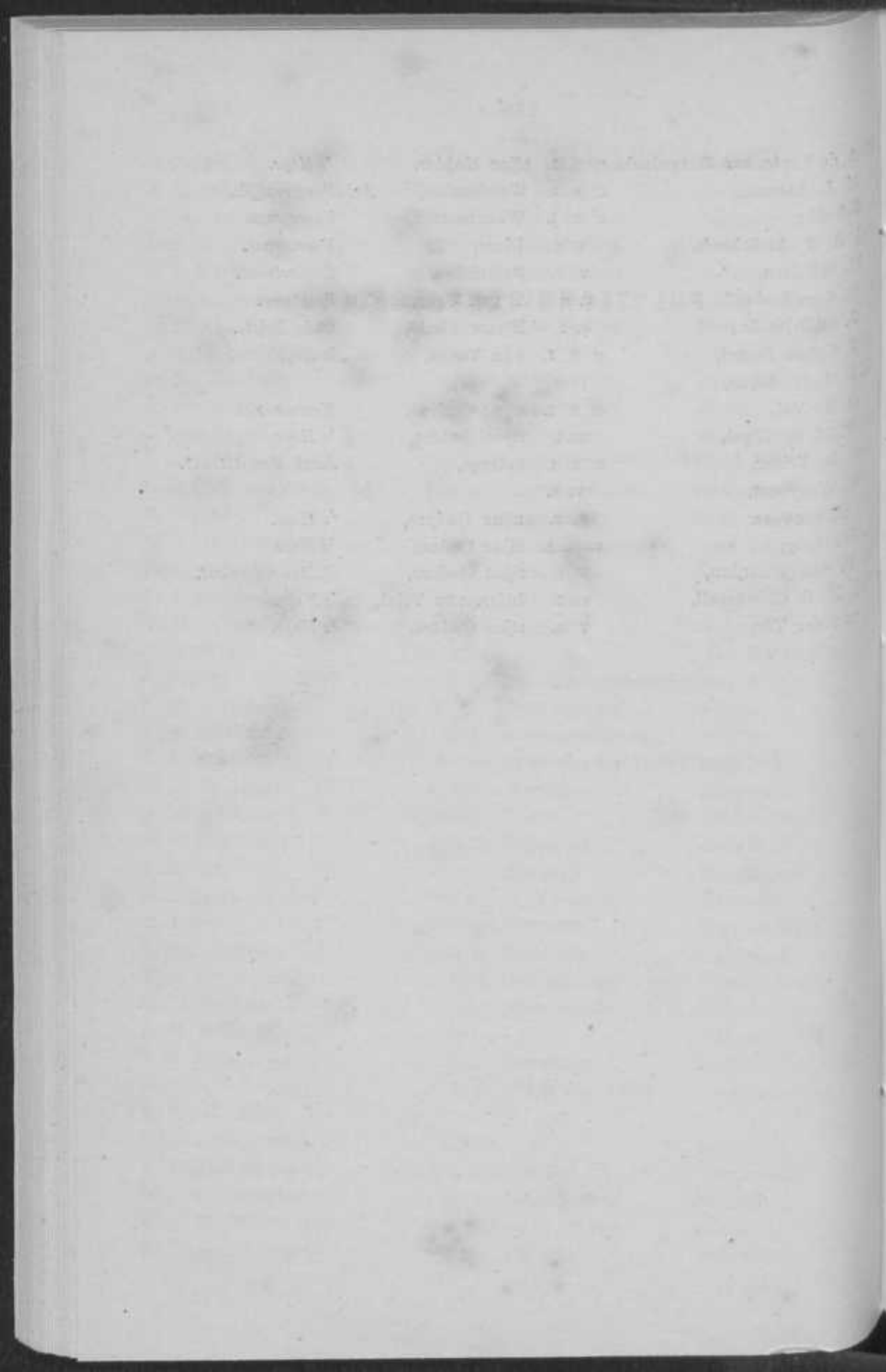
N A A M L I J S T.

der Ingeschrevenen aan de Polytechnische School,
die geen Leden van het Corps zijn.

S. P. Bakker,	v. s. J. C. Link,	<i>Nieuwstraat.</i>
S. W. Becking,	c. l. Elkerens.	<i>Oranjestraat.</i>
W. K. Behrens,	c. b. l. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>
G. W. Bertrand,	w. s. van Noorden,	<i>Voorstraat</i>
H. H. Borel,	t. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
D. S. Bouwmeester,	t. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>
W. Bollinger,	t. y.	<i>Schipluiden.</i>
J. Böhrlingk,	c. l. Waterreus,	<i>Cameretten.</i>
H. R. de Breuk,	t. zijne Moeder,	<i>Koornmarkt.</i>
W. M. Stavenisse de Brauw,	w. l. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
A. K. Brico,	t. y. zijne Ouders,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
J. Bouwmeester,	t. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>
P. C. H. Briët,	v. s. Dâbel,	<i>'s Gravenhage.</i>
Mej. G. C. M. de Bruijn,	v. s. Mej. van Vliet,	<i>'s Gravenhage.</i>
J. W. O. H. Bueninck,	c. l. Beets,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
T. J. van Buuren,	c. l.	<i>Schiedam.</i>
J. van Cappelle,	w. l. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
L. van Dam,	v. s. zijne Ouders,	<i>Vlaardingen.</i>
F. Doffegnies,	c. b. l. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
Ch. E. J. J. B. Dumonceau de	c. b. l. Senf,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
Bergendal,	t.	<i>Hypolitusbuurt.</i>
J. Dijk,	c. b. l. v. d. Berg,	<i>Vlamingsstraat.</i>
R. J. Dijkema,	v. s. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
J. Eekhof,	w. l. v. d. Heuvell,	<i>Rotterdam.</i>
G. van Egmond,	v. s. hare Ouders,	<i>Voorstraat.</i>
Mej. E. Enklaar,	c. l. van Nerum,	<i>Oude Delft.</i>
S. G. Everts,	c. b. l. van Eersel,	<i>Oude Delft.</i>
H. N. François,	v. s. Jufvr. van Vliet.	<i>'s Gravenhage.</i>
Mej. A. Giessen,	y. van Gils,	<i>Choorstraat.</i>
D. Giltaij,		

J. Goedeljée,	V. S.	zijne Ouders,	Leiden.
A. J. Goedkoop van Nelle,	C. B. I.	Zelissen,	Voorstraat.
W. B. van Goor,	C. B. I.	zijne Ouders,	Rotterdam.
J. S. H. van Haarst,	M. I. Y.	zijne Ouders,	Oude Delft.
B. J. Haitink,	C. B. I.	zijne Ouders,	's Hage.
D. van Heemskerk van Beest,	C. B. I.	zijne Ouders,	's Hage.
J. H. de Heer,	S. I.	zijne Ouders,	Oude Delft.
A. C. Ch. van Hemert,	C. B. I.		's Hage.
H. L. Henstedt,	X:	van der Sar,	Doeleplein.
A. W. Hein,	C. I.	van der Pijl,	Markt.
J. van Heurn,	C. B. I.	Verschoor,	Flamingstraat.
J. C. van Heukelom,	M. I.	zijne Ouders,	Kralingen.
L. M. den Hollander,	V. S.	van der Meulen,	Molsteeg.
H. Hoos,	W. I.	Nyenhuis,	Binnenwatersloot.
W. J. van Hoogstraten,	C. I.	Fund. Renswoude,	Oude Delft.
F. A. Houtman,	X.	zijne Ouders,	Flamingstraat.
P. J. Houtzagers,	V. S.	van der Vaart,	Molenstraat.
H. W. Huender,	C. I.	Garjeame,	Langedijk.
P. J. Huijter,	X.		Molslaan no. 601.
J. Ilcken,	C. B. I.	Mev. v. Konynenburg,	's Hage.
L. M. J. Immink,	C. I.	zijne Moeder,	's Hage.
T. B. Intveld, Jr.	M. I.	Creutzlechteitner,	Molslaan.
J. J. Jansen Jr.	W. I.	Wed. van der Stuijt,	Markt.
L. A. de Jager,	C. B. I.	Koumans,	Koornmarkt.
A. E. Kerkhoven,	V. S.	Duffels,	Binnenwatersloot.
L. J. A. Keuler,	C. B. I.	Reynierse,	Oude Delft.
J. Kuiler,	IJ	Renaud,	Koningsplein.
J. Kuipers,	V. S.	zijne Ouders,	Rotterdam.
D. Lako,	V. S.	Rietveld,	Hof van Delft.
J. van Leeuwen,	C. B. I.	Schneider,	Choorstraat.
C. A. C. Libosan,	T.	Hoogendam,	Flamingstraat.
N. M. de Ligt,	W. I.	zijne Moeder.	Rotterdam.
A. M. Meissner,	C. I.		's Hage.
J. G. Mets,	C. I.	Rinkema,	de Geer.
J. C. C. Meijer, Jr.	C. B. I.	Ploos van Amstel,	Flamingstraat.
C. W. G. Nuijs,	V. S.		
W. H. van Oordt,	V. S.		Rotterdam.
L. B. Paardekooper,		van Es,	Voorstraat.
Mej. S. Robertson,	V. S.	haar Vader,	's Hage.
F. J. W. van Rossem,	C. B. W. I.	zijne Ouders,	Markt.
J. W. van Rossem,	W. I.		Rotterdam.

H. A. de Ruyter van Steveninck,	c. R. I. zijne Moeder,	's Hage.
A. M. L. Sassen,	c. B. I. Warffemius,	Verwersdijk.
J. Scheffer,	c. B. I. Weustenrath,	Voorstraat.
Mej. S. M. A. Schenk,	v. s. Riem,	Voorstraat.
J. H. Scholten,	v. s. Batenburg,	Choorstraat.
K. R. Semplonius,	v. s. A. van Veen,	Voorburg.
T. J. Stieltjes Jr.,	c. I. Nieuwenhuis,	Oude Delft.
A. J. Cohen Stuart,	c. B. I. zijn Vader,	's Hage.
H. P. J. H. Stijns,	v. s.	
L. G. de Val,	c. B. I. zijne Ouders,	Koornmarkt.
H. P. M. A. Vogel,	w. I. zijne Ouders,	's Hage.
J. C. de Vriese,	c. B. I. Peterse,	Jacob Gerritstraat.
J. G. Waeyhert,	v. s.	
W. G. Wagner,	v. s. zijne Ouders,	's Hage.
A. Waldorp,	c. B. I. zijne Ouders,	's Hage.
H. C. van Woerden,	v. s. zijne Ouders,	Buitenwatersloot.
Mej. M. C. C. Worrell,	v. s. Jufvr. van Vliet,	's Hage.
L. van der Tas,	v. s. zijne Ouders,	's Hage.

GETAL DER INGESCHREVENEN

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

Voor Civiel Ingenieur.	145
Voor Bouwkundig Ingenieur.	96
Voor Werktuigkundig Ingenieur	38
Voor Mijnen Ingenieur	7
Voor Scheepsbouwkundig Ingenieur	13
Voor Technoloog	30
Voor IJker	8
Voor verschillende Studievakken	46
Totaal	383
Voor meer dan 1 vak ingeschreven	134
Totaal der ingeschrevenen	249

Voldoend examen B is afgelegd door:

ART. 61—62.

Th. A. Gaijmans.

ART. 61, 62 en 64.

V. G. A. Bosch.

*J. Böhlingk.

*Th. J. van Bauren.

L. J. C. van Es.

J. F. de Gijzelaar.

*L. M. J. Immink.

A. E. Kempees.

C. L. M. Lambrechtsen.

A. L. Th. A. Nepveu tot Ameide.

G. van Nes.

A. Ch. Nieuwenhuys.

J. C. C. Th. Six.

J. A. Sluiter.

F. M. van Veen.

R. P. O. D. Wijnmalen.

ART. 63.

H. van Meerten.

ART. 64.

C. E. Bloys van Treslong.

H. Cop.

*J. van Haarst.

ART. 63 en 64.

H. C. Pennink.

*J. H. de Heer.

ART. 64 en 65.

*J. C. van Henkelom.

W. G. Ribbins.

A. Stoop Jr.

NB. De met een * geteekende namen behooren aan niet-leden van het Corps.

Het examen ter verkrijging van het diploma is voldoende afgelegd:

Voor Civiel Ingenieur.

Door de Heeren:

H. F. Beijerman.	*B. Kersjes.
C. van Deinse.	W. C. Koomans.
E. A. C. T. van Essen.	C. Lely.
*A. Fock.	W. de Man.
M. W. J. 's Gravesande Gui-	J. Nuhout van der Veen.
cherit.	T. G. Schill.
J. P. Hengeveld.	D. J. Steyn Parvé.
*M. Hofland.	E. Thiange.

Voor Bouwkundig Ingenieur.

Door de Heeren: L. C. T. J. Rieber.
T. G. Schill.

Voor Scheepsbouwkundig Ingenieur.

Door den Heer: H. van Meerten.

Voor Werktuigkundig Ingenieur.

Door de Heeren: T. C. Hoevenaar.
M. J. Schnurbeque Boeije.
*H. Stolp.
*J. A. Wagner.

Voor Technoloog.

Door de Heeren: J. L. Bienfait.
*J. Borghstijn.
D. de Clercq.
L. Philips.
J. van Wickevoort Crommelin.

NB. De met een * geteekende namen behooren aan niet-
leden van het corps.

COMMISSIËN UIT DE STUDENTEN.

SENAAT.

- F. W. L. Meijer, *President*.
 J. de Koning, *Secretaris*.
 C. R. J. Kallenberg van den Bosch, *Vice-President*.
 G. W. Eekhout, *Vice-Secr. en Bibliothecaris*.
 H. G. Verspijck.

Commissie tot Redactie voor den Almanak 1876.

- C. L. M. Lambrechtsen, *Pres.*
 A. C. van Heemskereck Veeckens, *Secr.*
 J. J. Reesse, *Vice-Pres.*
 G. Roodenburch, *Vice-Secr.*
 J. van Dusseldorp.

Stemcommissie en Commissie voor den Schouwburg.

- R. P. O. D. Wijnmalen, *Secr.*
 J. M. K. Pennink.
 H. A. Boursse Wils.

BIJZONDERE COMMISSIËN.

Commissarissen der Societeit

PHOENIX.

- J. de Koning, *Pres.*
 J. M. K. Pennink, *Secr.*
 A. Stoop, *Vice-Pres.*
 C. L. M. Lambrechtsen, *Thes.*
 C. J. Vaillant, *Comm.*

Commissarissen van het Muziekgezelschap.

APOLLO.

- H. G. Verspijck, *Pres.*
 C. C. Th. Six, *Secr.*
 C. Everts, *Vice-Pres.*
 S. J. H. Gompertz, *Vice-Secr.*
 W. de Jongh, *Comm.*

Orkest-Directeur.

- J. C. Boers. (Eere-Lid.)

Commissarissen van het Scherm- en Gymnastiek-gezelschap.

ODIN.

- V. G. A. Bosch, *Pres.*
 J. M. K. Pennink, *Secr.*
 R. P. O. D. Wijnmalen, *Vice-Pres.*
 A. Stoop, *Vice-Secr.*
 A. J. Schelling, *Comm.*
 J. G. von Hemert, *Vaandeldrager.*

Schermmeesters.

J. J. Sonne.

Reurink.

Dispuutgezelschap.

VRIJE STUDIE.

G. W. Eekhout, *Pres.*H. A. Boursse Wils, *Secr.*J. J. Reesse, *Vice-Pres.*M. E. de Wildt, *Vice-Secr.*J. G. von Hemert, *Comm.*

Leesgezelschap.

BALDUR.

A. Vroesom de Haan, *Pres.*A. L. F. A. Nepveu tot Ameide, *Secr.*M. P. A. Proos, *Vice-Pres.*

DEBATING-CLUB.

Eere-Voorzitter.

Prof. Mr. B. H. Pekelharing.

M. E. de Wildt, *Pres.*S. J. H. Gompertz, *Secr.*N. W. van Doesburgh, *Vice-Pres.*

Bijzondere Gezelschappen en Disputen

O. K. W

R. F. C. de Bruijn, *Pres.*

W. J. de Villeneuve, *Secr.*

G. J. Cambier, *Thes.*

F. C. Q. D.

J. de Koning, *Pres.*

J. B. H. Saltet, *Secr.*

G. W. Eekhout, *Comm.*

Theorie en Praktijk.

H. C. Pennink, *Pres.*

F. Twiss, *Secr.*

P. Vermeulen, *Comm.*

SNELLIUS.

W. de Jongh, *Pres.*

J. F. Klinkhamer, *Secr.*

F. J. Lugt, *Comm.*

H₃.

J. de Booij, *Pres.*

* BERZELIUS.

J. J. Reesse, *Pres.*

A. Stoop, *Secr.*

N. W. van Doesburgh, *Thes.*

* BRUGMAN.

D. E. C. Knuttel, *Pres.*

C. J. N. Byvanck, *Secr.*

W. Moorrees, *Thes.*

* V. A. B. M.

. *Pres.*D. Blooker, *Secr.*

* D. W. L.

J. N. Kooij, *Pres.*H. Hoos, *Secr.*J. L. Schouten, *Comm.*

* F. E. F.

M. E. de Wildt, *Pres.*R. P. O. D. Wijnmalen, *Secr.*J. M. K. Pennink, *Comm.*

DE VIJF KOLOMMEN.

C. C. M. Henny, *Pres.*J. A. van Kretschmar, *Secr.*

OOSTERKWARTIER.

G. W. H. Peltzer, *Pres.*N. W. van Doesburgh, *Secr.*

* BIERCLUB „HEINEKEN.”

ONDER HET MOTTO:

HONY SOIT QUI MAL Y PENSE.

C. L. M. Lambrechtsen, *Pres.*H. A. Boursse Wils, *Secr.*

* KAMERMUZIEK-VEREENIGING.

H. G. Verspijck, *Pres.*F. Twiss, *Secr.*

* **Rijgezelschap „NIEUW MAZEPPA.”**

V. G. A. Bosch, *Pres.*

C. L. M. Lambrechtsen, *Secr.*

C. J. Vaillant, *Thes.*

PIKEUR.

J. G. Huitink.

* **HET LOSSE TERRITORIUM.**

ONDER HET MOTTO:

§ 11.

Jaap, *Pres.*

Maat, *Secr.*

Bull, *Vice-Pres.*

N.B. De met een * geteekende gezelschappen zijn door den Senaat niet erkend.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE, NEW YORK, N. Y.

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

VERVOLG VAN DE

GESCHIEDENIS

VAN HET

DELFTSCHE STUDENTENCORPS.

Van September 1874 tot September 1875.

GOEDGEKEURD BIJ CORPSBESLUIT VAN 30 Nov. 1875.

Toen de 25ste verslaggever van het Delftsch Studentencorps de namen naging van zijne voorgangers, overviel hem eene koude hui-
vering, niet zoozeer wijl die namen zoo bar-
baarsch luiden, dan wel omdat hij levendig
overtuigd was van de moeielijkheid, in die
illustre rij een dragelijk figuur te maken.
De liefde alleen tot zijne taak weêrhiel hem
van wanhoop, en zal hem, als te hopen is,
aan een redelijk einde brengen.

Veel goeds is dit jaar te vermelden en
dankbaar zullen wij dit doen; mocht echter
hier of daar een wanklank in de harmonie
der „faits et gestes” van ons Corps waar-
neembaar zijn, men bedenke dat er, (om
eens een nieuw beeld te gebruiken) geene
rozen zonder doornen zijn, men ergere zich
niet, doch zij te meer op zijne hoede,

opdat zij zoo schaarsch mogelijk voorkomen. Een groot dichter heeft ons gezegd: „Zelfs zonnen hebben vlekken,” of had dit ten minste kunnen zeggen. Hiermede punctum! gaan wij zonder verdere uitweiding over tot de vermelding der feiten, tot het

VERVOLG OP DE GESCHIEDENIS

VAN HET

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

Toen Delft dit jaar na de zomervacantie weder Delft geworden was (want Delft zonder studenten is ongeveer even onbestaanbaar als V—1); toen de zomerslaap was uitgeslapen, door den een met eene aureool, door den ander met eene doornenkroon om het hoofd, al naar mate vrouw Fortuna hem in de groote examenloterij had toegeloot of wel Oost-Indisch doof voor hem was gebleven; eindelijk, toen wij de oude stad onzer studien met haar scheeven toren en dito toestanden weder aanschouwden, eene vriendenhand weder de andere drukte, sommigen met eene gelukwensching anderen met eene bemoediging op de lippen, en het eerst „Io Vivat” weder van onze lippen daverde — toen werd weder de band gevoeld

die zoo hecht de leden van een Studenten-corps omsluit.

Die band hij opent en sluit zich jaarlijks, om sommigen door te laten die hunne intrede in de groote maatschappij zullen doen, voor anderen weder die zich aan de hand der wetenschap wenschen voor te bereiden tot dien dikwijls moeielijken, altijd echter gewichtigen stap.

Tot de eerste rubriek behoorde dit jaar de Heer H. W. van Rossem, een lid van den Senaat, dat bovendien in onderscheidene andere corpsbetrekkingen steeds ijverig werkzaam was geweest.

Deze Heer werd in den Senaat vervangen door den Heer J. V. M. van Toulon van der Koog.

Op 11 September lieten zich 38 candidaten voor het lidmaatschap van het corps inschrijven.

O groentijd ! tijd van beproeving waarin men er zoo dikwijls toe gebracht wordt te hinken op twee gedachten, en waarop toch allen later met een glimlach leeren terugzien ; tijd waarin de meest verschillende beroepen door denzelfden persoon worden uitgeoefend, van koffiehuisknecht tot filosoof, van acrobaat tot lijkredenaar, van acteur tot diepzinnig staatkundige, tijd van lucifers en kurketrekkers, — gij zijt onafscheidelijk aan de intrede in de studentenwereld ver

bonden, ook al wilde men u officieel afschaffen.

Onder de gezellige bijeenkomsten die dit jaar in grooten getale gedurende den groentijd gehouden werden, bekleedden voorzeker die in den tuin van het „Huis ter Lugt” begunstigd door het schoonste herfstweder gegeven, alsmede die in het Zuidhollandsch Koffiehuis gehouden, eene voorname plaats.

Werd op de eerstgenoemde het artistiek gedeelte geheel aan den Heer Keereweer en zijne dapperen overgelaten, de laatste werkte als veiligheidsklep op de overkropte gemoeieren diergenen onder de candidaatleden wier hart klopte voor de schoone kunsten.

Wie, onder de velen, die door de vrijgevige gastheeren daartoe werden in staat gesteld, heeft niet de volharding gewaardeerd waarmede men het hakkebord periodiek van beul deed verwisselen, of waarmede men trachtte een aantal schapendarmen met paardenhaar door te zagen?

En dan die duidelijke proeven van huwelijksrouw, die door Bazaine en zijn aanminnig wijfje voor den belangstellenden toeschouwer werden ten toon gespreid! Wie hield zijn hart niet vast bij die ontvluchting langs het touw, waarbij zelfs de historische (?) windlucifers niet ontbraken?

Het zoude wel een zwartgallig candidaatlid moeten zijn, dat zich bij dergelijke ver-

tooningen niet even goed vermaakte als hij het zijne aanstaande broeders doet. Gelukkig bevatte de familie „Green” dit jaar niet zulke leden, en de groentijd liep dan ook zonder hinderlijke botsingen af. De inauguratie op 1 October oudergewoonte op Stads-Doele gehouden, voegde 38 nieuwe leden aan ons Corps toe.

Het mannelijk en hartelijk woord dien avond den nieuwen vrienden toegesproken door den Heer Havelaar, president van den Senaat, zal zeker niet het geringste element geweest zijn, dat voor de nieuw geinaugureerden den dag van hunne opname in het Delftsch Studentencorps onvergetelijk maakte. Nadat op deze rede door den Heer de Grancy namens de jong-studenten geantwoord, en van de opengestelde gelegenheid tot teekening voor het lidmaatschap der verschillende gezelschappen een ruim gebruik gemaakt was, was voor allen zeker het rustigste gedeelte van den avond voorbij. Jubelend stort zich die stroom uit de gang van den Doele in de met pik- en harsdampen bezwangerde buitenlucht, want de serenade door het corps Prof. Pekelharing aangeboden is door Z. H. G. aangenomen en de fakkels zijn reeds ontstoken. 't Is alsof ieder, in plaats van met champagne, zijne dorst met Lethe-water heeft gelescht; alle minder aangename oogenblikken in den

groentijd doorgebracht.... vergeten zijn ze nadat eerste „Io Vivat!” den eersten grondslag van de verregaande schorheid die morgen zooveler deel zal zijn. Maar wie denkt aan morgen waar in het heden nog zooveel te genieten valt?

Voorwaarts dus! Met schetterende muziek en vliegende vaandels, arm in arm, de vreugde in het hart, het lied op de lippen, aan Delfts burgerij de blijde mare verkondigd: „Jong bloed heeft ook dit jaar weder ons Corps opgenomen!”

De nacht wordt in dag herschapen door het met kwistige hand alom afgestoken vuurwerk en men trekt juichend, zeker niet langs den korsten weg naar de Westvest, waar de stoet halt maakt voor het huis van Prof. Pekelharing, terwijl de senaat binnentreedt om zijne opwachting te maken.

Heeft professor Pekelharing na afloop der serenade de leden van het Corps misschien met zwarte gezichten zien heengaan, hij wijte dit niet aan ontevredenheid over de ontvangst te zijnen huize genoten, doch enkel en alleen aan de groote hoeveelheid kooldeelen, door heeren fakkeldragers, uit den aard van hunne betrekking in het lucht-ruim verspreid.

De feestviering op Stads-Doele voortgezet, bracht de zon der opgewondenheid in het

zenith. Had Demosthenes in onzen tijd geleefd, zeker hij zoude — om de uitzetting zijner longen te bevorderen — niet zijne toevlucht hebben behoeven te nemen tot kittelsteentjes en eene stormachtige zee; neen, ongetwijfeld ware zijne eerezucht op dit punt oververzadigd geweest, wanneer het hem had mogen gelukken zich in sommige oogenblikken van den 1sten Octoberavond 1874 boven het feestgedruisch uit, verstaanbaar uit te drukken.

Laat, neen vroeg, kon men het uur noemen waarop het meerendeel der leden van het Delftsch Studentencorps, de hoeveelheid dien avond ingeademde sulfurdampen genoegzaam weggespoeld achtte om zich met meer of minder hulp huiswaarts te begeven.

Wie den volgenden morgen op een tamelijk vroeg uur — ware het ook slechts eene oppervlakkige — studie had willen maken van de physionomiën, die zich bekroond door een rood minimum-petje uit alle richtingen naar de „Phöenix” spoedden, hij had geen Lavater behoeven te zijn om te ontdekken hoe ieder voor zich „einen groszen Kater mit spazieren führte.”

Velen trachtten dit dier op de societeit aangekomen, onmiddelijk te verdrinken in emmers spuitwater met citroensap. Het wederspannige gedrocht liet zich echter bij velen eerst in den loop van den dag de-

finitief verschalken door talrijke libaties, waarbij „aqua pompa” echter niet altijd de hoofdrol speelde; echter op conditie den daaraanvolgenden dag eene allernaangenaamste wederopstanding te viëren in de respectieve hoofden der patienten.

Zoo begon dan de rijpartij, onder de leiding van de HH. de Grancy, Klinkhamer, Lugt en van Hasselt, vergezeld door een aantal oud-studenten die per as of te paard den tocht medemaakten. Na den gewonden feestelijken toer door Delfts straten trok men langs den Haagweg naar de Vink bij Leiden. Hier bewezen weder als altijd de jongelieden dat zij een geheel ander begrip van het onderscheid tusschen algemeen en privé eigendom koesterden, dan bezadigder personen over 't algemeen doen.

Mij dunkt, de eigenaar van dit etablissement moet zich de opname van nieuwe leden in het Delfsch Studentencorps niet anders kunnen voorstellen, dan onder den vorm van een zwerm sprinkhanen die jaarlijks op zijn erf komt neerstrijken, alles verwoestende en opetende in den geringst mogelijken tijd.

Ook dit jaar zoude deze voorstelling niet ver bezijden de werkelijkheid kunnen genoemd worden.

Doch van de Vink heeft spoedig reeds ieder het zijne gezien. Vooruit is de weg naar de Wijkerbrug, schoon synoniem voor

„eerst diner als student.” De rijtuigen verzamelen zich op het moeras, — ik wil zeggen op het voorplein — van van Lommel's lustoord.

Gelukkig degenen die door de goede zorgen der rijcommissie de tafel bereid vonden, de overigen toch konden zonder eene formelee belegering van keuken, knechts en verderen culinairen toestel, met den besten wil der wereld niets verkrijgen wat tot vulling der ledige maag of tot laving der geteisterde slikorganen dient.

De rust waarin de hoofdpersonen der feestviering het einde van hun maal verorberden, kan geene ideale genoemd worden, daar de spanning waartoe de magergespijzigde broederliefde langzamerhand geraakt was, in vensterglazen noch deuren meer grenzen onderscheidde.

Eindelijk was ook hier het uur van scheiden geslagen, een feit waarin de hemel eene gegronde reden tot weenen scheen te hebben gevonden, de regen toch begon bij plassen te vallen, terwijl de in ons lieve vaderland al te gediensstige Aeolus welmeenend zijn onvermoeiden adem leende om aan te vullen wat het weder zoo mogelijk nog onaangenaams overliet.

Onder deze omstandigheden werd de stoet, zooals zich denken laat, niet met militaire juistheid opgesteld.

De sluizen des hemels hadden echter over meer water moeten kunnen beschikken om de algemeen heerschende opgewondenheid te dooven. Op Reineveld wachtten muziek en fakkels; voor de laatste maal klonk het „voorwaarts,” om het druipend Delft door een feestelijken omgang door de stad gelegenheid te geven zijne bewondering te luchten over de volharding waarmede een jong zoowel als een oud-student campagnedagen als deze weet te besluiten.

Voor de $n+1^{\text{ste}}$ maal was ook dezen avond weder, de Phoenix de algemeene plaats van vereeniging. Legio was het aantal redevoeringen, legio de heildronken; met het gevolg, dat velen verrast werden door den „God des dageraads, toen deze met zijne „briesende rassen den zodiak begon te doorrennen.”

Wie in de meening mocht verkeeren dat hiermede de reeks festiviteiten, die de jaarlijksche lente van ons Corps kenmerken, tot een einde was gekomen, zoude zich zeer vergissen. Kan men toch de groentijd de bierperiode noemen, thans traden wij het koffietijdperk in. Talrijk en gezellig waren die middagbijeekkomsten, zij waren eene waarborg voor de goede verstandhouding, die tusschen oudere en jongere jaren heerschen zoude en ook inderdaad heerschende is.

Intusschen was op de Corpsvergadering

van 29 September besloten, de Redactie-Commissie te verzoeken een verslag op te maken over het dat jaar gehouden examen B; het stuk dat aan dit besluit zijn ontstaan te danken had werd echter niet geplaatst, om welke reden wij er ook niet langer bij zullen stilstaan. Tegelijk werd besloten bij den Minister van Binnenlandsche Zaken een request in te dienen ten einde eene wijziging te verkrijgen in de inrichting der examens zooals die tegenwoordig bestaat.

Het aantal corpsleden werd op 1 November met één vermeerderd.

Den 19ten dier maand werd het Corpsverslag over het vorige jaar na discussie in tweede stemming goedgekeurd.

Den 9^{den} December daarop verscheen de Almanak en werd feestelijk rondgebracht als sedert jaren het gebruik is. Den rondbrenger werd overvloedig gelegenheid gegeven zoo van binnen als van buiten in een hygrometrischen toestand te geraken die al bijzonder weinig van de éénheid verschilde, de Delftsche hemel onderscheidde zich toch ook dezen dag door het droevigst grijsgrauw uiterlijk dat zelfs een Nederlander zich kan voorstellen, terwijl een ijzige wind met wanhopige volharding de onophoudelijk vallende waterstroomen onbarmhartig voortzweepte.

Het ligt niet op onzen weg hier in breedvoerige beschouwingen te treden over het

gehalte van de inzendingen die ditmaal het mengelwerk hadden samengesteld. Wij gelooven echter dat velen met ons van oordeel waren dat de welsprekende „Noordkreet” dit jaar op het juiste oogenblik aangeplakt, de gewenschte bezielende uitwerking had gehad.

Het verschijnen van den Almanak was de laatste gebeurtenis voor de intrede van het tijdperk van scheiding dat jaarlijks in de maand December intreedt.

Een deel der leden van ons Corps dat al het gewicht bevroedt van een examen „met den aanleve van dien,” zij het dan ook nog in de nevelen van een vrij verwijderd verschiet verscholen, begint zich in eenzame afzondering voor te bereiden, terwijl de overigen, voor wie die gevaarlijke tunnelsprong nog niet tot de schrikbeelden van dat jaar behoort, vatbaar blijven voor een geregelde dagelijkschen omgang met elkander.

Bij gelegenheid van de opvoering van Multatuli's „Vorstenschool” alhier, bracht een aantal leden van het Corps den gevierden schrijver eene ovatie, waarbij hem een fraai geschenk werd overhandigd.

Zoo treden winterkoude en kerstvacantie in zonder dat eenige feiten, de vermelding waardig, plaats vinden.

Eerst 29 Januari van het jaar 1875 zien wij het Corps weder vergaderen in zaal 11 der Polytechnische school.

Het gold hier de behandeling van voorstellen door den Senaat het Corps te doen, ten einde zijne verhouding tot de Redactie-Commissie zuiverder te regelen.

Tot nu toe was volgens Art. 77 der Corpswet de Redactie-Commissie verplicht de voorwaarden der uitgave van den Almanak, benevens het Corps-verslag op te maken in overleg met den Senaat. Thans echter meende de Senaat den zin van dit Artikel te moeten verduidelijken, omdat wellicht over de uitlegging daarvan oneenigheid rijzen kon, en dat wel door het voortaan te lezen als volgt:

1°. De voorwaarden van de uitgave van den Almanak worden bepaald door den Senaat na voorlichting door de Redactie-commissie.

2°. De geschiedenis van het Corps wordt opgemaakt door de Redactie in overleg met den Senaat, welke laatste het recht heeft daarin veranderingen te maken, uitgezonderd ten opzichte van stijl of zinsbouw.

De discussie door de voorgestelde veranderingen uitgelokt, kenmerkte zich door langen duur en groote belangstelling van de zijde der leden.

Eindelijk stelde de heer Loder de volgende amendementen voor:

1°. De voorwaarden van de uitgave van den Almanak worden vastgesteld door de Redactie, mits de prijs de som van drie

gulden vijftig cents niet te boven gaat. Een hooger prijs vereischt de goedkeuring van den Senaat.

2°. Het opstellen van de Geschiedenis van het Corps is opgedragen aan de Redactie, die daartoe van den Senaat de noodige inlichtingen ontvangt. De door de Redactie aangenomen Geschiedenis wordt aan den Senaat ter inzage gegeven, die dan verplicht is na te gaan of alle feiten op het Corps betrekking hebbende er in vermeld zijn, en zoo dat niet het geval is, die vermelding kan eischen. Overigens mist de Senaat het recht veranderingen aan te brengen.

Daar geen twee derden van het aantal stem hebbende leden op deze Vergadering aanwezig was, kwamen deze amendementen eerst op de volgende zeer kort daarop gehouden Vergadering in stemming, met gevolg dat zij aangenomen werden. Onmiddellijk hierop nam de Senaat en bloc zijn ontslag en motiveerde deze handeling hiermede, dat zijne opvatting van zijn mandaat te zeer verschilde van die van het Corps, dan dat hij langer aan het hoofd van dat Corps konde blijven.

De tijd der verkiezingen werd door deze gebeurtenis zeer vervroegd. Stemming volgde op herstemming, en herstemming op stemming, zonder dat men tot het gewenschte resultaat konde komen, namelijk een nieuwen Senaat te formeeren.

Velen verdroot deze toestand, hetgeen hieruit blijkt, dat de H.H. Schuurbeque Boeije en Doublet een voorstel in de Corpsvergadering brachten, welk voorstel al spoedig werd gevolgd door een dergerlijk van den Heer Lambrechtsen c. s. waarin de Senaat verzocht werd verschillende middelen aan te geven, volgens welke aan den thans heerschenden toestand een einde kon komen; en waardoor tegelijk het Corps een goede Almanak en een zuiver Corpsverslag verzekerd zoude worden.

Naar aanleiding van deze voorstellen bracht de Senaat op de Corpsvergadering van 19 April een rapport uit, dat leidde tot verandering der Corpswet in den zin zooals zij thans bestaat.

In hoofdzaak luiden deze veranderingen aldus:

„De commissie tot Redactie van den Almanak dient eene zoo nauwkeurig mogelijke begrooting van kosten voor elken Almanak in bij den Senaat, welke deze onderzoekt; bij eventueel verschil van gevoelen is de Commissie gehouden hare bewijsstukken te leveren met inachtneming der geheimhouding volgens de wet. Naar aanleiding dezer begrooting wordt de prijs van den Almanak door den Senaat bepaald en aan het Corps medegedeeld.

„In het hoofdstuk over het Delftsch Stu-

„dentencorps kunnen geplaatst worden opmer-
 „kingen of bezwaren aangaande het onderwijs
 „aan de P. S. welke de Commissie tot Re-
 „dactie nuttig en belangrijk genoeg oordeelt
 „om aan het Corps voor te leggen.

„De Senaat dient jaarlijks vóór den aan-
 „vang der groote vacantie bij de Commissie
 „tot Redactie eene memorie in, behelzende
 „de feiten, welker vermelding in de Geschie-
 „denis van het Corps hij noodig oordeelt,
 „benevens die opmerkingen daaromtrent, welke
 „hem nuttig zullen toeschijnen.

„Naar aanleiding dezer memorie stelt die
 „Commissie een ontwerp vervolg op de ge-
 „schiedenis van het Corps samen.

„Meent de Commissie uitbreiding of ver-
 „mindering aan de bouwstoffen te moeten
 „geven, of verschillen hare inzichten van die
 „van den Senaat, zoo is zij gehouden zulks
 „uitdrukkelijk als zoodanig te kenmerken.”

Ofschoon deze kwestie dus van 29 Januari
 tot 19 April velen bezig hield die belang
 stelden in de zaken van het Corps waarvan
 zij deel uitmaakten, vergat men niet den
 avond van 21 Maart gezellig te vieren.

De Phoenix, voor alle leden van het Corps
 geëmancipeerd, zag op oudejaarsavond zijne
 talrijke aanbidders vereenigd. Hier werd
 door eenigen uit ons midden, eene proeve
 van een ideaal drama ten tooneele (of liever
 boven de billarden) gebracht. Zeker heeft op

niemand de slotscène, voorstellende eene liefelijke collectie vermoorden, haar roerenden invloed gemist; te meer daar ook de „edele Frau Musika,” zich hierbij liet vertegenwoordigen door een aantal harer priesters, in zekeren vergevorderden staat van enthousiasme. De tevredenheid was dan ook zoo algemeen, dat den schrijvers, vertooners, regisseurs en orchestdirecteur menig stoffelijk blijk van hulde werd overhandigd of toegeworpen, uit naam van of door het kunstminnend publiek.

Twaalf uur! Onder schitterend vuurwerk van het balcon heffen de feestvierenden waaruit het orchest is samengesteld, het „Uren, dagen, maanden, jaren” aan, ter begeleiding van het koraal, waarmede alle aanwezigen instemmen.

Eene indrukwekkende stilte heerscht na deze jaarlijksche plechtigheid, want de President van het Corps, de Heer Havelaar is opgestaan om het woord te voeren bij de intrede van een nieuwen tijdkring.

In eene mannelijke rede schetste hij de geschiedenis van het afgeloopen jaar, tot den toestand, dien wij op dat oogenblik beleefden. Kernachtig was de wijze waarop hij ons wees op eendracht, als het eenige middel om onze plicht, handhaving van de eer van het Corps, te vervullen. De heilwensch waarmede hij zijne toespraak sloot, lokte van de zijde zijner

hoorders eene daverende toejuicing uit, die zich oploste in een luid „Io Vivat.”

In goede orde en gezelligheid liep dit feest af, en menigeen geraakte in zijn slaapvertrek in sprakelooze verbazing over de totale nutteloosheid zijner brandende kaars.

Toch verheugden er zich velen den volgenden morgen over, dat zij niet hunkerend op straat den zonsopgang hadden afgewacht, van zon is toch op onzen Dies dit jaar geen straaltje te zien geweest.

Eene menigte zwarte rokken en insignes brachten dezen dag door in een, anders op 22 Maart ongekenen, staat van rustige rust, daar de Senaat het onkiesch oordeelde in den toestand waarin op dat oogenblik het Corps verkeerde, receptie te houden.

Ook de rijpartij werd niet officieel gehouden, doch velen, wier preparatieven reeds lang vooruit gemaakt waren, vereenigden zich des middags op de Groote Markt, het eene rijtuig na het andere sloot zich aan, en op deze wijze improviseerde men een rijtoer op eigen hand, trots storm en regenvlagen. De Shah van Perzië, die van eenige bedouinen vergezeld den tocht medemaakte, heeft zich met de bewondering, die hij overal wekte, moeten trachten schadeloos te stellen voor eene echt Hollandsche verkoudheid.

De ijverige Schouwburg-Commissie zag en hoorde dien avond hare pogingen, Marchands

operetten-gezelschap uit Amsterdam herwaarts te lokken, met en besten uitslag bekroond, Een drietal stukjes door dezen troep vertoond. bleek zeer in den smaak der corpsleden te vallen, al luisterde men ook niet altijd met de vereischte stemmigheid en al geleeke somtijds het parterre bijzonder op eene woelende zee. Een collation op de Phoenix, besloot de vermoeienissen van dezen dag.

Onder de gebeurtenissen van dit jaar, moeten wij nog vermelden de opzending van een adres namens het Corps door den Senaat aan den Directeur en den Raad van Bestuur der Polytechnische School. In dit adres werden eenige veranderingen verzocht, betreffende de inrichting van verschillende zaken, waarin het meerendeel der corpsleden voorziening of verbetering zeer noodig oordeelde.

Hoewel de Senaat getracht had in dit adres de meening der corpsleden zoo bescheiden mogelijk bloot te leggen, is het eenige gevolg geweest eene korte opmerking van den Directeur en den Raad van Bestuur, dat de inrichting der P. S. het onderwerp hunner voortdurende zorg uitmaakt, en dat zij ter gelegener tijd, de blootgelegde bezwaren in overweging nemen zullen.

Op 26 April kwam in de Corpsvergadering een voorstel ter sprake van den Heer Hoevenaar, strekkende om uit den Almanak te lichten den kalender, het collegieverslag

en het mengelwerk. Dit voorstel had echter geen ander gevolg dan dat het opnemen van collegieverslagen in zoover werd beperkt, dat daarvan alleen zullen worden opgenomen opmerkingen of bezwaren omtrent colleges, die het Corps nuttig en belangrijk genoeg oordeelt openbaar te maken.

De plaats door den dood van Prof. Vogelsang in de rij onzer Professoren openge laten, en die tot groote teleurstelling van velen onzer zoo lang onbezet bleef, werd eindelijk vervuld door de benoeming van den Heer Behrens, als Hoogleeraar in de Mineralogie, Geologie en het Mijnwezen. De Senaat maakte bij genoemden Heer zijne opwachting.

Wij moeten nog vermelden, dat bij gelegenheid van eene Vergadering der burgerlijke Ingenieurs, in de Oude Kerk alhier een orgelconcert gegeven werd, waarop door den heer Klerk op meesterlijke wijze, eenige lievelingsstukken van wijlen onzen Hoogleeraar van Goens ten gehoor werden gebracht.

Tot dit concert waren alle ingeschrevenen aan de P. S. uitgenoodigd. Eerst in Juni kwam men aan het einde der stemmingen voor de verschillende Corps-commissiën. Den 11^{den} van die maand constitueerden zij zich als volgt :

S e n a a t.

L. R. BRANTS,	<i>Pres.</i>
J. DE KONING,	<i>Secr.</i>
J. V. M. VAN TOULON	VAN DER KOOG.
	<i>Vic. Pres.</i>
R. A. VAN SANDICK.	
C. R. J. KALLENBERG	VAN DEN BOSCH.
	<i>Vice Secr. en Bibl.</i>

Commissie tot Redactie van
den Almanak.

C. L. M. LAMBRECHTSEN	<i>Pres.</i>
A. C. VAN HEEMSKERCK	VEECKENS,
	<i>Secr.</i>
J. J. REESSE,	<i>Vice-Pres.</i>
G. ROODENBURCH,	<i>Vice-Secr.</i>
J. VAN DUSSELDORP.	

Stem- en Schouwburg-Commissie.

R. P. O. D. WIJNMALEN	<i>Secr.</i>
J. M. K. PENNINK,	
H. A. BOURSSE	WILS.

Aan het einde van dit Corpsverslag gekomen, constateert de Commissie tot Redactie met genoegen dat het Corps, in het afgelopen jaar, geen enkel lid door den dood verloor.

GEZELSCHAPPEN.

Phoenix. Mocht uit vroegere verslagen blijken dat de Societeit Phoenix steeds in bloei toenam, ook op het afgelopen jaar mag „der schöne Göttervogel” met voldoening terugzien.

De officieele feesten waren allen met zorg op touw gezet, en verschaften den leden bij uitstek aangename avonden.

Kort vóór de Kerstvacantie hadden een whist- en een billardconcours plaats; aan beiden werd met belangstelling door de leden deelgenomen. Bij de prijsuitdeeling weêrklonk voor de eerste maal het lied „An den Phönix,” onder eigenhandige directie van den componist.

Hoezeer de verschillende elkander opvolgende besturen onzer societeit steeds hare belangen voorstonden, bij een toenemend ledental werden de klachten, ingebracht tegen het societeits gebouw zooals het thans is, voortdurend duidelijker waarneembaar. Met het oog op de vervulling van het contract met den heer Metselaar in het jaar 1878 en op de weinige inschikkelijkheid van genoemden heer om zijn gebouw òf anders in te richten, òf ons tegen een billijken prijs aftestaan, werd besloten eene commissie te benoemen, welke zich zou belasten met het onderzoek naar die middelen, welke ons

na 1878 een alleszins aan de eischen vol-
doend societeitsgebouw zullen kunnen be-
zorgen. De heeren L. R. Brants, C. T. J.
Louis Rieber en C. Lely verklaarden zich
bereid in die commissie zitting te nemen.
Wij hopen dat hunne pogingen met een
goeden uitslag mogen bekroond worden.

Vele veranderingen hadden gedurende
het afgelopen jaar plaats in het bestuur
der societeit, doch eindelijk is men er in
geslaagd eene, naar wij hopen eenigzins be-
stendige, kroeg-commissie samen te stellen.

De beide kroegjolen waren zeer geani-
meerd, en vooral het feest op oudejaars-
avond, de eerste gelegenheid van dien aard
waarbij het Bestuur officieel voorzat, was
een der gezelligste ooit binnen de muren
der societeit Phoenix gehouden. De aanschaf-
ting van eene water-velocipède, door de twee
oudste bedienden der societeit, gaf aanlei-
ding tot vele vermakelijke watertochtjes. Als
naar gewoonte werd in het voorjaar een
zeer geanimeerd kegel-concours gehouden.
De tuinjool vond niet die ondersteuning bij
de leden welke het bestuur gehoopt had,
doch was het aantal der bezoekers niet zeer
groot, de gezelligheid leed er niets onder.

Mochten wij in het vorig verslag spreken
van een goeden finantieelen toestand en
van eene groote gemaakte winst, zoo kun-
nen wij van dit jaar getuigen, dat de finan-

ten der societeit een ongekend grooten vooruitgang vertoonden; de winst toch bedroeg bijna het dubbele van die van het vorige jaar, zoodat dan ook besloten werd de nog bestaande schuld aan den heer Merkus in eens af te betalen; de societeit is dus nu zonder *eenige* schuldenlast.

Wij eindigen met den wensch, geuit in het laatste jaarverslag „dat steeds dezelfde eendracht heersche, die onze grootheid tot nu toe heeft uitgemaakt, want zij bouwt hechter fundamenten dan die waarop de heer Metselaar onzen tegenwoordigen Phoenix gebouwd heeft.

Apollo. Apollo herdacht in den afgelopen winter den 25sten verjaardag zijner oprichting. Dank zij de nauwgezette plichtsbetrachting van vroegere besturen, mocht dit onder de meest gunstige omstandigheden geschieden. Door de belangrijke inkomsten, aan een buitengewoon groot ledental verbonden, was het Bestuur bij machte de feestviering met den meesten luister te doen plaats hebben.

Den 11^{den} December 1875 werd, in het kort te voren voltooide Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen in de residentie, een invitatie-concert gegeven, dat door meer dan 2000 toehoorders bezocht werd.

Geen wonder, dat onder de leiding van Nederlands grooten Boers de uitvoering zelfs de

stoutste verwachtingen overtrof. De koren, voor het meerendeel uit Delftsche krachten saamgesteld, voldeden uitstekend. Breed en majestueus klonken zij in „Händel's „Dettinger te Deum, waarmede het concert geopend werd. Verrukkelijk schoon werden de teedere vrouwenkoren van Gade's „Comala” Ballade voorgedragen, en de meesterlijke wijze, waarop ten slotte het Finale der eerste acte van „Mendelssohn's Loreley” vertolkt werd, bracht het hare bij om alle aanwezigen opgetogen huiswaarts te doen keeren.

Voortreffelijker solisten had men moeilijk kunnen wenschen. De recht artistieke wijze, waarop de dames v. P en B hare aan moeilijkheden zoo rijke partijen vervulden, moest door een ieder bewonderd worden. Nauwlijks kon men gelooven twee dilettanten voor zich te zien. Mejufvrouw Marie Sartorius bleek voor haar taak ten volle berekend en de edele voordracht van den heer v. d. W, die door zijn schoon basgeluid zoo volkomen tot haar recht kwam, deed ook in hem den beschaafden kunstenaar waardeeren.

Droegen solisten en koren veel tot het welslagen der uitvoering bij, de grootste eer daarvoor komt voorzeker *hem* toe, die ondanks zijn hoogen leeftijd, alle uitvoerenden met zijn jeugdig vuur in zoo hooge mate bezielde. Was het wonder, dat zoowel zij

als het opgetogen publiek den grijzen kunstenaar de warmste ovationen brachten? En het gezelschap Apollo — het was dien avond meer dan ooit trotsch op het bezit van zijn Boers!

Meesterlijk kweten H. H. Orde-Commis-sarissen, onder leiding der Heeren van Riemsdijk en Rieber, zich van hun zoo moeilijke taak; nergens ontstond zelfs de geringste verwarring.

In de pauze werd eene algemeene en hartelijke ovatie gebracht aan prof Gugel, als ontwerper van het schoone gebouw, waarin de feestviering plaats had.

Den volgenden avond werd door een groot deel van Apollo's leden aan dames en heeren der koren te Delft een Bal aangeboden, dat ondanks de buitengewone vermoeienissen van den vorigen dag, tot diep in den nacht voortduurde.

De herinnering aan deze feesten zal voorzeker bij velen niet licht uitgewischt worden, en aan die herinnering zullen zich steeds de namen hechten van de bestuursleden voor dit jaar, die op zoo energieke wijze de geheele feestviering wisten voor te bereiden en die tot een zoo luisterrijk einde brachten.

Het gewone aantal concerten moest tengevolge der uitbreiding dezer feestviering eenigszins beperkt worden; dat echter de groote inwendige krachten, waarover het

gezelschap beschikt, in Delft op hoogen prijs worden gesteld, daarvoor leverde een Dilletanten Concert, in de maand Maart gegeven, een nieuw en sprekend bewijs.

Moge Apollo zich in de toekomst handhaven op het standpunt dat het dezen winter toonde te bekleeden en in bloei toenevende zijnen leden nog menigen avond van steeds hooger kunstgenot aanbieden!

Odin. Met genoegen vermelden wij dat het scherm- en gymnastiekgezelschap Odin ook dit jaar weder met eere zijne gewichtige plaats in de rij onzer gezelschappen handhaafde. Nog nimmer kon Odin op zulk een bloeiend jaar als het nu afgeloopene wijzen. Het ledental was ongekend groot, en de avond oefeningen welke het zeer goed geslaagde huishoudelijke feest voorafgingen waren goed bezocht.

Op dit huishoudelijk feest werden de navolgende prijzen behaald:

Degen.	{ 1ste Prijs. de Waal Malefijt. 2de " Elion.
Sabel.	{ 1ste Prijs. de Wildt. 2de " Lely (afgestaan aan Haagsma).
Lange stok.	{ Prijs. de Grancy. Diploma. Henri C. Pennink.

Ver springen.	{	1ste Prijs.	Godefroy (afgestaan aan Schelling).
		2de "	de Clercq (afgestaan aan Boursse Wils).
Hoog springen.	{	1ste Prijs.	Peltzer.
		2de "	Storm van 's Gravesande.
Paard springen.	{	1ste Prijs.	Godefroy (afgestaan aan Bouten).
		2de "	de Clercq (afgestaan aan Philips).
Rekstok.	{	1ste Prijs.	de Clercq (afgestaan aan Godefroy).
		2de "	Godefroy (afgestaan aan A. Stoop).
Ringen.	{	1ste Prijs.	de Clercq (afgestaan aan des Tombe).
		2de "	Godefroy (afgestaan aan van Veen).
Brug.	{	1ste Prijs.	Godefroy (afgestaan aan Wijnmalen).
		2de "	de Clercq (afgestaan aan Storm van 's Gravesande).

Het afstaan van prijzen stond in verband met de bepaling dat ieder slechts ééne prijs kon behalen.

Een tweede schermmeester werd aangenomen, waardoor men in een groote leemte voorzag.

Vrije Studie. Ook dit jaar handhaafde het gezelschap *Vrije Studie* den goeden naam, welke het zoowel buiten als binnen

Delft mag genieten. Er werd den leden gelegenheid gegeven eene rij van interessante en boeiende lezingen bij te wonen, gehouden door mannen als Réville, Multatuli en zoovele anderen. Dat wij gerust zijn omtrent den toestand van het gezelschap behoeven wij niet te verklaren.

Debating. De gunstige invloed door den hoogleeraar Pekelharing in zijne qualiteit als Eere-voorzitter op het gezelschap uitgeoefend, was ook dit jaar weder zeer duidelijk waarneembaar. De betrekkelijk talrijke vergaderingen werden goed bezocht en gaven aanleiding tot belangrijke besprekingen.

Baldur verkeert in bloeienden toestand.

De dispuutgezelschappen *O. K. W.* en *Snellius* gingen in jongere handen over en hielden zeer geanimeerde vergaderingen.

H³ liet weinig van zich hooren.

F. C. Q. D. hield zijn gewone vergaderingen.

Theorie en Praktijk, Berselius en *D. W. L.* handhaafden hunne oude traditiën.

F. E. F. verkeert in bloeienden toestand.

Brugman is nog niet uit zijn winterslaap ontwaakt.

V. A. B. M. verzonk geheel in de vergetelheid.

Het dispuut-gezelschap „de Vijf Kolommen” hield zeer geanimeerde vergaderingen.

Gambrinus liet niets van zich hooren, doch de biergezelschappen *Heineken* en *Oosterkwartier* verschaften hunnen leden aangename avonden.

De *Kamermuziekvereeniging* bewees dit jaar sprekend hare levensvatbaarheid. *Apollo* ondervond dan ook ten zeerste haar steun.

Het Rijgezelschap *Nieuw-Mazeppa* ging in den afgelopen winter door, met zijne aangename en nuttige avond-oefeningen.

Het gezelschap „*Rapat Peladjar*” ging dit jaar te niet; daar het niet beantwoordde aan het doel, hetwelk men met de oprichting beoogd had.

Het *Studenten Casino* was dit jaar zeer geanimeerd.

COLLEGES.

Omtrent de Colleges kunnen wij ditmaal korter zijn dan in de vorige verslagen, daar volgens art. 77 van de Corpswet daaromtrent slechts die opmerkingen behooren te worden opgenomen, die naar het oordeel van het Corps van genoegzaam belang zijn. Derhalve bepalen wij ons tot het volgende:

De Colleges over Mechanische Technologie van Prof. Grothe gaven wederom blijk van de groote en omvangrijke kennis van Z. H. G. in dit vak en worden gekenmerkt door duidelijkheid van uiteenzetting; zeker zoude het evenwel het boeiende van de voordracht verhoogen, indien Z. H. G. besluiten kon minder lang bij onbeduidende, voor ieder begrijpelijke, zaken stil te staan en daardoor aan de Colleges meer zaakrijkheid te geven. Wij danken Prof. Grothe voor de uitstapjes die Z. H. G. op welwillende wijze, ook in dit jaar, naar verschillende fabrieken met ons ondernam.

Tot ons leedwezen mogen wij hier niet geheel verzwijgen de veelvuldige klachten, die van vele kanten tot ons kwamen over de wijze, waarop Prof. Grothe somtijds de

voordrachten plotseling afwisselt met toespelingen, die wel allerminst met het onderwerp te maken hebben; toespelingen die doen herinneren aan zaken, die zijn voorgevallen in vroeger tijden en waarvan wij hadden gehoopt, dat de herhaling zou achterwege blijven. Bedoelde toespelingen zijn hoogst onaangenaam voor de toehoorders en wanneer zij zoover gaan, dat zij persoonlijk kwetsend worden voor sommigen der aanwezigen, zoude dit voor velen reden kunnen zijn deze belangrijke Colleges niet meer te volgen. Wij hebben daarom gemeend over deze zaak niet het stilzwijgen te mogen bewaren en drukken den wensch uit dat Z. H. G. ook thans met welwillendheid aan onze bezwaren zal te gemoet komen.

Wij mogen de Colleges door Prof. Gugel over projecteeren gegeven niet voorbijgaan zonder met een enkel woord melding te maken van eene nieuwe zaak, die daarbij door Z. H. G. werd ingevoerd. Wij bedoelen namelijk het opgeven en laten uitwerken van vraagstukken gedurende de teekenlessen. Deze methode toch, zoo bij uitstek nuttig om ons te gewennen in korten tijd de eene of andere kwestie op te lossen, en op meer vluchtige wijze ook voor die onderwerpen projecten te maken, waarvoor de tijd ontbreekt om ze allen uitvoeriger uit te werken, vond algemeen bijval en noodzaakt ons hier

een enkel woord van dank hiervoor aan Z. H. G. uit te spreken.

Werd in het vorige Corpsverslag reeds met een enkel woord gewag gemaakt van de Colleges van Prof. Pekelharing, aangenaam is het ons, de eersten te mogen zijn om meer uitvoerig over deze Colleges te oordeelen.

Het was geen ijdele hoop waarmede wij ons vleiden bij het vernemen van de benoeming van Z. H. G. alhier, dat het onderwijs in de staathuishoudkunde en in het administratief recht aan bekwame handen was toevertrouwd. Met de meeste belangstelling werden de voordrachten over de socialistische denkbeelden in ouden en nieuwen tijd door alle toehoorders gevolgd; en de steeds door uitstekende voordracht, netten vorm en zakenrijken inhoud uitmuntende Colleges, waren volkomen berekend zoowel om de aandacht te boeien als om de duidelijkste denkbeelden hieromtrent te geven. Met Prof. Pekelharing aan het hoofd gaat het onderwijs in de door Z. H. G. gedoceerde vakken aan onze Inrichting, eene schoone toekomst te gemoet.

In Februari van dit jaar volgde Prof. Behrens zijn te vroeg ontslapen voorganger, wijlen Prof. H. Vogelsang, in diens werkring aan de P. S. op. De algemeene indruk omtrent hetgeen wij van Z. H. G. te wachten hebben, schijnt nog te onbestemd te zijn om er ons hier reeds met zekerheid

over uit te laten. De Colleges over Geologie worden met veel belangstelling gevolgd en vooral als degelijk geroemd; die over Mineralogie laten te wenschen dat bij de behandeling der ertsen, de Metallurgie wat minder op den voorgrond trede. Aan een volgend verslaggever de eer in nadere beschouwingen over deze Colleges te treden.

Nog is het ons een aangename taak in dit verslag te moeten melding maken van de Colleges van den Heer Snijders, wiens verschijning aan onze P. S. plaats vond in den tijd waarover dit verslag handelt. Eenstemmig is het getuigenis van allen, die zijne Colleges bezoeken, dat zijne komst alhier als eene groote aanwinst voor onze Inrichting is te beschouwen. Zoowel bij zijne Colleges over Theoretische en Toegepaste Mechanica, als Analytische Meetkunde en Toegepaste Natuurkunde voor Technologen, werken helderheid van voorstelling, juistheid van inzicht in die zaken, die moeielijkheden kunnen opleveren en geregelde, gemakkelijk te volgen voordracht te samen, tot het vormen van een duidelijk geheel, zoodat er voor den toehoorder ten slotte ook niet ééne enkele zwarigheid meer overblijft. Ook voor zijne groote algemeen geroemde hulpvaardigheid bij de oefeningen in het Fysisch Kabinet zijn wij den Heer Snijders den meesten dank verschuldigd.

Moge het hem gegeven zijn, lang aan den bloei onzer Inrichting te blijven arbeiden.

Met leedwezen zagen wij, in de maand December, den bekwamen adsistend bij de teeken oefeningen in Burgerlijke Bouwkunde, den heer Nieuwenhuis de P. S. verlaten. Het afscheid door dezen Heer in een hartelijk schrijven van het Corps genomen, is ons eene waarborg voor de goede herinnering die ZED. van den omgang met de corpsleden bewaart.

Zijn gemis werd des te meer gevoeld, daar in de ontstane vacature eerst in den nu ingetreden cursus werd voorzien.

Door de in de scheepsbouwkunde studeerenden is ons verzocht opname van eenige regelen, die wij meenen hier eene plaats te moeten inruimen.

Nog steeds blijft men de Scheepsbouwkunde stiefmoederlijk behandelen. Een ieder zal de billijkheid van deze klacht duidelijk blijken uit het volgende. Voor de 4 studiejaren wordt slechts 2 uur per week College gegeven n.l. 1 uur voor C_2 en het andere om beurte voor B , B_2 of C_1 , terwijl voor de teeken oefeningen per week Prof. Calten $1\frac{1}{2}$ uur en de Heer van Loo 3 uur aanwezig is. De overige dagen is men totaal van hulp verstoken. Wij wijten dezen slechten toestand geenszins aan Prof. Calten, het is toch ondoenlijk voor Z. H. G. om na eene

reis van ongeveer 3 uur, 4 uur achtereen College te geven; maar bovendien al wilde Z. H. G. zulks voor ons opofferen, zoo zou dit toch minder wenschelijk zijn, daar wij dan geheel van Z. H. G. hulp bij de teeken-oefeningen verstoken zouden zijn.

De vraag, die wij nu doen is waarom er geen leeraar voor de cursus B aangesteld kon worden, ten einde de samenstelling van de schepen en meer beginselen te doceeren, dit is immers voor de civiel-ingenieurs toch ook gedaan? Is er minder gelegen aan de scheepsbouwkundigen, of wil men zich de uitgaven niet getroosten voor zulk een gering aantal? Het eerste kunnen en mogen wij niet veronderstellen. Het andere zou waar kunnen zijn, maar waarom dan de mijn-ingenieurs voorgetrokken? Hun aantal is toch nog geringer.

Wat de reden voor de stiefmoederlijke behandeling zijn moge, verandering is en blijft noodzakelijk. Wij hopen dan ook spoedig een betere regeling hiervan te zien, tevens ook met het oog op het samenvallen van verschillende Colleges op een en hetzelfde uur, eene klacht waarop reeds in den Almanak van het vorige jaar is gewezen.

Met genoegen zien wij de zorgen die steeds worden besteed aan de verbetering der gebouwen aan onze P. S. Het Chemisch Laboratorium naderde zijne voltooiing en

de practische inrichting wekt steeds onze bewondering; jammer dat een der nieuwe lokalen, dat voor de Civiel Ingeneurs B_2 zoo slecht voldoet. Het gerammel der ramen en jalouziën, de duisternis en het algeheele gebrek aan ventilatie, maakten het volgen der voordrachten uiterst moeilijk.

Gedurende deze cursus worden wel is waar vele der Colleges voor civiel-ingenieurs B_2 in zaal 3 gehouden, doch ontvingen wij ook de ernstigste klachten over de daar heerschende duisternis, het maken van dictaten schijnt er bijna onmogelijk. Over gebrek aan plaats op de tekenzalen B_1 en B_2 wordt algemeen geklaagd. De ondragelijke hitte, heerschende op de tekenlokalen van den Heer Tetar van Elven was voor velen eene reden daar minder gebruik van te maken, dan wel in hunne bedoeling lag.

Wij moeten eindigen met eene ernstige en algemeen geuite klacht, waarvan wij vertrouwen dat de billijkheid zal worden erkend, en waaraan gemakkelijk zal zijn te gemoet te komen. Zij betreft namelijk den bijna onmogelijken toegang tot de modelkamer; velen die deze schoone inrichting meermalen hebben trachten te bezoeken zijn hierin nooit geslaagd, en het is toch zeker zonderling te noemen, dat studeerenden aan onze inrichting tegenover personen buiten de stad, tot wien de roem van de modelka-

mer is doorgedrongen, eene volslagene onbekendheid met deze plaats moeten bekennen, Eene openstelling op vaste tijden onder behoorlijk toezicht, zooals wij dat op de bibliotheek vinden, zou volgens onze meening aan alle mogelijke bezwaren te gemoet komen. Slechts de groote belangstelling waarmede deze zaal door ons zou bezocht worden, geeft ons aanleiding zoo ernstig te wijzen op dit gebrek aan onze Inrichting.

MENGELWERK.

OFFICE OF THE SECRETARY OF THE ARMY

WASHINGTON, D. C.

THE SECRETARY OF THE ARMY

GENERAL

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

WASHINGTON, D. C.

OPMERKINGEN OVER EXAMEN C VOOR CIVIEL INGENIEURS 1875,

IN VERBAND MET DE DAAROP BETREKKING
HEBBENDE COLLEGES.

Reeds gedurende het examen ontstond bij eenigen van ons het voornemen, om na den afloop op eene of andere wijze onze denkbeelden omtrent dit examen uiteen te zetten. Wij schromen des te minder dit te doen, aangezien de examens aan de P. S. publiek zijn en wij ze dus gerustelijk in een in 't publiek verschijnend jaarboekje als dit, mogen behandelen, zelfs met aanduiding der personen, wier handelingen wij met betrekking tot dit examen wenschelijk achten in het licht te stellen.

Ons doel is tweeledig. Hoofdzakelijk willen wij de aandacht van de docenten der P. S., en kan het zijn, ook van de an-

dere leden der examencommissie op dit opstel vestigen. In de tweede plaats hopen wij den oningewijden, hun voor wie het examen C nog in de toekomst ligt, er een dienst mede te bewijzen.

Wij zullen trachten zoo onpartijdig mogelijk te zijn, en hopen dat de namen van hen, die het geluk hadden te slagen, waarborgen genoeg zijn, dat hier geen eigenbelang of vitzucht in het spel is; wij bevelen onze opmerkingen ten zeerste aan in de aandacht van allen, die nauwgezette en rechtvaardige examens op prijs stellen.

Het verheugde ons, (al hoewel om geheimzinnige redenen geene officiële benoeming eener commissie was bekend gemaakt en wij dus maar op goed geloof moesten aannemen, dat er eene benoemd was) dat wij dit jaar tijdig van den aanvang van het examen werden verwittigd. Bizonder werd het op prijs gesteld, dat de commissie zich moeite had gegeven, dat wij tegelijk met de oproeping tot het examen een rooster ontvingen. Uit dezen rooster konden wij opmaken, dat het examen C dit jaar dertien dagen zou duren, Zeker een lange tijd!

Waarschijnlijk zou in het vervolg, die tijd wel wat kunnen bekort worden door eenige uren minder te wijden aan vakken van ondergeschikt belang.

Zoo bijv. komt het ons vreemd voor, dat terwijl *drie uur* voldoende worden geacht ter beoordeeling van onze kennis op het gebied der theoretische mechanica (immers aan een mondeling examen werden alleen zij onderworpen, die in 't schriftelijk werk niet voldaan hadden), diezelfde tijd *vermeerderd met een half uur* noodig is, om de candidaten bijv. in administratief recht te onderzoeken, een vak waaraan voor civiel-ingeneurs toch niet evenveel gewicht *kan en mag* gehecht worden, als aan theoretische mechanica.

In den oproepingsbrief werd ons medegedeeld, dat we onze teekeningen binnen *twee* dagen, dat was nog *vijf dagen* voor den *aanvang* van het examen, moesten inleveren. Voor velen, die gaarne hun teekenwerk nog eens wilden nazien en hier en daar er iets aan toevoegen of afnemen, was dit een onwelkom bericht. Zou in het vervolg niet een langere termijn voor de inzending der teekeningen kunnen gesteld worden?

Alvorens over te gaan tot bizondere beschouwingen over bepaalde vakken komt het ons dienstig voor een paar algemeene opmerkingen te maken.

Zoo moeten wij weder de zoo menigmaal geuite klacht herhalen, dat er een belangrijke tijd verloren gaat met het opgeven en opschrijven der schriftelijk te beantwoorden vragen. Aan dit *gegrond bezwaar* zou zoo

gemakkelijk te gemoet gekomen kunnen worden, door de opgaven te laten drukken of autografiëeren, eene zaak, die zeer wel uitvoerbaar is, zooals hieruit blijkt, dat zij dit jaar op examen B tot groot genoegen der candidaten is toegepast. Het is toch niet aan te nemen, dat de commissie niet zoolang vooruit hare vragen opgemaakt, goedgekeurd en vastgesteld kan hebben, om ze te laten drukken en op den bestemden tijd rond te deelen.

Eene andere zaak (waarop ook reeds menigmaal gewezen is en die nu weder *zeer ernstig* herhaald wordt), voor de candidaten hoogst onaangenaam — is het wegroepen tot het doen van mondeling examen, als zij met schriftelijk werk bezig zijn. Wij weten zeer goed, dat de examinatoren hun best doen, dit in aanmerking te nemen bij de beoordeeling van het schriftelijk werk; maar dit neemt niet weg, dat er toch vele overwegende bezwaren tegen blijven bestaan. Aan deze bezwaren, wellicht *niet geheel* te vermijden zonder het examen langer te doen duren, is echter zeker *eenigszins* tegemoet te komen door bijv. iemand niet weg te roepen voor mondeling examen in een vak, geheel verschillend van dat, waarmede hij zich op dat oogenblik bezighoudt, zooals dit meermalen geschiedde. Vooral is het zeer onaangenaam, als men na lang zoekens

eindelijk een goede oplossing gevonden heeft en men dan, door zulk een plotseling invallend mondeling examen, niet meer in staat is, die behoorlijk te voltooien en in orde op 't papier te brengen; hierbij komt nog, dat zij, die hun mondeling examen er minder goed afbrengen, in een toestand geraken, die het vrij wel onmogelijk maakt, met goed gevolg, het afgebroken schriftelijk werk tot een gelukkig einde te brengen.

Van eene humane examencommissie *moet en mag* verwacht worden, dat zij hare wijze van examineeren zoo inrichte, dat de candidaten in den meest gunstigen toestand kunnen verkeerén.

Even onaangenaam was het voor de examinandi niet vooruit te weten, wanneer het mondeling examen zou plaats hebben. Wij begrijpen niet, waarom hiervoor niet, evenals bij het schriftelijk onderzoek, *van te voren* een rooster kan gemaakt worden.

De billijkheid vordert echter van ons de verklaring dat voor enkele vakken, zooals bijv. landmeten en waterpassen, van te voren de uren voor mondeling examen waren aangegeven.

Nog eene zaak meenen wij onder het oog onzer professoren en examinatoren te moeten brengen, namelijk de ondragelijke hitte op den teekenzolder (dit lokaal toch verdient geen anderen naam.) Om tweemaal drie uren

in eene temperatuur van 80 graden te moeten teekenen, nu en dan afgewisseld met eenig mondeling examen, is zeker niet bevorderlijk voor de helderheid van hoofd. Wij verzoeken vriendelijk, dat bij volgende examina, eene der talrijke luchtige zalen der Pol. School als plaats voor het handteekenen zal worden aangewezen.

Na deze algemeene beschouwingen gaan wij tot verschillende bijzonderheden over.

Om te beginnen met een der belangrijkste vakken — de *mechanica* — wij veroorloven ons daarover de gevolgde opmerkingen.

Daar het de laatste jaren gebleken is, dat de opgegeven vraagstukken voor het schriftelijk werk in theoretische mechanica zich voor het meerendeel bepalen tot eenige weinigen van die, welke door Prof. Baehr gedurende den cursus worden uitgewerkt en wel zoo uitgewerkt, dat er bijna geen twijfel blijft of het onderhavige vraagstuk zal weder op het examen verschijnen, zoo zijn er velen, die er zich hoofdzakelijk op toeleggen zich deze oplossingen eigen te maken. Iedereen ziet nu in, dat de opgegeven vraagstukken, in den regel, dus geen juiste maatstaf opleveren voor de algemeene ontwikkeling der examinandi op 't gebied van theoretische mechanica. Eene goede memorie winthet van goed inzicht in de zaak.

Ook omtrent het al of niet goede van het vrijstellen van mondeling examen voor sommigen, veroorloven wij ons iets in het midden te brengen.

Van tweeën één: of het mondeling examen diene in alle vakken, waarin óók schriftelijk wordt geëxamineerd, om de candidaten die daarin niet voldaan hebben, gelegenheid te geven dit weder goed te maken, of het make een op zich zelf staand deel uit. Het komt ons toch vrij zonderling voor, het eerste beginsel op mechanica toe te passen, terwijl bij al de overige examenvakken het andere gehuldigd wordt.

De van mondeling examen vrijgestelde candidaten komen, als zij niet een *zeer hoog* cijfer behaald hebben, in eene onvoordeelige positie; daar ze niet, zooals de anderen, in staat worden gesteld, om door een hooger cijfer in mechanica hun *geheel examen* gunstiger te doen worden.

Misschien ware het wenschelijk, dit beginsel vasthoudende, aan de examinandi, welke met hun schriftelijk werk voldaan hebben de keuze te laten, of zijn nog, door zich aan een mondeling examen te wagen, willen trachten hun cijfer te verhoogen.

Beter en billijker komt het ons echter voor de mondelinge examens verplichtend te stellen in alle vakken, ook in toegepaste mechanica, waarover dit jaar slechts één

vraagstuk werd opgegeven. Voor hen, die daarmede voldeden, strekte dit uitsluitend ter beoordeeling hunner kennis in dit zoo uitgebreide vak. Of zouden misschien enkele vragen over *waterbouwkunde*, zooals de berekening eener sluisdeur, evenwichtsvoorwaarden eener ophaalbrug, boutberekeningen, waarbij uiterst weinig *waterhouwkundige* kennis vereischt wordt, mede bij de beoordeeling der toegepaste mechanica in aanmerking gekomen zijn? Wij gelooven het niet, en zouden het evenmin wenschen als de tot nu gevolgde methode. Nagenoeg allen, die mondeling examen in mechanica moesten afleggen, zijn zeer tevreden over de humane wijze, waarop het werd afgenomen; sommigen echter klagen er over, dat bij toegepaste mechanica de examinerator een te hoogen dunk koesterde van hunne kalmte en helderheid van hoofd, door hun veel uit het hoofd te laten werken, wat zij wellicht beter en in korter tijd op het bord hadden kunnen doen.

Een der belangrijkste aanmerkingen, die we ons veroorlooven, betreft het examen in de *waterbouwkunde*.

Een jaarlijks wederkeerend bezwaar is, dat de tijd, tot beantwoording der schriftelijke vragen gelaten, met het oog op den omvang van dezen, dikwijls ontoereikend is. Dit geldt zoowel voor het gedeelte *bruggen en wegen*,

als voor de *eigenlijke waterbouwkunde*. Lettende op den tijd voor het eindexamen wenschelijk, kan hierin slechts door vermindering van het *aantal* vragen worden voorzien en wij gelooven, dat eene verandering in dezen zin, alleszins gemotiveerd zou zijn.

Waartoe toch kan een dergelijk jachten dienen? De gedachte aan het vele, dat in een drietal uren moet worden verricht, belet het kalm nadenken over, en de keuze van de beste oplossingen der voorgelegde vragen. Wij behoeven slechts in herinnering te brengen de opgave van een houten draaibrug, een rolbrug en een kraanbrug. Het is waar, eene volkomen afgewerkte teekening werd niet geeischt, doch uit eene meer gedetailleerde teekening van bijv: eene der drie genoemde zaken, zou dunkt ons beter de min of meer *grondige kennis* der Candidaten kunnen blijken, terwijl zij, die nu slechts oppervakkig op de hoogte zijn, doch vlug met potlood en passer overweg kunnen, van alles wat zullen maken en ten slotte een indruk maken, niet geëvenredigd aan hun kennis. Deze opmerkingen gelden niet de kleinere, nagenoeg geheel schriftelijke vragen, waarbij zeer weinig te schetsen viel, des te meer echter sommige gedeelten der *eigenlijke waterbouwkunde*, bijv. de alom paniekverspreidende *poldervraag*. Wij begrijpen niet hoe de commissie tot het besluit is kunnen

komen, ons eene vraag voor te leggen — alweder te beantwoorden in *drie* uren tijds — waarvan opgeven, aandachtig lezen en begripen der strekking, zeker *drie kwartieruurs* vorderen, eene vraag, wat meer zegt, waarover wellicht bekwame waterbouwkundigen eenige dagen zouden moeten wikken en wegen, om eene behoorlijke oplossing te vinden. Wij hadden vooral van Prof. Steuerwald oppositie verwacht tegen zulk eene vraag; Z. H. G. weet toch maar al te goed, dat ons in dergelijke praktische zaken alle oefening ontbreekt; ons wordt toch behalve constructie gedoceerd: het maken van eenvoudige sluizen, algemeene voorschriften tot aanleg van kanalen, havens, polderbemalingen enz. maar nimmer hoe ons in eenig bepaald geval te redden.

Ook leeren wij hoe enkele bestaande bemalingen er uit zien; welk plan er bestaat tot droogmaking der Zuiderzee; maar *niet* waarom zulk eens plan *zoo* is en *niet anders*, evenmin hoe men door beschouwingen uit plaatselijke toestanden, waarnemingen en andere gegevens tot een bestaand plan gekomen is. Met bescheidenheid dringen wij er dan ook bij Prof. Steuerwald krachtig op aan, in dien zin zijne colleges te willen completeeren, te meer nu daartoe, door overbrenging van een gedeelte der colleges naar B₂ (betrekking hebbende op rijswerken), wellicht tijd te vinden zou zijn.

Nog veroorloven wij ons een beleefd verzoek aan Prof. Steuerwald met betrekking tot mondelinge examens. Doordrongen van de groote waarde, die ook aan dit deel van het examen wordt gehecht, waar het een vak geldt van zoo uitgebreide strekking, is het niet te verwonderen, dat de candidaten dit éene half uur onder de meest gevreesde tellen. Daarom is het, dat wij Z. H. G. dringend verzoeken, zich gedurende dat mondeling examen niet te bepalen tot afkeurende opmerkingen, maar indien Z. H. G. opmerkingen in een of anderen zin niet kan achterwege laten, dan ook als de antwoorden bevredigend zijn den candidaat door blijk van goedkeuring op zijn gemak te stellen, wat dit jaar slechts bij uitzondering plaats had.

Om, voor wij tot iets anders overgaan, nog even op de poldervraag terug te komen. De opmerking is gemaakt door candidaten en examinatoren (alhoewel na het examen: eene volledige oplossing lag niet in de bedoeling. Alles goed en wel, maar waarom zulks dan niet vooraf vermeld (zooals bij de bruggen waar uitsluitend *schets* verzocht werd); het is toch den beste gegeven, om uit eene opgave, zoo verbazend gedetailleerd als de onderhavige, te kunnen besluiten, dat eene volledige oplossing *niet* vereischt wordt. Men zou gemeenlijk uit de opgaven tot het

tegenovergestelde besluiten. Dat bovengemelde opmerking ook door examinatoren gemaakt is, doet ons genoegen; ze veroordeelen daardoor voor een groot deel hun eigen vraag. Deze kon in den bepaalden tijd onmogelijk worden opgelost; ze moge mooi zijn op zich zelf, als examenvraag voor ongeoeffenden in praktische zaken was ze uiterst *onpractisch*.

De meer praktische vragen over *landmeten* en *waterpassen*, die ons zoowel op het schriftelijk als mondeling examen werden voorgelegd, zijn niet in overeenstemming met het uitsluitend theoretisch college ons door prof. Cohen Stuart gegeven. De wet eischt in haar programma van examen, behalve geodesie, waaronder het *theoretisch* landmeten en waterpassen wel zal begrepen zijn, afzonderlijk het *praktisch* landmeten en waterpassen.

Aan genoemd bezwaar zou te gemoet gekomen kunnen worden indien Prof. Stuart op zijn college ook eens *praktische* kwesties besprak, of indien er, wat wellicht wenselijker ware, naast het theoretisch college van Prof. Stuart een *uitsluitend praktisch* gegeven werd, in verband met oefeningen in 't veld, uitgebreider en meer beteekenend dan tot nog toe het geval is.

Mocht op dit voorgaande geen acht worden geslagen, dan dringen we er toch sterk

op aan, dat in het vervolg al de kandidaten door denzelfden persoon of personen zullen worden geëxamineerd. Dit jaar toch waren er eenigen, die uitsluitend op praktisch gebied werden geëxamineerd, terwijl anderen het voorrecht hadden *tevens* te worden ondervraagd over zaken, waarover het college meer speciaal geloopt had.

Wij gelooven met deze opmerkingen over het jongste examen C voor civiel-ingenieurs te kunnen volstaan.

Voor echter te eindigen, brengen wij onzen dank voor de humaniteit en welwillendheid, ons door de meeste examinatoren betoond. Nogmaals meenen wij er op te moeten wijzen, dat wij getracht hebben ons op een zooveel mogelijk onpartijdig standpunt te plaatsen en dat onze opmerkingen, mochten ze soms niet aangenaam zijn, uit een gevoel van recht en billijkheid zijn voortgekomen. Wij weten zeer goed, dat niet ieder examinerator de gelukkige gaaf bezit den candidaat behoorlijk op zijn gemak te stellen; wij weten wel, dat voor vele examinatoren het examineeren veel inspanning eischt. Wij meenen echter door openhartig onze grieven neder te schrijven eenig nut te kunnen stichten, daar zij, die het examen met goed gevolg voorstonden, toch niet geheel als onbevoegde beoordeelaars zijn aan te merken.

Ten slotte wenschen wij onze denkbeelden te ontvouwen omtrent de wanverhouding die bestaat tusschen het aantal gelukkigen die slagen en het aantal der afgewezenen.

Onze meeningen loopen echter op dit punt uiteen; sommigen wenschen dat er, even als zulks het geval is voor de eind-examens der hogere burgerscholen, programma's worden vastgesteld, duidelijker en uitvoeriger dan het nu bestaande, voorkomende in de wet op het middelbaar onderwijs. Anderen daarentegen zoeken verbetering in eene nauwere aansluiting van het geleerde op de colleges met het examen-programma en zien in die uitvoeriger programma's een beletsel tot vrije studie. Hoe het zij, er zullen wel middelen kunnen en moeten gevonden worden, om den uitslag gunstiger te doen worden, al moesten zelfs meer ingrijpende maatregelen dan bovengenoemde getroffen worden. Wij bevelen deze zaak aan in de aandacht van allen, die invloed kunnen uitoefenen op, en belangstellen in den gang van zaken aan de Polytechnische School.

Men wijt wel eens den gewoonlijk ongunstigen uitslag van het examen C voor civiel-ingenieurs aan gebrek aan ijver bij de Candidaten. 't Is waar, er zijn eenigen, die de studie verwaarloozen, doch zulke personen zijn er steeds geweest en zullen er ook altijd blijven; voor 't meerendeel echter is de studie hoofdzaak.

Nog dient tot inlichting aan hen, die dit mochten lezen en niet bekend zijn met de inrichting der P. S. en met de verhouding van Professoren en jongelui onderling, dat men, bij de beoordeeling van den ijver der jongelui, veelal alleen afgaat op het feit of ze al dan niet college loopen; iets wat in 't algemeen nimmer als maatstaf van iemands ijver kan dienen.

Wat echter den Cursus C betreft — aan college loopen geen gebrek! De stampvolle zalen voor mechanica en waterbouwkunde zijn daar als onomstootelijke bewijzen, dat de jongelui de voordrachten in genoemde vakken op hoogen prijs stellen; en al worden nu niet *alle colleges even druk* bezocht, niet ieder leeraar of hoogleeraar heeft den slag het zijn hoorders aangenaam te maken en sommige zaken kan men even goed te huis op zijn gemak uit een boek leeren.

H. F. Beijerman.

C. van Deinse.

E. A. T. C. von Essen.

M. W. J. 's Gravesande

B. Kersjes. (Guicherit.

W. C. Koomans.

C. Lely.

J. Nuhout van der Veen.

Th. G. Schill.

D. J. Steyn Parvé.

E. Thiange.

NEDERLAND IN 1895.

EENE FANTASIE.

„Want de aerdt der Hollanders is soodanigh, gelijk UEd. mede ten beste bekend is, dat als haar de nood en de pereculen niet zeer claer voor oogen komen, zij geenszins gedisponeerd kunnen worden om naar behooren te vigileeren voor haar eigen securiteit.”

Brief van Johan de Witt aan
Hugo de Groot.

Tot nog toe hadden wij ons in een voorspoedige reis mogen verheugen. Binnen 25 dagen waren wij van Batavia via Suez, Malta reeds gepasseerd. Ons stoomschip „de Conrad” hield zich goed, al begon 't reeds oud te worden, want het dagteekende van 1871. Wat gaf ik mij gaarne, onder dien heerlijken zuidelijken hemel der Middellandsche Zee, over aan mijne verwachtingen voor de toekomst. Vijftien jaren had ik in Indië doorgebracht; jaren van geluk en voorspoed voor Insulinde, wiens slaperige geest, zoo eigen

aan het Oosten, was wakker geworden, vooral nadat het zich sinds 1870 in snel ontwikkelende stoomvaartlijnen met Nederland had mogen verheugen. Ach! de gedachte mijne familie, mijne oude kennissen weer te zien, maakte mij zoo gelukkig, en ik stelde er mij zoo recht een feest van voor, al die oude bekenden uit Delft te komen verrassen. Zouden mijne vrienden mij nog herkennen, zou het al die kennissen, waarmee ik bij mijn afscheid, 15 jaar geleden, zooveel bevestigingen van onvergetelijke vriendschap wisselde, werkelijk genoeg doen mij weêr te zien?

Spoedig lieten wij Gibraltar achter ons en stevenden recht het Noorden in, doch het was of het tropische klimaat dubbel en dwars zich wilde doen betreuren, zoo guur en nat woei ons gestadig de Noordewind vlak in het gezicht. Van Gibraltar af, tot in het Kanaal toe, hadden wij met tegenwind te kampen: doch ons schip bleef steeds standvastig voortstoomen. Wij naderden de Nederlandsche kust; reeds hadden wij aan den horizon de Schouwsche kust en den Hoek van Holland zien passeeren. Sedert wij van Batavia vertrokken waren, hadden wij niets uit Europa gehoord. Aden en Malta waren wij slechts zoo dicht genaderd als noodig was om ons verlangen te kennen te geven gerapporteerd te worden. Schroefbladen

hadden wij niet gebroken en bij Suez dadelijk het kanaal ingestoomd, waren wij 's nachts te Port-Saïd aangeland, waar wij kolen hadden ingenomen, zoodat reeds de volgende morgen ons een heel eind weêr in zee gevonden had. Daar zie ik Kijkduin, van de forten tusschen Kijkduin en Nieuwe Diep zie ik reeds de geliefde driekleur wapperen; spoedig zijn wij den Helder voorbij en komen een uur later aan de basaltkaai te Nieuwe-Diep voor anker.

Welk een trotsch schouwspel leverde de reê op. Langs de geheele lengte der loskade niets dan stoomschepen, die aan het eene boord losten om aan het andere weer te laden, en wat het schoonste van alles was, was het schouwspel dat bijna de geheele Nederlandsche vloot opleverde, die halve-maansgewijze op de reede voor de stad ten anker lag.

Ik verbaasde mij er uitermate over; voor wien die machtsvertooning, voor wat al die schepen in dienst gesteld, waarvan sommigen zelfs stoom op hadden en druk op het dek manoeuvreerden. Doch niet lang kon ik mij in gissingen verdiepen; want nauwelijks lagen wij aan den wal gesjord of wij, passagiers, werden bestormd door koetsiers, dragers, wegwijzers en andere even onmisbare individuen. De bevelen omtrent mijn bagage had ik reeds lang gegeven, zoodat ik spoedig

na korte afscheidsgroete aan mijn mede-pasagiers, aan wal was en letterlijk in een vigilante geduwd werd, die met een oorverdovenden slag achter mijne hielen werd toegeslagen en zich toen in beweging zette.

Maar wat een zonderlingen indruk maakte Nieuwediep op mij! ik vond dat al zijne inwoners, iets gejaagds over zich hadden, als of zij allen eene onaangename tijding met zich droegen; overal vond ik vele mannen, vrouwen en kinders in druk gesprek met elkander, doch wellicht was het slechts verbeelding en was ik den aanblik van eene Hollandsche stad ontwend.

„Bom!” daar stond de vigilante stil; ik viel bijna voorover van mijne zitplaats; doch wij zijn nog niet aan het logement; waarom dan opgehouden? Ik kijk uit het raampje, en zie eene menigte menschen op elkander gedrongen staan voor een couranten-bureau, ten einde een bulletin te ontcijferen, dat ik evenwel niet lezen kon. Ook mijn koetsier las van zijn hoogen zetel over de hoofden heen, en juist wilde ik vragen wat er aangeplakt stond, toen een bons van het portier tegen mijn hoofd, mij aankondigde, dat wij weer in beweging waren.

Spoedig was ik aan mijn logement, uit het rijtuig en op de mij aangewezene kamer. Doch nu had ik duidelijk gemerkt dat er iets gaande was. In den benedengang had

ik niets dan bedrukte gezichten gezien en logeergasten in ijverige discussie met den logementhouder. Toen ik mij wat verfrischt had, spoedde ik mij naar beneden, en vroeg aan den portier wat er toch te doen was? „te doen was!” mijnheer, was zijn antwoord, en hij keek mij aan als of ik eene kostbare rariteit ware. „Wat er te doen is, mijnheer?” herhaalde de man, „doch”, zoo ging hij voort: „mijnheer komt uit Indie en weet dan nog misschien niets van den oorlog?” Nu was het mijne beurt vermeld te staan. Oorlog en met wien, en waarom, dat zou ik toch wel gemerkt hebben. Ik vernam dan dat het zoo ver nog niet was; doch dat men elk uur eene oorlogsverklaring van Pruisen verwachtte. Nu werd mij alles duidelijk en ik begreep dadelijk het ernstige van den toestand. Een uur later zat ik reeds op den trein naar Amsterdam, en nu herinnerde ik mij, hoe er, reeds bij mijn vertrek, onaangenaamheden met Pruisen had, den plaats gehad. Er was namelijk onder Pruisische vlag in het noorden van Borneo eene nederzetting gesticht. Ernstig was daarop aanmerking gemaakt; doch de grijze Bismarck beweerde, dat daar waar het Hollandsche Gouvernement geene feitelijke kolonie had, het land geheel neutraal was. Men had er van Batavia een oorlogschip heen gezonden, dat verreweg in staat was de ne-

derzetting op te heffen of onder Nederland-
sche vlag te brengen. Pruisen had er zich
verder niet meê ingelaten, en bij mijn ver-
trek beloofde alles eene minnelijke schikking;
ach! helaas, wreed bedrog!

Ik kwam 's avonds te Amsterdam, en liet
mij naar het Amstel-hôtel brengen. In de
hoofdstad zag men, maar al te wel, hoe
de bange toekomst ieder vervulde. Luid-
ruchtige gesprekken, groote troepen men-
schen, stampvolle koffiehuisen en bedrukte
ernstige gezichten. En dat zouden de men-
schen zijn, die men wel eens gebrek aan na-
tionale belangstelling verweten had! In het
Amstel-hôtel vernam ik weldra de geheele
vreeselijke waarheid, hoe juist de zaak
van die nederzetting eene allerernstigste wen-
ding genomen had, en dat Pruisen maar
al te veel blijken gaf, het bloed te wil-
len wreken, dat de Duitschers in Borneo
door hun eigen schuld gestort hadden. Of
was het niet hun schuld, dat ze uit over-
moed, en door de overtuiging van onder
een Duitsche vlag te staan, het afgezonden
oorlogschip met geschutvuur begroet hadden,
en dat zij, toen de aan wal gezette matrozen
de Duitsche vlag wilden neêrhalen, de onzen
met woede waren te lijf gegaan. Tot straf
werd de geheele nederzetting, na eene
kleine schermutseling, door onze mariniers
bezet, en de belhamels van 't verzet

als gevangenen naar Bavatia gebracht.

Nog sprekende, met een der logeergasten over den treurigen toestand, kwam de portier binnen met een telegram uit den Haag, waaruit hij slechts deze woorden voorlas: „Oorlog verklaard.”

Het werkte als een donderslag. Al mijn hoop, dat het nog wel schikken zou, vernietigd! al mijne verwachtingen van wederzien van familie en kennissen vernield! — en niets zag ik in mijne verbeelding dan te vergeefs gestort bloed van vrienden en kennissen en diepe rouw van hen, die te oud waren om onder de verdediging van het vaderland te sterven.

Moest ik zò mijn geliefd Nederland weder zien? Een Nederland, dat ik eerst in den vreemde had leeren liefhebben, en dat ik, bezield met de humane gedachten van een cosmopoliet, verlaten had! — Ach! nu eerst voelde ik wat men in dagen van nood voor hetzelfde Vaderland gevoelt, dat men in dagen van voorspoed in eigen kring maar al te dikwijls beschimpt. Het hope-looze van den toestand kwam mij dadelijk in al zijne schrikverwekkende naaktheid voor den geest.

Te vergeefs zou er bloed vloeien en veel bloed, want zoo dat het geval niet ware, dan was Nederland niet eens medelijden waard.

Ik kende maar al te goed den ellendigen toestand van leger, vloot en verdedigingslijnen. Met smart en verontwaardiging herinnerde ik mij, hetgeen de regeering 20 jaar vroeger gedaan, of liever *niet* gedaan had.

Na 1870, een jaar dat voor ons toch zulk eene les geweest was, had men niets gedaan dan zich bezig houden met de kwestie of ons land verdedigd *kon* worden. Dat de regeering zelf zoo'n vraag doen durfde, bewees reeds haar besluiteloosheid en gebrek aan vaderlandsliefde. Niemand stond in dien tijd op, om met verontwaardiging op die vraag, die ons allen vernederde, te antwoorden dat zulk eene vraag niet gedaan *mocht* worden; doch dat slechts iedereen overtuigd behoorde te zijn, dat ons vaderland *moest* verdedigd worden. Dat had in dien tijd de kwestie moeten zijn, en daarvan overtuigd, had men spoedig leeren inzien, dat een volk, dat waarachtig onafhankelijk zijn wil, letterlijk onoverwinnelijk is. Doch genoeg hiervan. Laat ik mij niet verder verdiepen in die wreede nabetrachtingen, die nu niets helpen konden.

Alles ging in het begin goed, tot dat ik in Delft kwam, waar het personen-vervoer per trein gestremd was. Ellen lange treinen werden daar opgeladen met geschut, geweren, ammunitie en alle andere oorlogsbehoeften, waarvan Delft de magazijn-plaats was. Met

onvolprezen ijver hielp elk burger meê het benoodigde op te laden, dat over Rotterdam naar het oorlogstooneel verzonden werd. Welk een geheel ander verblijf was dit in Delft, als hetgene ik mij voorgesteld had. Reeds in Indië had ik er mij een feest van gemaakt, Delft, waar ik zooveel genoten had, weêr te zien. Te zien, of de toren nog even scheef, de straten nog even stil, de Jakob-Gerritstraat nog even druk en Klene nog even klein was als vroeger. Door Delft heen te wandelen als of ik nog student was, de kroeg onverwachts binnen te treden, zoodat de tegenwoordige studenten mij stonden aan te kijken met blikken of zij vragen wilden, „wat is dat voor een kerel?” tot dat ze aan de hartelijkheid, waarmee ik Holm hoopte te begroeten, zouden merken, dat ik vroeger daar ook gezeten had, en er met evenveel recht, ja zelfs met meer recht kwam, dan al diegenen, die daar zaten.

Van het Station komende, zag ik dadelijk de Nieuwe Phoenix, op de plaats, waar vroeger de onhebbelijke heer Koens zijn koffiehuis mainteneerde. Het was een smaakvol gebouw; kleiner, doch in den trant van Minerva te Leiden. Doch de tijd vergunde mij niet daar binnen te treden; gejaagd liep ik voort naar een stalhouder, en de minuten, die de man noodig had om in te spannen leken mij uren. Eindelijk reed ik

de Rotterdamsche poort uit naar Rotterdam. de Zwet voorbij, door Overschie naar Rotterdam. Weer op den trein, Dort en den Moerdijk voorbij; alles beloofde verder eene voorspoedige reis.

Doch neen. Halt in Breda. Ook daar was het vervoer gestremd; al het materieel was noodig de troepen uit de Zeeuwsche garnizoenen en uit de stad Breda zelf, te vervoeren over Utrecht naar Arnhem, waar men alles scheen samen te trekken. Dankbaar mochten wij zijn, toen wij 's avonds laat nog een extra-trein naar Vlissingen kregen. Eindelijk was ik dan weer terug in mijne ouderlijke woning; eindelijk zag ik dan mijn familie, na eene vijftienjarige afwezigheid terug.

Ik zal u en mij niet vermoeien door eene beschrijving van dat wederzien te geven. Een dag lang vergat ik onzen nationalen ramp, en eerst toen de roes van blijdschap over was, keerde ik tot de koude werkelijkheid terug.

De koning had eene oproeping tot zijn volk gedaan; en duizenden, ja laat ik liever zeggen ieder, die nog goede armen en beenen had, had aan die roepstem gehoor gegeven. Het geheele leger was mobiel verklaard; al de bannen der schutterij opgeroepen en reeds vervoerd naar de IJssellinie; reeds duizenden vrijwilligers hadden, de

een goed en de ander slecht uitgerust, de hun aangewezen plaats in het schutterijleger ingenomen. Hoe nu de vreeselijke waarheid bleek omtrent den toestand van leger en materieel zal ik u niet beschrijven. Tranen van zelfverwijt en wanhoop werden door bijna iederen burger gestort. Al die menschen die daar om wapens en officieren vroegen ten einde daarmee en daaronder hun Vaderland te verdedigen, bemerkten hoe noch het eene noch het andere bestond. Maar verder geen jammeringen; gaan wij weer tot de geschiedenis over. De tijd stond geen oogenblik stil, al zou ook eene maand uitstel wellicht onze redding geweest zijn; en dan de overtuiging met zich rond te dragen, dat men jaren en jaren tijd gehad had!

Het was een vreeselijke nacht, die nacht van den 12^{den} November 1895. Staande aan den linker-IJsseloever op den rivierdijk, had ik al de bar- en guurheid van het weder te verduren, en de koude van den geweerloop deed mijne handen werkelijk verstijven.

Ik voelde mij zoo eenzaam en zoo verlaten, en zoo nu en dan met het geroep van „werda” van een verder staanden wachtpost,

mij de tegenwoordigheid van nog andere personen, behalve mij verraden had, was ik wellicht van agitatie en ellende neêrgevallen. Ik maakte deel uit van het leger, dat tusschen Deventer en Zutphen den linker-IJsseldijk bezet hield, en was een paar uur beneden Zutphen in kwartier gelegd, in het kleine dorpje K. aan de rivier, en nu stond ik daar op post, met het gevoel van ten minste mijne plicht als Nederlander te doen. Gevaar had ik niet direct te duchten; want op den rechteroever waren uren ver tirailleurs verspreid, die elke nadering van den vijand mij reeds tijdig zouden doen kennen. Maar hetgeen mij toch bezorgd maakte was het onbestemde van hetgeen ik wist. Niemand had nog een enkelen Pruis gezien, niemand wist waar ze waren, en toch konden wij elk oogenblik hun overtocht over de rivier vernemen. Doch daar nadert de aflossing. Een korporaal met 6 man komt mij afhalen, ten einde een ander in mijn plaats te laten. Zwijgend en zonder een woord te spreken hadden de daarbij gebruikelijke formaliteiten plaats, even zwijgend marcheerde ik met hen verder, en na nog eenige posten te hebben afgelost, gingen wij naar het dorp K., om ons kwartier op te zoeken.

Wat deed het mij goed, die natte koude kleêren uit te doen, de voor mij ongewone wapenen af te leggen, en in eene lekkere

warme boerenbedstede te kruipen. Ik voelde het bloed weêr zijn geregelden loop herne-
 men en daarmee keerde ook mijne kalme ge-
 moedstemming terug. Spoedig viel ik in
 slaap; doch bange droomen bleven niet ach-
 terwege. Ik droomde van een vreesselijk ge-
 vecht, waarin de doffe zware dreun van het
 geschut zich deed hooren; het rumoer neemt
 toe, ik voel een schok als of er een kogel
 mijn lichaam gepasseerd heeft, nog een schok
 en ik wrod wakker, maar het gedreun of
 liever het rumoer houdt aan, ook voel ik
 duidelijk dat men mij stompen toebrengt,
 hetgeen me spoedig klaar wakker maakt. Het
 gedreun gaat over in eene helsche taptoe, die
 overal in het dorp alarm slaat, en de stooten
 die men mij toedeelt, ontvang ik van een'
 kameraad, die mij toevoegt: „kom gauw,
 in de kleêren, er is alarm! — wat er
 gebeurd is weet ik niet, doch wij moeten
 weg; haast je!” Meer was niet noodig mij
 uit het bed te doen vliegen; ik gooi mij in
 de kleêren en spoed mij naar buiten. Op
 de dorpstraat stond ons bataljon opgesteld;
 ik begeef mij dadelijk op de mij aangewezen
 plaats. Spoedig wordt opgerukt en zwijgend
 in gedachten verzonken, marcheeren wij voor-
 waarts. Van den toestand begreep ik niets.
 Sedert ik bij het leger ingedeeld was, hadden
 wij van geen enkele gebeurtenis iets vernom-
 men. Continueel had ik in een roes voort-

geleefd, alles was ook zoo geheel nieuw voor mij, en de gedachte aan onzen hopeloozen toestand drukte mij ter neer. De hoop den vijand te verdrijven was dan ook zoo gering. Eindelijk ging de zon op, en de frissche morgenlucht gaf aan mijne niet geheel uitgeruste ledematen hun spierkracht weder. Een schoone dag volgde op den guren nacht, met lust marcheerden wij voorwaarts vol moed en vastberadenheid; want dat er nu, misschien reeds over een uur, gevochten zou moeten worden, werd ons allen spoedig duidelijk uit hetgeen de officieren ons mededeelden, hoewel ze zelven weinig wisten van hetgeen gebeurd was. Alleen vertelden zij dat tegen het aanbreken van den morgen een fourier in vliegenden galop was komen aanrijden om den majoor te spreken, die ook in ons dorp ingekwartierd lag. Daarop was alarm geslagen en oprukken bevolen. Wat hoor ik daar? Wat is dat gerommel, dat ik meende te vernemen, als of onweer in aantocht was? weer hoor ik dat; dof en onheilspellend klinkt het: Boem! Boem! nogmaals. O! ik merk het, ik merk het, het, is het kanon, de verkondiger van den strijd. Ach wat is dat een akelig geluid! op ieders gelaat teekent zich de indruk, ik zeg niet de angst. Als men nooit het kanon in een feitelijk gevecht heeft hooren spreken, kan men zich van dat sombere gedreun geen denkbeeld

maken. Het was voor mij eene vreeselijke gedachte, dat bij elk schot velen van onzen broeders vielen.

Aanhoudender en zwaarder doet het geschut zich hooren. Ik kan nu ook duidelijk merken van welken kant het komt; het is die van den IJsseloever. Nog een half uur marcheeren wij verder en reeds doet zich het scherpe, knetterende en hatelijke geweervuur hooren. Duidelijker en duidelijker wordt het rumoer van den strijd, die plaats heeft om het dorpje P. Wij naderen het meer en meer. Intusschen is ons bataljon aangegroeid tot een regiment; van alle kruiswegen komen uit gehuchten, dorpen, hofsteden, de ingekwartierde soldaten van ons regiment te voorschijn; terwijl zij op andere punten ons reeds staan op te wachten. Nadat het eerste bange van het geluid voorbij is, keert onze moed terug, vol geestdrift gaan wij verder en het dorp P. in.

Nu zag ik voor het eerst de teekenen van den strijd. Aan den ingang van het dorp had ik reeds op vele huizen de vlag van het „Roode Kruis” gezien; ik zag nu ook overal ambulance wagens. He! wat is dat? Het hart dreigt mij in de schoenen te zinken; op een baar wordt zwijgend en langzaam een gewonde jonge soldaat voorbij gedragen. Een schot in den mond heeft hem het gelaat verschrikkelijk verminkt.

Geen gekreun of gekerm duidt aan hij nog leeft. Voor het eerst in mijn leven zag ik een gewonde, maar dat eerste gezicht verpletterde mij bijna. Ik wist, dat ik geen lafaard was, dat durf ik zeggen was ik niet, maar toch de gedachte: dat staat mij mischien ook te wachten, maakte een diepen indruk op mij, en ik gevoelde wel, dat ik niet, zooals ik mij bij het dienstnemen, te midden van mijne opgewondenheid, had voorgesteld, het vijandelijk geschut zou te gemeet vliegen, en als een razende dood en verderf om mij verspreiden.

Wij zijn het dorp door gemarcheerd, dat wemelde van soldaten en roode-kruis-ridders. Dat er bloedig gestreden werd, was mij duidelijk. Wij laten het dorp achter ons, en vinden voor ons een groot uitgestrekt dennenbosch, dat tusschen het dorp en de rivier gelegen is. Wij gaan het bosch in, en hooren nu duidelijk dat wij reeds bijna te midden van het strijdgewoel zijn. Het bosch was niet zeer diep, reeds zie ik weer de lucht door de boomen heen voor mij; daar staan wij aan den zoom. Welk een schouwspel!

Verbeeldt u, dat ge voor u ziet, een voet of wat lager dan de grond van het bosch, een uiterwaard, van de rivier den Yssel door een lagen dijk gescheiden. Die uiterwaard, die zich ver rechts en links langs

het geheele bosch uitstrekt, is bedekt met troepen. Ha! nu zie ik die gehate Pruisen, hoe ze daar over een ponton-brug, over de rivier geslagen de uiterwaard binnen-marcheeren, als of het op een paradeplein was. Ik zie de vijandelijke artillerie zich opstellen op den rivierdijk, en zie hoe of de geheele zoom van het bosch bezet is door onze troepen, te laat gekomen om den overtocht te kunnen beletten. Een geducht aantal kanonnen is op den zoom opgesteld en vuurt met snel en juistheid in de iets lager gelegen uiterwaard; de ruimte tusschen de kanonnen is goed opgevuld met infanterie, die in twee gelederen, waarvan het voorste op de knieën ligt, een snelvuur naar den vijand stuurt. Mij werd als plaats de voorste rij aangewezen, en wij kregen bevel met vastberadenheid te vuren. Ik moet bekennen, dat ik geweldig zenuwachtig was, toen ik mijn geweer opnam en daar op den aanrukkenden vijand vuren moest. Zij waren nog te ver, een bepaald slachtoffer uit te kiezen; ik schoot dus slechts op de massa, die langzaam maar zeker over de vlakte naderde. Ons vuur werd slechts weinig beantwoord, en dat nog wel op een grooten afstand rechts van mij, waar een scherp geweervuur plaats had uit het bosch tegen den aanrukkenden vijand, die nu en dan standhield om ook te vuren; doch het was

mij duidelijk dat de vijand veel leed van de
 door de boomen gedekte troepen. Pang!
 hoor ik, een gesis en een kameraad naast
 mij valt doodelijk getroffen neer, de kogel
 vervolgt zijn weg, kwetst eenige boomen en
 verliest zich in het bosch. Nu werd ook
 onze toestand gevaarlijk; want eene vijande-
 lijke batterij op den dijk, vuurt over de
 hoofden van onzen vijand heen in het bosch.
 Doch dit moet ik zeggen, onze veldartillerie
 hield zich goed en beantwoordde wakker de
 vijandelijke batterijen die zij voor haar
 rekening nam, terwijl de aanrukkende in-
 fanterie aan ons werd overgelaten. Pang!
 ik hoor een harden slag en het stuk ge-
 schut, 3 el van mij af, is in splinters ge-
 schoten. Nu dit stuk gedemonteerd was, had
 ik minder last van den kruitdamp, en zag
 nu beter den steeds talrijker geworden vij-
 and. Doch wat gebeurt daar? de aanruk-
 kende vijandelijke gelederen, die veel van
 ons vuur leden, gaan uit een. Een dof ge-
 dreun doet zich hooren, en ik zie, hoe
 eene groote massa cavalerie op ons aanstormt.
 Vreeselijk denkbeeld! Die ruiters die daar
 met opgeheven sabels op ons inrennen! Een
 sabelslag had voor mij steeds een veel pijn-
 lijker idée gehad, dan een kogel. „Snelvuur!”
 kommandeert men ons. En met het gevoel
 dat daar ons leven van afhing, gehoorzaam-
 den wij; want bij niemand kwam het denk-
 beeld van terugtrekken op.

Ongelooflijk snel volgden de salvo's elkander op; van hun uitwerking zag ik niets, de kruitdamp belette mij iets te zien. Doch het gedreun nadert ijzingwekkend. Een oogenblik verdunt zich de damp voor mij, en ik zie als het ware door eene opening van een wolkengordijn heen. Maar dat gezicht was verschrikkelijk. De vijandelijke cavalerie was tot op 25 el genaderd. Wij verdubbelen onzen ijver, doch steeds nadert de demon. Ik, die in het voorste gelid op de knieën lag, meende reeds de opgeheven sabel boven mij te zien. Elk oogenblik denk ik onder de paarden verpletterd, of door een sabelslag neergehouwen te worden. Beide gelederen vuren voor het laatst, en houden de bajonet recht vooruit. Een vreesselijk rumoer doet zich hooren; depaarden trappelen vlak voor ons; ik zie er een voor mijn bajonet stijgeren, en het woeste angstige gezicht van zijn berijder. Maar wat gebeurt daar? Ja waarachtig, zij keeren. Tot op het laatst verschrikkelijk gedecimeerd deinzen zij terug voor die schijnbaar onoverkomelijke bajonetten-rij. Hun geheele front deinst, keert en gaat in vliegende galop op hun eigen infanterie terug, en veroorzaakt daar met weinig verwarring; salvo op salvo wordt hun achterna gezonden. Wat een schouwspel daar vóór ons! Honderden paarden en ruiters in woeste wanorde op

den grond neergestort. Gewonden en ongewonden door elkander, daar bij hun aanval de gekwetste paarden van het voorste gelid, in hun val, velen achter hen hadden medege-sleept.

Een luid hoera weerklinkt langs onze geheele linie. Niets liever had ik gedaan dan met gevelde bajonet vooruitgestormd. Doch wat is dat? Vertrouw ik mijne ooren? Men kommandeert „terug.” Ja, waarlijk, ik zie dat men met bliksemsnelheid de kanonnen en ammunitie-wagens weer aanspant, en wij zelve ontvangen het commando zoo snel mogelijk op te marcheeren, het bosch door en het dorp weer in. Ik verbeet mij van spijt en iedereen morde met mij. Nu juist, nu wij bepaald gezegevierd hadden, terugtrekken! Doch daar blijkt mij de reden. Drie uur hooger de rivier op, heeft een groot vijandelijk corps van ons gevecht gebruik gemaakt, om den Yssel over te steken, daar onze macht te klein was, langs de geheele rivier een voldoende aantal troepen te leggen, en thans, nu men nog een groot deel geconcentreerd had, viel den vijand de overtocht licht, en nu rukte hij snel op ons aan.

Onze overhaaste terugtocht diende alleen, ons voor insluiting te bewaren. Alle moed verloren wij bij dit bericht; wij begrepen dat nu bijna alles verloren was, en dan de

vijand vlak achter ons, die met zijne gehate uhlanen ons hardnekkig vervolgde. „Naar de Utrechtsche linie”, was het commando. De terugtocht sloeg bijna in eene vlucht over; niettegenstaande de officieren al het mogelijke deden, de bataljons en compagniën bij elkander te doen blijven.

Den geheelen dag marcheerden wij door, midden door de heide. Meermalen zagen wij rechts en links de uhlanen met hun gevaarlijke lansen; alleen bij hunne nadering vereennigden ons nu en dan nog, om gezamenlijk het gevaar te keeren. 's Avonds tegen 7 uur komen wij eindelijk uitgeput in Apeldoorn aan. Daar werden wij reeds, ver vóór het dorp, door de bewoners met eten en drinken opgewacht; men deed wat men kon. Een korte rust wordt vergund, en hier vernemen wij nog eenige bijzonderheden omtrent den vijandelijken inval.

Nu bleek mij dat het middelmatige, doch veel te kleine, leger zich goed gehouden had; maar dat eene veel te geringe artillerie, den vijand den overtocht gemakkelijk gemaakt had, en dat de ellendigen schutterijen, hoewel volmoed, bijna werkeloos in Arnhem en Deventer hadden gelegen. Zij hadden bijna aan alles gebrek; vele oude bannen geen kleeren, geen geweren, geen ammunitie, volstrekt geen kundige officieren, en door cavalerie noch artillerie gesteund. Zoo vernam ik ook

hoe het Zuid-Duitsche legercorps bij Venlo over de Maas getrokken was, en hoe dat leger verder langs de rivier al de kleine vestingen in den omtrek, als het fort bij Pannerden, Grave, Gravestein, den Bosch enz., hetzij genomen, hetzij ingesloten had, alle forten die het leger, dat in de Veluwe opereerde, moesten beschermen tegen een inval uit het Zuiden. Toen nu nog het bericht 's nachts uit den Haag kwam, dat de vijand uit den Bosch over de rivieren heen naar het Noorden rukte, kregen wij, zoo vermoeid als wij waren, de order dadelijk verder te trekken, ten einde niet van de Utrechtsche linie, waar al onze hoop op gevestigd was, afgesneden te worden. Daar hoopten wij ten minste alles in orde te vinden, die linie had millioenen gekost, en daar was honderden jaren lang zooveel over gepraat en geschreven, dat dat ten minste wel gereed zou zijn. Zooals wij zien zullen bedrogen wij ons ook daarin.

Snel rukten wij op, of liever sleepten wij ons voort; de overprikkeling, gejaagdheid en vermoeienis hadden onze krachten weggenomen, doch niet onze geestkracht geknakt.

Den volgenden morgen tegen 9 uur bereikten wij Barneveld, van daar togen wij door de heide naar Amersfoort, en werden toen per spoor naar Naarden en Utrecht

vervoerd. Ik werd naar Utrecht gestuurd, doch was mijn geheele regiment kwijt geraakt; daar was alles in de onbeschrijfelijkste wanorde. Infanterie, cavalerie, artillerie, alles daar bij en door elkander; dan nog vele regimenten schutterij, die nog uitgerust, vrijkorpsen, die nog samengesteld werden. Het regiment, waarbij ik als vrijwilliger was ingedeeld, bleek in Naarden te staan; ik werd met vele anderen daarheen vervoerd, en in de lunetten rond Naarden, dat sterkste punt van de geheele linie, in garnizoen gelegd. Men deed in Utrecht, waar nu het hoofdkwartier was, het onmogelijke om den chaos in orde te brengen. Uur op uur kwamen treinen uit Arnhem met troepen, die gedwongen waren terug te trekken. Aan ijver geen gebrek, maar wel aan alles wat het materieel betrof. Doch dank zij den stelselmatigen en langzamen aantocht der Pruisische troepen, verliepen er nog 10 dagen, voor dat zij tot aan die linie waren opgerukt; doch toen waren ook geheel de Noordelijke Provinciën Gelderland, Limburg en Brabant bezet. In dien tijd evenwel was er reeds veel op de linie-forten geregeld; doch verbeeldt u de wanhoop toen voor zoo velen dier forten het materiëel voor de artillerie niet aanwezig was. Forten, berekend voor 30 à 40 zware stukken vestinggeschut, moesten zich met 10 à 15, en

dan nog dikwijls met stukken voor oud model te vreden stellen.

Doch mopperen hielp niet: men werkte dag en nacht door, en daar de vijand den deplorabelen toestand der linie niet geheel en al kende, hielden zij er voor stand en lieten ons gelegenheid, ten minste 50% in orde te brengen en een weinig te inundeer-
ren. De inundatiën echter bleken, helaas, beter op papier dan in de werkelijkheid te gelukken. Doch voor ik overga tot de beschrijving van de belegering van Holland, moet ik even nagaan wat op zee gebeurd was, hetgeen ten nauwste met den toestand van het schoone, door mij zoo pas verlaten, Insulinde samenhang.

De vloot, die in den Helder en in Hellevoet gedeeltelijk in dienst, gedeeltelijk opgeslagen lag, werd met ongeloofelijke snelheid in dienst gesteld. Tegenover het leger was de vloot, bijna zou ik kunnen zeggen, goed in orde, zoo men niet mederekent het groote gebrek aan matrozen, en het bijna algemeene gebrek aan goede stoomketels, daar het bleek hoe bijna al het gepantserd materiëel versleten ketels had; maar enfin, om er nieuwe in te zetten, daarvoor was geen tijd.

Voor al haastte men zich geweldig met al de groote gepantserde schepen voor buitengaats, die dadelijk naar de Oost geëxpedieerd moesten worden; want hoe ongeloofelijk het klinken moge, de Oost kon zich in geen enkel gepantserd schip verheugen en lag dus voor den vijand geheel open. Ongeloofelijk zeg ik, niet waar? te meer als men bedenkt hoe reeds in 1873, de toenmalige G. G. Loudon bij gelegenheid dat een Portugeesch pantserfregat de reede van Batavia bezocht, ons Gouvernement er opmerkzaam op maakte, dat er in de geheele Oost geen enkel schip te vinden was, daartegen opgewassen, en hoe hij er reeds toen ernstig op aandrong, niet alleen kleine lichte oorlogstoomscheepjes naar Indië te zenden, maar ook te zorgen dat de Oost eene marine had, die haar tegen eene Europeesche macht kon verdedigen. Steeds had men zulks nagelaten, en zich alleen tevreden gesteld met ondoelmatige monitors te bouwen. Maar nu zou men ten minste een gepantserd smaldeel naar Indië zenden; doch men moest zich haasten; want de vijandelijke vloot was reeds vòòr de oorlogsverklaring in zee, en nu was het de vraag of die vloot de onze het uitloopen niet zou beletten, of onderweg den weg naar Indië zou afsnijden. Hoe gegrond bleek die veronderstelling. Eindelijk staken vijf goede en behoorlijk uitgeruste

schepen in zee, en zetten koers naar Indië. Reeds waren ze het Kanaal uit en hoopte men dat het gevaar geweken was, toen een telegram uit Cadix van onzen Consul ons berichtte, dat in die haven een groot Pruisisch eskader het onze lag op te wachten, ten einde onze vloot het binnenloopen van de Straat van Gibraltar te verhinderen. Verpletterende tijding, doch er bleef hoop. Onze schepen waren goed en onze zeehieden hadden nog steeds hunne oude traditioneele dapperheid behouden. Wellicht behaalden wij daar een roemrijke overwinning. Ydele hoop! Ja, onze vloot hield zich goed; met onvolprezen moed viel zij den vijand in de straat van Gibraltar aan, maar hoe verschrikkelijk bleek op eens onze minderheid. Wel waren de schepen goed, doch waren de onze 20 duim gepantserd, de vijandelijke hadden een 40 duim dikke pantserhuid. Hadden wij 25 centimeter kanonnen, de andere hadden er van 40 centimeter. Hoe dom was het van ons geweest millioenen uit te geven voor het bouwen van 5 of 6 2de en 3de klasse pantserfregatten, terwijl één 1ste klasse meer waard was dan al de 5 andere te samen. Hoe men ook vuurde, onze kogels boorden niet door het vijandelijke pantser heen, onze rammen braken op die kei-harde lichamen, terwijl onze schepen schot op schot getroffen werden, en alle

op één na, dat ontkwam in den grond werden gevaren.

Onbeschrijfelijk groote ramp, een ramp die nog grooter omvang kreeg, toen men hoorde, dat uit Hamburg 20 groote stoomschepen, te samen met 20,000 man aan boord, uitgelopen waren, om in vereeniging met de Pruisische vloot, die hen in Gibraltar afwachtte, naar de Oost te stoomen. — Nu reeds was de Oost verloren. Wat konden wij tegen zoo'n macht overstellen. Onze geheele Indische marine met zijn schroefstoomscheepjes 3de en 4de klasse kon niets uitrichten tegen zulk een gepantserd eskader. De forten ter verdediging der reeden van Batavia, Samarang en Soerabaya waren in treurigen toestand en met oud geschut bewapend, en al waren die goed in orde geweest, de kusten van Java leverden honderden goede landingsplaatsen op, en het weinig talrijke Indische leger was tegen het Pruisische niet opgewassen, te meer daar het O. I. leger over den geheelen Archipel verspreid lag. Neen! spoedig zou voor het laatst in Indië de Nederlandsche driekleur wapperen, die daar 3 eeuwen lang met eere gewapperd had. De gehate zwarte adelaar zou de vlag vervangen, die de Indiërs hadden leeren liefhebben, en die er in de laatste jaren beschaving en vrijheid bevorderd had. De Oost was reddeloos verloren; het was alleen eene kwestie van tijd,

wanneer namelijk de vijandelijke scheeps macht in Insulinde zou zijn gearriveerd.

Verpletterende tijding voor het moederland. Wij hadden al onze geestkracht noodig om onder zulke slagen den moed niet te laten zakken. Maar neen, nu bleek de taaie en standvastige geest der Nederlanders. Men hield zich goed. Geen oogenblik van zwakheid werd er gevoeld, al pinkte ook menig een, die met het geweer in 'de hand zijn land verdedigde, een traan weg, verraderlijk het oog ontvallen bij het vernemen van de rampen op zee en in de koloniën geleden. Eene sterke macht kanonneerbooten verdedigde de Zeeuwsche eilanden en maakte den overtocht der vijanden onmogelijk; de vierhoek aan de Willemstad beschermde Holland van den waterkant; en de Utrechtsche linie, met de onvolkomene inundatie, dank hare natuurlijke sterkte, had zich met bovenmenschenlijke inspanning goed gehouden.

Het meest van de geheele Linie had het gedeelte ten Zuiden van Utrecht geleden. Daar had men met onbegrijpelijke lichtzinigheid in 1869 een spoordijk vlak voor, in plaats van achter de linie gelegd, en die

dijk kwam den Pruisen goed te stade. Dien geheelen dijk langs hadden ze zware batterijen opgericht, die onze fortten verschrikkelijk toetakelden. Dag en nacht moesten wij er aan werken om de schade eenigszins te herstellen; daar stond, zonder onderscheid van stand, iedereen met de spade in de hand om de fortten verdedigbaar te houden. De domheid omtrent de ligging van den spoorweg van Cuilenburg naar Utrecht bleek nog meer, toen de groote ijzeren spoorbruggen, die wij hadden laten springen, door de vijandelijke genie ten minste zooveel hersteld waren, dat men ze gebruiken kon, en nu werd hem per spoor van uit Pruisen door Brabant alles toegevoerd tot bij hun batterijen en kampementen; voordeelen, die bij eene andere ligging ons alle zouden ten goede gekomen zijn. Ook de Willemstad had veel geleden; doch het scheen of daar niets dan van Boetzelaars in gelegerd waren, zoo dapper deed daar ieder zijn plicht. De burgerij had de stad verlaten, die reeds geheel in puin geschoten was, doch de vestingwerken, 200 jaar geleden door van Coehoorn aangelegd en slechts weinig naderhand gewijzigd, bleken nog steeds bijna onneembaar te zijn. De communicatiën van de stad met Holland werd onderhouden door schuiten, welke door monitors en kanonneerbooten beschermd werden, maar toch was

steeds die overtocht zeer gevaarlijk, daar de rivier gedeeltelijk bestreken werd door de Pruisische batterijen aan den Moerdijk en ook lager aan de dijken langs het Haringvliet. Wonderen van heldenmoed en dapperheid werden daar verricht; want met de Willemstad moest Holland dan, van het Zuiden bestookt, noodzakelijk vallen.

Men hield tot het uiterste vol; de linie bij Cuilenburg verslond duizenden; doch het geen ons in de laatste dagen weer moed gegeven had, was de tijding van vreemde interventie.

Ja, waarlijk, het bleek zoo te zijn. Engeland, ernstig bevreesd voor zijn koloniale macht, indien de Indische Archipel onder de Duitsche vlag zou staan, had door de publieke opinie in Engeland gesteund, zijn leger en vloot, met inspanning van alle krachten, op voet van oorlog gebracht. Frankrijk had hetzelfde gedaan; nu was wellicht zijne kans schoon, het trotsche Pruisen te vernederen, en Napoleon IV brandde van verlangen de beleedigingen, zijn vader aangedaan, te wreken. Ook Rusland betoonde weinig instemming met de plannen van Pruisen; het begreep slechts al te goed welk eene aanwinst ons land met zijne koloniën voor zijn trotschen nabuur zijn zou. Steeds werden de berichten gunstiger en steeds vermeerderde ook onze moed; maar

helaas! ook steeds vermeerderde onze zwakheid. Al de troepen, die Naarden missen kon, en daaronder ook mijn compagnie, werden vervoerd naar de forten ten zuiden van Utrecht. Naarden, de sleutel van Amsterdam, moest eenigzins ontbloot worden, ten einde de zwakke punten te versterken.

Nooit zal ik dien Oudejaars-avond vergeten. Het vroor hard en het was een zware taak in de verschansingen en loopgraven en batterijen zijn plicht te doen. Ook 's nachts lieten de vijandelijke kogels ons geen rust. Ik stond vlak aan den Lek, een half uur beneden de Cuileburgsche brug, en hield onafgebroken het gezicht gericht naar de vijandelijke sterkte. Een licht en daarop een harde slag verkondigde telkens, dat weer een nieuw moordend projectiel was afgezonden. Nu op den oudejaarsavond, kwamen mij al de vorigen in herinnering, vooral die uit mijn jeugd, die ik steeds zoo aangenaam, te midden van mijne familie, doorleefd had. En sloeg dan de klok 12 uur, dan omarmden wij elkander en dankten God, dat wij gedurende het afgeloopen jaar gespaard gebleven waren. Ook nu naderde dat plechtige uur. Ja, luistert, daar verkondigt mij het heldere dorpsklokje, niet ver van mij, dat weer een nieuw jaar de vorige reeks is toegevoegd. Op hetzelfde oogenblik zwijgen

ook de vijandelijke batterijen, alsof ze op zulk een plechtig uur de rust niet durfden storen.

In diep nadenken bleef ik verzonken in gedachten, niet altijd opwekkend.

Doch, wat hoor ik daar? Een schot vòòr mij van den schildwacht, die in het veld voor onze forten was uitgezonden; ja, weer een schot en de schildwacht van de tweede rij wachtposten valt. Ik zie nu plotseling hoe, door de maan slechts somber verlicht, een ontzettend groote drom vijanden in snelle marschen zijne verschansingen verlaat en de onze te gemoet rukt.

Het was een overstelpende macht, die daar aanrukte. Zoo ver mijn oog reikte, strekte zich hun front uit, en de massa zelf had eene diepte zonder eind; want hoe ver de voorste gelederen ook reeds voortgerukt waren, steeds kwamen nieuwe troepen uit de verschansingen. Tegen zulk een macht waren de slecht gemonteerde en erg gehavende forten aan onze zijde niet bestand. Alleen het kanon kon zulk een macht keeren, en alsof het zulks begreep, begon het geschut van onzen kant met onbegrijpelijke snelheid te vuren; vooral eene batterij marine-geschut, dat uit den Helder hier naar toe vervoerd was, en door zee-miliceins bediend werd, kweet zich dapper. Doch alleen als de forten het benoodigde materieel gehad hadden, en indien

zij niet zooveel geleden hadden, zou er eenige hoop op redding geweest zijn. Daar versnellen zij hun pas en rukken met de grootste snelheid voorwaarts. Overal werd alarm geblazen; spoedig was iedereen op zijn post. Elk zag dat hier geen redding meer mogelijk was, doch dat het plicht was te sterven. Honderden Pruisen vielen onder het geschut, doch duizend hernamen hun plaats. Reeds naderen zij onder het geweervuur, dat met alle krachtsinspanning hun wordt toegezonden. Alles te vergeefs. Niets kon hen stuiten. Wat gaf 500 gekwetsten meer of minder op zoo'n aantal. Men roert de trom en voorwaarts gaat het in stormpas. Ah! zij zijn reeds aan de eerste gracht; zij springen er in, klauteren als katten er weder uit en worden boven door de bajonet ontvangen. Doch daar was onze macht te klein; wij worden teruggeworpen tot op de tweede linie, waar ook mijn post was. Weer naderen zij de gracht, dalen ongehinderd er in, doorwaden met leeuwenmoed het te weinig geinundeerde land en bereiken onze verdedigingsmuur.

Nu begon een bloedige strijd van man tegen man. Menigeen, nauwelijks het nieuwe jaar ingetreden, werd gedwongen het te verlaten. Vreeselijk werd er gevochten. Alles te vergeefs. Een kolfslag velt mij neder op het oogenblik dat ik zag, dat de vijand reeds

op een ander punt binnen de linie was. Ik viel achterover en alles was voor mij uit.

Lang bleef ik tusschen leven en dood, en toen ik het eerst weer bijkwam, bevond ik mij te midden van mijne familie en zag hoe mijne moeder mij met angstige blikken aankeek. Lang duurde het, totdat ik weer geheel mijn bewustzijn herkreeg; doch daarmee keerde ook de geheele koude werkelijkheid terug. Ik vernam hoe ik, gekwetst in het hospitaal liggende, door mijne familie opgeëischt en naar huis getransporteerd was. Ik vernam hoe de Pruisen met Nieuwjaarsdag de Utrechtsche linie geforceerd hadden, terwijl op hetzelfde tijdstip eene vijandelijke vloot den Hoek van Holland binnen was geloopt, die bijna geheel onverdedigd gelaten was. De daar gedeponeerde torpedo's hadden meer kwaad aan de visschen dan aan de schepen gedaan, en geene kustbatterij was aanwezig om dat vaarwater te verdedigen. Wij waren bezweken op het oogenblik dat er redding daagde; met het water aan de lippen waren wij van dorst omgekomen. Onze onderwerping was een voldongen feit, en de mogendheden dit ziende, begrepen, dat hun tusschenkomst nu toch te laat zou zijn.

De voorwaarde van vrede was deze: „Nederland wordt bij Pruisen ingelijfd.” Tegenstand was natuurlijk niet aanwezig; de overmacht had ons verpletterd.

Weg was onze nationaliteit; weg de staat die 3 eeuwen onafhankelijk geweest was. Nergens zou men ooit weer een Nederlandsche vlag ontmoeten; verdwenen het land, dat zoo'n geschiedenis had. Te dof en te wanhopig was men om het ongeluk in zijn geheel te beseffen; men was vernietigd. Een land dat steeds zich zelf geregeerd had, mocht nu blijde zijn een afgevaardigde naar Berlijn te kunnen zenden, en evenveel invloed op het staatsbestuur van het groote Duitsche rijk uit te oefenen als bijv. vroeger Purmerend op het onze gedaan had. Niets bleef van Nederland over, en weldra zou het door ieder vergeten zijn; want geen steen bedekte zijn graf. Wroeging en bewustzijn van eigen schuld verdubbelden den ramp. Ach, wat zou dat volk, dat zich daar kromp onder de ijzeren militaire hand van Pruisen geven om zijn nationaliteit terug te hebben. Dat volk, gedwongen te dienen onder Pruisische vlag, gedwongen zich te bukken onder de vernederende kerkelijke wetten, gedwongen zich zelf te verloochen, en dan daarenboven nog de schande te dragen van gedeeltelijk door eigen schuld gevallen te zijn. Laat ik niet trachten u onzen tegenwoordigen toe-

stand te schetsen: gij kent ze allen. Laat ik niet omwroeten in die vreesselijke en nog altijd bloedende wonden. Laat ik u en mij niet folteren op een wijze als nog nooit gefolterd is, door te trachten onze positie te schetsen. Wat zouden wij geven om 20 jaren terug te kunnen treden, en daardoor Neerlands nationaliteit te redden. Maar woorden helpen niet, en zoo Byron nog leefde zou hij ook hier gezongen hebben:

„But it's done, all words are idle.
Words of me are vainer still.
But the thoughts we cannot bridle
Force their way without the will.”

En nu la morale de l'histoire.

Die is kort maar duidelijk.

Het is nog 20 jaar vroeger, nog is het tijd, nog kunnen wij breken met de oude traditioneele zorgeloosheid van ons volk, welke Johan de Witt zoo juist weergaf in de woorden, die ik als motto hierboven schreef. Maar nu ook niet langer gewacht. Met het aanbreken van den morgen de hand aan het werk geslagen, en voor wij iets doen voor Nederland, in de allereerste plaats zorgen, dat er een Nederland is, en dat onze nationaliteit ongeschonden kan gehandhaafd worden. Bedacht dat voor onze onafhankelijkheid geen offers te groot kunnen zijn.

Niet langer praten, maar iets doen, en ons niet bezig houden met vragen die ons zelf vernederen, met vragen zooals een kamerlid onlangs onzen minister een deed: „kan ons land verdedigd worden?”

IN EEN POËZIEALBUM

Uren kan men somtijds zitten
in het hoekje van den haard,
Warm en prettig met zijn vrienden,
allen om zich heen vergaard.
Veelal praat men dan van dingen
uit den goeden ouden tijd;
Rustig zingt het water mede;
alles spreekt gezelligheid.
In die uren van herin'ring
aan voorbijgevlogen vreugd,
Ernstig peinzend of wel juichend,
droevig starend of verheugd.
Nergens is het tijdstip beter
tot beschouwing van ons lot,
Dan juist daar, want 't is maar zeker —
vaak, in uren van genot,
Gaat de geest al zwevend ronde
over het „voorheen” en „thans”
En men vergelijkt de bloemen,
pralend in den levenskraus.

Roept ook gij, op zulk een tijdstip,
het verleden voor den geest,
Moog' dan alles ook niet enkel
„poëzie” steeds zijn geweest,
Klein zij toch het aantal uren,
doorgebracht in zorg of smart,
En herin'ring aan 't verleden
brenge vreugde in uw hart.

SNEK.

VERRASSINGEN.

Het is St. Nicolaasavond, maar de opgewekte stemming, zonder welke wij ons dien feestdag bijna niet kunnen voorstellen, is in den kleinen kring der familie von Wegener ver te zoeken. Er heerscht een zekere malaise, die door de nu en dan aankomende geschenken en surprises van familie en vrienden nauwelijks voor enkele oogenblikken kan worden verbroken. Vooral papa, de overste, is in een bijzonder slecht humeur en ook aan zijne beide dochters Adèle en Caroline, die met zulk een ernstig uiterlijk aan de theetafel zitten alsof zij hunne gewone luidruchtigheid voor altijd hebben afgezworen, is duidelijk te bespeuren dat er iets niet in den haak is.

Behoorden wij tot hunne meer intieme bekenden, dan zou ons dat niet verwonderen. Het is toch onder die vrienden alge-

meen bekend, hoe noode de overste, die als majoor jaren lang een klein garnizoen had gecommandeerd, er na zijn bevordering tot luitenant-kolonel toe overgegaan is, zijne tot dusverre vrij onafhankelijke positie met deze, wel in rang hooger staande, maar toch inderdaad meer ondergeschikte betrekking te verwisselen. Slechts de vreugde zijner beide dochters over de verhuizing naar een groote stad en de hoop, binnen weinige jaren tot kolonel te worden bevorderd, konden hem eenigszins met die verandering verzoenen. En alle drie, zoo vader als dochters, vonden hunne verwachtingen volkomen beantwoord.

Zij waren nu reeds eenige jaren te G. gevestigd; Adèle en Caroline hadden er volop van alles genoten, maar voor den overste was het een tijd van voortdurende ergernis en kwelling geweest, daar hij met zijn chef in geen enkel opzicht harmonieerde, hetgeen, daar beide tamelijk stijf op hun stuk stonden, nog al eens aanleiding tot onaangenaamheden gaf.

Niets kon hem dus welkomer zijn dan de mededeeling, die hij nu kort geleden van officieuse zijde ontving; namelijk; dat een door het overlijden van een hoofdofficier opengevallen kolonelsplaats, hoogst waarschijnlijk aan hem zou worden toegewezen. Maar, geen vreugd, zonder leed, dat zou

de heer von Wegener hierbij in geen geringe mate ondervinden.

Heden is het de dag, waarop de benoeming publiek moet worden; maar een paar dagen geleden heeft de hoofdambtenaar aan het Ministerie, van wien de benoeming voornamelijk afhing, zijn ontslag genomen en is vervangen door iemand, van wiens gunstige gevoelens ten opzichte van den overste men volstrekt niet zeker is.

In deze pijnlijke onzekerheid vinden wij de familie op den 5^{den} December bijeen.

„Wat is dat nu weer,” bromde de heer des huizes, toen er gescheld werd en de meid kort daarop de met angstige spanning verwachte courant binnenbracht. Maar nauwelijks had hij die ontvouwd en ingezien, of hij sprong uit zijn stoel op, terwijl een halfluide vloek hem ontsnapte:

„Ik heb het wel gedacht, ik heb het wel gedacht, dat dat het eerste werk van dien beroerden nieuweling zijn zou,” riep de overste, de kamer met groote passen metende, „waartoe zou ook anders zoo'n verandering dienen, als om de vrienden van den voorganger aan den dijk te zetten of te beledigen.”

„Maar papa, is u dan heusch gepasseerd?”

„Gepasseerd, wel zeker, kijk maar zelf, daar staat de benoeming. En dat door den invloed van zoo'n kerel, terwijl het mij door

de hoogste autoriteiten was toegezegd....!"

„Ja, dat zou ik waarachtig ook haast niet weten, maar het kan bijna niet anders wezen, dan om een klein verschil, dat ik voor een jaar of tien eens met hem gehad heb.”

Het was een hard geval, maar er was niet veel aan te doen. Zoo dacht Adèle er zeker ook over, want, terwijl haar vader weer met vernieuwde woede begon op en neer te loopen, maakte zij zwijgend een aan haar geardresseerd pakje open, dat de meid intusschen, zonder dat zij er in de eerste confusie veel op had gelet, voor haar had neergelegd. Niemand had opgemerkt dat Caroline ook een pakje had ontvangen, maar het reeds vroeger geopend en daarop snel in haar zak had doen glijden, terwijl zij zich wat dieper over haar handwerkje boog. Haar zuster had intusschen, niet zonder eenig ongeduld, het hare reeds verscheidene ontbolsteringen doen ondergaan en bracht eindelijk met een uitroep van verrassing een fraai visiteboekje te voorschijn.

„Kijk, Caroline, hoe mooi, van wien zou dat zijn!” zeide zij halfluid en begon meteen reeds het kostbare geschenk aan alle kanten te bezien, of er ook eenig kenteeken van herkomst aan te vinden was. En jawel, na lang zoeken, daar vond zij eindelijk aan de binnenzijde met zeer fijne lettertjes geschreven: van A. v. V.

A. v. V.? Een oogenblik lang drukt haar gelaat de hoogste verwondering uit, maar ook slechts een enkel oogenblik, want terstond daarop zegt zij, terwijl zij een zegevierenden blik op haar zuster slaat: „Dat kan niemand anders beteekenen dan Anton van Vaerle, vind je niet? En het is zijn hand ook.”

Blijkbaar had zij op geen heel vriendelijk antwoord gerekend, maar het kwam van een geheel anderen kant, dan zij verwachtte. Haar jongere zuster toch bleef, hoewel wat sneller dan gewoonlijk, doorwerken, maar de heer von Wegener hield plotseling midden in zijn wandeling stil en zeide met een stem, die bewees dat de thermometer van zijn gemoedstoestand nog steeds op kookhitte stond.

„Wat beduidt dat, Adèle. Ontvang je cadeaux van jonge officieren? Je schijnt al op vrij familiaren voet met dien luitenant van Vaerle te zijn.”

„Maar papa, ik kan toch niet helpen . . . en daarenboven, het is immers een neef van ons, mag die dan niet eens . . . ?”

„Een neef, nu ja, van moederszijde en dan in den ik weet niet hoeveelsten graad. Maar wat ik wél weet is, dat het de oom en voogd van dien luitenant is, die zich nu zoo kleingeestig en vijandig jegens mij heeft getoond en wat ik ook wel weet is, dat *zijn* neef nooit meer een voet over mijn drempel zal zetten.”

Caroline scheen op dit oogenblik noodzakelijk in haar werkdoosje iets te moeten zoeken, dat er niet in was en dat zij dus onmiddellijk van haar kamer moest gaan halen. Nauwelijks had zij het vertrek verlaten of de heer von Wegener vervolgde op denzelfden toon :

„Ik bewonder de kieschheid van je zuster, verder geen getuige van ons gesprek te willen zijn en ik zal er dan ook meteen gebruik van maken om je mijn opinie te zeggen. Na de handelwijze van zijn oom, verkies ik niet dat van Vaerle, voor wien ik tot nu toe veel te goed ben geweest, hier langer aan huis komt en ik verbied je ook hem verder te ontvangen of met hem te correspondeeren. Stil, spreek me niet tegen, ik begrijp volkomen wat je wilt zeggen; onthoud liever wat ik gezegd heb.”

En eer Adèle, die geheel verschrikt was, een woord in het midden kon brengen, keerde de verbolgen heer overste zich om en verliet de kamer, daardoor zijne dochter zelfs de gelegenheid benemende het op haar zenuwen te krijgen of flauw te vallen.

Den volgenden dag was de luitenant van Vaerle naar een naburige garnizoensplaats gedetacheerd.

Voor wij verder gaan wenschen wij den

lezer met eenige onzer personen wat nader kennis te doen maken.

Op den tijd van dit verhaal is Adèle von Wegener 22, hare zuster Caroline 19 jaar oud. Het eerste en grootste gedeelte harer jeugd hebben zij, zooals de lezer reeds weet, doorgebracht in een stil stadje, waar hun vader kommandant van het garnizoen was. Bij de weinige conversatie in genoemd stadje sprak het van zelf, dat het grootste deel hanner bezoekers uit jonge officieren bestond en het kon niet missen of des majoors oudste dochter werd spoedig de zön, waarom al deze planeten draaiden. Adèle had wel een jonge dame van bijzonder veel gezond verstand moeten zijn, om door al deze hulde niet verblind te worden en daar zij die buitengewone gave niet bezat, was zij, toen de verplaatsing naar G. voorviel, reeds niet ten onrechte als coquet bekend. En toch had zij in den grond een even goed hart als haar zuster Caroline, die echter, zoowel door dien zij jonger als verstandiger was, bewaard bleef voor de ondeugd, die zoo zeer door het mannelijk geslacht wordt gewraakt en toch meestal het gevolg is van zijn eigen vleierijen.

Onder de vele vrienden en kennissen, die de familie von Wegener spoedig in de nieuwe woonplaats maakten, bekleedde de jonge van Vaerle een eerste plaats. Daar zijne moeder een nicht van wijlen mevrouw von Wegener

was geweest en de overste, die, hoewel wat driftig, toch een zeer goedhartig man was, den flinken jonkman graag mocht lijden, ging de oppervlakkige kennismaking spoedig in een meer intieme betrekking over.

De meisjes hadden daar ook niets tegen en reeds sedert meer dan een jaar was de luitenant een getrouw huisvriend. Adèle deed natuurlijk al haar best om hem aan zich te boeien, maar spoedig kon het haar niet meer ontgaan dat de eenvoudige manieren harer zuster voor hem meer aantrekkingskracht hadden dan al haar pogingen. Men kan zich dus hare verrassing voorstellen bij het ontvangen van zulk een fraai geschenk, terwijl aan hare zuster, zooals zij wel onderstellen moest, niet gedacht was.

Dat dit niet het geval was, weten wij reeds. Toen Caroline haar pakje opende, was het eerste wat zij vond een briefje, waarvan het adres door een haar zeer welbekende hand was geschreven, maar dat haar toch een oogenblik zoo in de war bracht, dat zij niet alleen het briefje verborg, maar het geheele pakje, dat ook een visiteboekje bevatte, volkomen gelijk aan dat harer zuster. Dit had zeker niet in de bedoeling van den zender gelegen en zoo werd zij de onschuldige oorzaak van de vergissing harer zuster en van al wat daaruit voortvloeide.

Op haar kamer gekomen opende Caroline

met zenuwachtige haast den ontvangen brief en ja, het was, zooals zij reeds vermoedde, een formeele declaratie. Slechts de onmogelijkheid haar alleen te spreken, heeft Anton van Vaerle verhinderd zich reeds vroeger te verklaren. Het is daarom, dat hij nu dezen weg heeft ingeslagen, in de hoop dat zijn poging met een goeden uitslag zal worden bekroond.

Nu, dat hij er alle mogelijke succes mede had, behoeven wij niet te zeggen.

Carolines vreugde werd echter belangrijk getemperd door de overdenking der bezwaren, die zich juist nu tegen de vervulling hunner wenschen opdeden. Haar vader thans van hunne liefde te spreken, begreep zij dat dwaasheid zijn zou, daar hij zich misschien door zijn drift tot een hard antwoord zou laten verleiden, dat, al werd het later herroepen, toch niet missen kon een onaangenamen indruk achter te laten. Adèle in haar geheim op te nemen scheen haar evenmin raadzaam, daar zij zeer wel wist, dat de wenschen dezer laatste in dit geval lijnrecht met de hare in strijd waren. Zij besloot dus er voorloopig met niemand over te spreken, maar liever af te wachten tot haar vader, zooals zij vast vertrouwde, tot betere gedachten zou komen. In dien geest schreef zij dan ook nog dien zelfden avond aan haar

geliefden Anton en bezorgde den brief den volgenden dag eigenhandig op de post.

Adèle vermoeide haar hoofdje dien avond en den volgenden dag ook meer met peizen, dan zij zich kon herinneren ooit te voren te hebben gedaan. Na de ons bekende minder aangename woorden haars vaders wenschte zij bijna, dat zij van Vaerle maar nooit had aangemoedigd. „Is het eigenlijk wel de moeite waard,” vroeg zij zich zelve af, „mij voor dien van Vaerle zooveel onaangenaamheden op den hals te halen?” Zoo bijzonder veel heb ik toch niet met hem op; van der Horst is bijvoorbeeld een veel aardiger mensch, al kan hij dan ook niet zoo onderhoudend praten.” Maar neen, zou zij nu van de met zooveel moeite behaalde overwinning afzien? Dat nooit. In elk geval moest haar eerste werk zijn haar vader gunstiger voor Anton te stemmen; kwam hij eenmaal weder als vroeger bij hun aan huis, dan kon zij altijd verder zien. Maar hoe dit aan te leggen? Zelve minder oprecht van karakter, vertrouwde zij niet zoo vast als hare zuster op de rechtvaardigheid haars vaders. Integendeel, slechts door de oorzaak van zijn toorn weg te nemen, meende zij ook het vonnis van verbanning, dat er het gevolg van was, te kunnen doen intrekken. Maar daartoe was het noodig dat de heer von Wegener alsnog bevorderd werd

en het eenige middel, dat Adèle daartoe wist te bedenken, was de invloed, die van Vaerle zelf misschien op zijn oom zou kunnen uitoefenen. Het was dus in de eerste plaats noodzakelijk zich met Anton in betrekking te stellen. Maar nu deed zich een nieuw beletsel voor. Hem te spreken, waarvan ook, was onmogelijk, daar hij, zooals zij spoedig vernam, de stad had moeten verlaten, en met hem te correspondeeren durfde zij niet. Zij kende haar vader te goed om niet te weten dat, zoo hij ooit vernam dat zij zijn verbod had overtreden hij haar dit niet licht zou vergeven.

Reeds een uur lang had zij zoo zitten peinzen en het eene plan na het andere verworpen, tot zij eindelijk bijna overluid uitriep: „Maar hoe kon ik zoo dom zijn dat niet eerder te bedenken. Waarom zou ik van der Horst niet naar hem toezenden, dat is toch een vriend van hem en die zal blijde zijn, iets voor mij te kunnen doen. Dat is meteen piquant ook. Maar van der Horst zal argwaan krijgen en ik zou hem niet graag verliezen..... Het beste zal dan nog wezen hem wijs te maken dat ik ten behoeve van Caroline handel en al vertelt hij dat dan ook aan Anton, dan zal die mij toch wel begrijpen.”

En zoo geschiedde het.

Wij zijn veertien dagen verder. Van der Horst heeft zich, in de hoop hierdoor een weinig in de gunst zijner aangebedene Adèle te rijzen, met de meeste zorg en nauwgezetheid van zijn opdracht gekweten.

Deze laatste is daardoor plotseling honderd procent in de achting van Anton van Vaerle gestegen. Zij, die met zulk een belangeloozen ijver het geluk harer zuster tracht te bevorderen, kan onmogelijk de ongevoelige coquette zijn, waarvoor hij haar tot dusverre heeft gehouden. In zijn hart heeft hij haar daarvoor verschooning gevraagd en daarop, bij wijze van boetedoening, haar in zijn gesprek met van der Horst hemelhoog geprezen, ten gevolge waarvan deze nog eens zoo verliefd naar huis ging als hij gekomen was.

Anton heeft terecht begrepen dat hij, hoe hard het ook viel, beter deed niet aan zijne Caroline te schrijven voor en aler alles in orde was. Des te meer heeft hij echter met oom van Vaerle gecorrespondeerd en zijn pogingen zijn met een schitterende uitkomst bekroond. Ooms voorganger was genoodzaakt geworden zijn ontslag te nemen, omdat hij bij het begunstigen zijner vrienden alle perken van rechtvaardigheid was te buiten gegaan. Door de natuurlijk hierop volgende reactie was ook de bevordering van den heer von Wegener er bij ingeschoten.

Oom had daarover echter terstond van alle zijden zooveel moeten hooren, dat hij met vreugde de hem, door een nieuwe vacature aangeboden gelegenheid aangreep om de verongelijking weder goed te maken.

Verplaatsen wij ons nu weder naar het vertrek dat wij in den aanvang van dit verhaal binnentreden. Wij vinden er de beide jonge dames; de overste is in zijn aangrenzend studeervertrek aan zijne bezigheden. Het slaat twee ure, er wordt gescheld en als op commando staat Adèle haastig op en verdwijnt in den gang om na een minuut of vijf met een zeer tevreden gezicht weer terug te keeren.

„Nu Caroline, nu zul je opkijken,” begint zij.

„Wat is er dan te doen?”

„Ja, dat is eigenlijk mijn geheim, maar je zoudt het toch gauw genoeg hooren. Wie denk je wel, dat hiernaast bij papa is?”

„Hoe kan ik dat raden? Maar toch misschien van der Horst?”

„Van der Horst! hoe kom je er aan?” Adèle wordt door de wijze, waarop hare zuster begint te raden, niet aangemoedigd om haar daarmede voort te laten gaan en zij maakt er dus meteen een einde aan door te zeggen: „Nu, ik zal het je maar vertellen, het is Anton van Vaerle.”

„Wat zeg je? Anton van Vaerle?” Niets

had Caroline op dit oogenblik meer kunnen doen ontstellen dan dit bericht. In de verloop van veertien dagen is de stemming van den overste vrij wat kalmer geworden, zoo zelfs dat Caroline er sedert een paar dagen reeds over heeft gedacht, of het ook tijd zou worden om eens vrijuit met haar vader te spreken. En nu komt Anton met zijn ongeduld alles weer bederven!

„Wel, daar behoef je zoo niet van te schrikken. Papa zal hem wel goed ontvangen. Hij komt het eerste bericht brengen van papa's bevordering. En dat is alles mijn werk.”

„Uw werk? O! Adèle wat ben ik je dankbaar. Nu kan ik je alles vertellen. Met Sint-Nikolaas heb ik ook een visiteboekje van hem gekregen met een briefje er in. Nu zal papa wel niets meer tegen ons engagement hebben! Maar wat scheelt je?” viel Caroline zich zelve in de rede, want Adèle, aan wie, niettegenstaande Carolines explicatie veel aan helderheid te wenschen overliet, de verpletterende waarheid eensklaps duidelijk werd, viel met een luiden schreeuw op een stoel neer en barstte in een zenuwachtig snikken uit.

Intusschen was van Vaerle werkelijk bij den overste binnengetreden. Het scheelde weinig of de laatste was, toen hij Anton zag, op nieuw losgebarsten, indien deze

hem niet voor ware geweest met de woorden:

„Kolonel, ik zou niet zoo onbescheiden zijn geweest op deze wijze tot u door te dringen, indien mijn oom mij niet had gezonden om u kennis te geven van uwe bevordering en u tevens uit zijn naam tegelijk met zijne verontschuldigen ook zijne gelukwensen aan te bieden.”

Het spreekt van zelf, dat de heer von Wegener, na een weinig van zijn eerste verbazing te zijn bekomen, hem op de hartelijkste wijze welkom heette en Anton verkreeg daardoor den moed terstond de tweede reden van zijn komst bloot te leggen.

„Ik hoop het nu ook te mogen wagen met een verzoek voor den dag te komen, dat ik u, zonder dit ongelukkige incident, zeker reeds lang te voren zou hebben gedaan. Kolonel, ik vraag u om de hand uwer dochter Caroline.”

De Heer von Wegener staarde den spreker met open mond aan: „Wat blief, van Vaerle, „versta ik je goed? Caroline Ben ik „gek of ben jij het?”

Maar eer Anton in staat was in deze teedere questie te beslissen, deed de door Adèle geslaakte kreet hen naar het aangrenzende vertrek snellen.

De lezer kan zich het nu volgende tooneel beter voorstellen, dan wij het kunnen beschrijven. Genoeg zij het dus, alvorens te besluiten, nog mede te deelen, dat dit voorval een

heilzamen indruk bij Adèle achterliet en dat zij een jaar later als mevrouw van der Horst een even gelukkige echtgenootte was, als hare zuster, mevrouw van Vaerle.

G. Slinger.

PIET VERLEGEN.

Piet had zich naar 't bal begeven,
Had daar fiks gegaloppeerd;
In een kring van jonge dames
Had hij zich ook gelanceerd.

Pieter was fameus onhandig,
Waar hij hofflijk wezen zou,
Lomp waar hij galant woû schijnen,
En bij 't grappen maken flauw,

Zijne danskunst zou hij toonen,
Maar elk oogenblik bevond,
Pieter zich bij 't sierlijkst zwaaien
Met zijn dame op den grond.

In het overnacht'lijk duister
 Dwaalt hij naar zijn woning heên;
 In zijn droomen hoort hij spreken
 Al zijn schoonen een voor een.

D'and're dag was half verstreken,
 Toen hij stijgt uit 't ledikant;
 Piet schijnt half verliefd te wezen,
 Toch heeft hij ook half het land.

Pieter zit een uur te soezen,
 In zijn hempje op den grond;
 Wat hij gist'ren zag en hoorde
 Dwaalt weer voor zijn hersens rond.

„Maar kom aan,” zoo denkt ons ventje,
 „Al dat soezen maakt mij naar,
 'k Ga eens kijken op den singel,
 Al mijn schoonen wand'len daar.

'k Zal ze allen daar ontmoeten,
 En elk meisje, dat mij ziet,
 Zal reeds in de verte blozen,
 Bij 't aanschouwen van haar Piet !”

Piet zet op een keurig hoedje,
 Hij trekt aan zijn blauwste das,
 En hij steekt zijn nette taille
 In een splinter nieuwe jas.

Zoo begeeft hij zich naar buiten,
Stapt daar heel parmantig heen,
Maar, wat hij ook moog ontwaren,
Van zijn schoonen ziet hij geen.

Eind'lijk, ziet daar in de verte,
Is dat niet d'at oogenpaar?
Maar o God, wat moet hij voelen,
Ach, hij kleurt tot aan zijn haar!

Pieters blos stijgt hoog en hooger,
Heel zijn wang heeft vlam gevat,
O, wat moet hij 't uur verwenschen,
Dat hij uit zijn woning trad.

Maar Goddank, daar is een straatje,
En voor 't meisje hem herkent,
Heeft Piet met hoed das en jasje
IJlings zich daar in gewend!

E E R Z U C H T.

Het is een gure herfstavond van het jaar '46. Buiten jaagt de huilende wind de zware regenbuiën kletterend voor zich uit. De laatste gele bladeren hebben hunnen laatsten wilden dans gestaakt om, geheel doorweekt, allen vorm en samenhang te verliezen en als slijk de grachten en wegen te bezoedelen, die zij een ganschen zomer hebben gesierd. Schraal en dor staan de boomen weder daar, zooals de lente ze vond. Alles is guur en woest, een tooneel der vergankelijkheid.

Op een der schoonste grachten van het kleine Geldersche stadje G. staat een huisje, dat in zijn eenvoud sterk afsteekt bij de groote heerenhuizen, die men er vindt.

Ik stel u voor met mij het jonge

mensch te volgen, dat hier juist heeft aangebeld, en binnentreedt.

Wij treden met hem in een vriendelijke binnenkamer, waar een prettig vuurtje op den haard ons in de gegeven omstandigheden zeker het meest zou aantrekken, zoo het niet de concurrentie te voeren had met eene bevallige achttienjarige blondine, die met eene lieve muzikale stem onzen geleider begroet:

„Dag Her'! wel, wat een weer hè!”

„Dag Anna.”

„En wat heeft Pa gezegd, toe gauw! Hoe staat onze zaak? Ik brandde van verlangen, dat je t'huis zoudt komen.”

„Lieve Anna! ik heb er niet voor niet tegen opgezien. Vader wil er voorloopig niets van hooren. Te jong liefste! Wij zijn te jong! Wij zijn kinderen, weten nog niet wat wij doen. De zaak is te ernstig om er bij hem nog in de eerste twee jaar mede aan te komen. Die ellendige oude dag met zijne bedaardheid!”

„Foei, Herman, zoo moog je niet spreken. Het is waar, wij zijn jong.”

„Maar weten we dan niet wat we doen, als wij vragen het der geheele wereld bekend te maken, dat wij elkaar beminnen? Weten wij dat dan niet? Is onze liefde niet ons geloof, onze zaligheid?”

„Voor ons, ja; maar laat het dan ons

geheim blijven, ons lief, ons zoet geheim, totdat Pa goed vindt, dat wij er de geheele wereld bij halen. Hij zal er zijne redenen wel voor hebben, dat hij het ons nu nog niet toestaat. Toe, kijk nu niet zoo boos den laatsten avond, dat je hier bent, en scheid niet met een kwaad hart van hem. Je weet hoeveel hij van ons beiden houdt."

„En waarom staat hij dan ons geluk in den weg?"

„Ons geluk? Maar Her'! Kom, wees nu niet zoo kinderachtig. Heeft hij je dan verboden van mij te houden? Is er dan geen geluk voor je, als niet iedereen je feliciteert? Kom, wij kennen elkaars belofte. Ik ben gelukkig: jij bent het ook. Maar stil, daar is Pa."

Eene lang gerekte kus heeft het gelaat van Herman als met een tooverslag veranderd. Nog een . . . en daar gaat de deur der kamer open om den gepensioneerden kapitein Heilo binnen te laten.

Wij willen het drietal niet langer met onze indiscrete blikken bespieden, maar intusschen wat nader met hen kennis maken.

Herman is de zoon van een krijgsmaker van kapitein Heilo. De beide officieren hadden reeds in het begin van hunnen militairen loopbaan eenen innigen vriendschapsband gesloten, die door het toeval dat hun

telkens gunstig was, en hen telkens in dezelfde garnizoenen bracht, steeds sterker en nauwer was toegehaald.

In de Expeditie van 1830 was luitenant Hagestein, zoo heette Hermans vader, gevallen; en, getrouw aan de belofte, die de vrienden elkaar gedaan hadden, was Heilo de voogd, ja meer dan dat, daar Herman zijne moeder reeds vroeger verloren had, de vader geworden van den driejarigen knaap.

Zijn dochtertje was toen twee jaar. Mevrouw Heilo, die geheel sympathiseerde met de vriendschap der beide krijgsmakkers, had het jongskens in haar huis en in hare liefde opgenomen, waartegen zich zijne zelfzuchtige familie slechts in den beginne voor den vorm had verzet. De beide kinderen, *hunne* kinderen, zooals Heilo en zijne vrouw altijd zeiden, groeiden dus te zamen op als broeder en zuster. Zij speelden, stoeiden en kibbelden zamen, gingen te zamen naar de eerste school, en hadden elkaar leeren liefhebben met al de onbaatzuchtige liefde van het kind.

Zoo verliepen er zeven gelukkige jaren in het kleine gezin, zeven jaren van vreugd en genot voor de ouders, vooral voor de moeder, toen plotseling de band, die deze vier schijnbaar onverbrekkelijk verbond, door den wreeden dood verscheurd werd. Hij

nam er háár uit, die de ziel van dit gezin genoemd mocht worden, de moeder, de echtgenoot.

En al verbond dit gemeenschappelijke verlies de drie overblijvenden des te inniger, de ledige plaats werd niet aangevuld.

Lang, zeer lang deed zich haar gemis in al zijn omvang gevoelen, tot dat eindelijk Anna langzamerhand de plaats harer moeder kon gaan innemen, en zij toen de vrouw des huizes ging worden. Maar toen die tijd aanbrak, veranderden ook de gevoelens, die zij en Herman elkaar toedroegen. Hunne vrijmoedigheid tegenover elkaar ging langzamerhand geheel verloren. De opene hartelijkheid van het zusje ging over in de schuchtere terughoudendheid van het meisje; en de woeste stoeiende jongen, de plaagzieke broeder werd voorkomend, welwillend, eerbiedig zelfs. Geen kraagjes werden meer gekreukt, geen haakwerkje verstopt. De kat, de lievelinge van Anna, mocht zich in eene rustige rust verheugen, die zij in hare jeugd nooit gekend had.

Deze verandering bleef bij den ouden Heilo niet onopgemerkt, en toen de symptomen te ernstig werden, geloofde hij geen werkeloos toeschouwer te mogen blijven, en was hij er op bedacht, hoeveel het hem ook kostte van den jongen te scheiden, dezen eene werkkring te verschaffen in eene

andere stad. Hij oordeelde, dat hij de jongelui niet langer te zamen mocht laten omgaan op dezelfde wijze als tot nu toe. Hoezeer het een ideaal van hem was, op den bodem zijner ziel begraven, dat Herman in waarheid zijn zoon mocht worden, zoo wilde hij toch dat dit het gevolg zou zijn van de vrije, beproefde keuze zijns pupils.

Het kostte Heilo weinig moeite eene geschikte betrekking voor Herman te vinden. Een van Hermans ooms, een rijk bankier te Amsterdam, die zich ten minste altijd nog iets aan hem had laten gelegen liggen, was gaarne bereid hem op zijn kantoor te plaatsen.

Herman moest zich evenwel, zoo schreef oom er bij, geene illuzies voor de toekomst maken, want hij had zelf vijf kinderen, en dus zou voor Herman nooit het vooruitzicht bestaan in de zaak te worden opgenomen.

Dit deed voor het oogenblik dan ook weinig ter zake, vond Heilo. De hoofzaak was, dat Herman, dien hij, naar zijne krachten, eene zoo goed mogelijke opvoeding gegeven had, zich in den handel bekwaamde, dan zou hij later toch altijd wel eene goede betrekking kunnen krijgen.

Toen hij dus met Hermans oom over deze zaak gecorrespondeerd en die tot een gewenscht einde gebracht had, deelde hij

hem een en ander mede. Heilo maakte Herman bekend met den stand van het zeer geringe vermogen, dat zijn vader had nagelaten, waarover hij op zijn 23ste jaar te beschikken zou hebben, en beloofde hem tevens eene jaarlijksche verrekening der rente.

Deze mededeelingen nu hadden vóór drie weken plaats gehad, en morgen zou Herman vertrekken naar de groote koopstad.

De drie weken, die aan zijn vertrek voorafgingen, waren voor Herman een tijd van veel tweestrijd geweest. Hij begreep zeer goed waarom de oude Heilo hem heenzond. Hij billikte die reden, maar zou hij heengaan, zonder te weten of bij Anna de zusterlijke genegenheid was veranderd evenals bij hem de broederlijke?

Mocht hij heengaan zonder haar gezegd te hebben wat zijn hart gevoelde?

Mocht hij haar in twijfel achterlaten terwijl misschien een ander zou komen tijdens zijne afwezigheid. Een ander! — hij wilde, hij moest weten of hij vreezen of hopen mocht.

Maar dat zou hij haar moeten vragen buiten zijn pleegvader om, want hij kende Heilo te goed, om niet te weten, dat deze, zoo hij dit onderwerp aanroerde, hem zou verbieden daarover reeds nu met Anna te spreken.

Wat zou hij doen? 's Morgens stond hij

op met het voornemen Anna zijne liefde te bekenen, veranderde op den dag honderdmaal van gedachte, om eindelijk zich weder met de onopgeloste quaestie ter ruste te leggen, die hem dan nog lang uit den slaap hield.

Gisteren avond had hij eindelijk den knoop doorgehakt. Hij had gesproken met Anna, en zij. zij had vol vertrouwen haar hoofdje op zijne borst laten zinken en hare hand in de zijne gelegd en hem beloofd wat hij haar beloofde, hem op zijn pad door het leven te zullen vergezellen.

Zij had evenwel niet gewild dat hun verbond voor haren vader een geheim zou blijven. Herman moest het hem, het kostte wat het wilde, zeggen.

Herman had dus 's avonds de stoute schoenen aangetrokken, en terwijl hij wegens het ruwe weder vader een eindweegs bracht naar den notaris, met wien deze over eene zaak moest spreken, had hij hem met hun geheim bekend gemaakt. Heilo schrikte, toen hij hoorde dat de zaak tusschen Anna en Herman al beklonken was, en had hem daarop gezegd, wat wij Herman reeds hebben hooren herhalen: Hij weigerde bepaald op dit oogenblik nog elke toenadering tusschen de beide jongelui toe te staan. Hoe hij er later over zou denken, liet hij geheel in het midden. „Wie

weet," had hij gezegd, „hoe wij over twee jaar zullen spreken en handelen.”

Een half jaar na den avond, waarop ons verhaal begint, vinden wij Herman in Amsterdam op eene der chiqueste jongeluis-societeiten met een paar zijner nieuw-verworven vrienden.

De ontvangst bij oom was bijzonder hartelijk geweest. Tante en de nichtjes hadden zich beijverd het hunnen neef, die de eerste dagen bij hen logeerde om op zijn gemak naar kamers te zoeken, zoo aangenaam mogelijk te maken. Met de drie neefjes, de jongste der kinderen van oom, was hij spoedig de beste maatjes. Hij moest hun allerlei aardige spelletjes leeren, die voor hen geheel nieuw waren, en stoeide van tijd tot tijd met hen dat het huis er van daverde.

Oom zelf was ook zeer vriendelijk. Oom was iemand, die vreeslijk op zijn „fatsoen” gesteld was. Toen hij nu den bewusten brief van Heilo ontving, begreep hij, dat zijn „fatsoen” medebracht iets aan zijn neef te doen. Hij had zich evenwel tot niets verbonden.

Was Neef „presentabel”, dan wilde hij

hem een ruim salaris geven, zoodat hij zijn stand goed zou kunnen ophouden. Was hij „een boer zonder civilisatie” dan zou hij dit lastige familie-lid wel weten „weg te moffelen.”

En zie, Neef had de eer aan Oom te bevallen. Hij kreeg dus een zeer ruim maandgeld en eene goede plaats op kantoor.

Verder gaf Oom ter eere van Neef aan eenige jongelui van goeden-huize een diner, waarbij Herman dus kennis maakte met eenige leden der jeunesse doreé van de hoofstad. Die kennismaking werd al spoedig voortgezet en zoo kwam Herman zeer natuurlijk op de plaats en in het gezelschap, waar wij hem thans aantreffen.

Hij is reeds merkbaar veranderd in dit halfjaar. De klêeren, waarmede hij kwam, waren hoewel net toch niet naar den laatsten smaak en werden dus al spoedig op hoog bevel van Oom, en ook, dit moest hij bekennen, niet tegen zijn eigen zin, vervangen door den uniform-dracht, die de laatste mode aan alle zijne kennissen voorschreef.

Ook in zijn spreken heeft hij reeds veel „aangeleerd.” Hij sprak bijv. toen hij pas kwam nog van: avondeten, van ontbijten, van: iemand opzoeken, enz.

Zijne nichtjes hadden hem al dadelijk de eerste noodige lessen in den conversatietooneel gegeven, en aan zijne educatie werd

nog steeds met de meeste zorg gearbeid, vooral door zijn nieuwe vrienden, die hem als Neef van den rijken Oom gaarne in hun midden ontvingen, te meer, daar hij in de eerste weelde van het groote zakgeld eenige splendide uitgaven had gedaan, die zij als sprekende bewijzen aanmerkten, dat Neef geheel in hunnen kring te huis behoorde, vooral ook daar Herman als volontair bij zijn Oom aan hen gepresenteerd was. Ooms fatsoen toch dulde geen neef als bediende op zijn kantoor.

Reeds maakte Herman groote vorderingen in het proeven van wijn en in het edele biljard en whistspel. Eén ding was er echter waartoe hij zich niet liet overhalen. Eén ding weigerde hij uit, wat zijne kennissen noemden, koppige kleinsteedschheid, en dit maakte, dat er nog altijd eene zekere kloof bestond tusschen hem en de kern van de club. Hij was namelijk gewoon alles, wat hij deed, in zijn binnenste te toetsen aan zijne liefde voor Anna, en daar hij redeneerde, dat een spelletje of een goed glas wijn zaken waren, die Anna hem zou kunnen noch willen verbieden, zoo onttrok hij zich niet aan wat hij begreep, dat zijne nieuwe positie medebracht.

Voor hartstochtelijke overdrijving, bij welke uitspanning dan ook, behoeftte hem echter zijne kuische, reine, zijne eerste liefde, en deze

maakte hem sterk voor de nieuwe vrienden onbegrijpelijk sterk juist bij den gevaarlijksten, den eersten aanval der verleiding. Niemand had Herman nog kunnen verleiden eens „goed” te spelen, dronken had men Hagestein nog nooit gezien. Liep hij dus op deze wijze gevaar de nieuw geknoopte vriendschapsbanden te verbreken, zijn neefschap, maar bovenal zijn edel karakter, zijn jolige jovialiteit maakten, dat hij weldra een „gezien” lid der club was.

Eéne zaak had Herman echter in den beginne sterk gehinderd: Zijne scheeve positie. Hij toch heette op hoog bevel van Oom volontair, terwijl hij zich bekennen moest, dat hij een hoog, zeer hoog loon verdiende.

Deze onwaarheid stuitte hem verschrikkelijk tegen de borst. Hij had in een brief aan Anna gebiecht, en schoon schoorvoetend, ook dit bekend.

Zij evenwel, in haren eenvoud verheugd over den goeden ontvangst, die Herman te beurt viel, spoorde hem aan over zulk eene kleinigheid heen te stappen. Men kon toch iemand, aan wien men zooveel te danken had, niet voor het hoofd stooten. Oom was zoo goed. Spoedig zou hij misschien wel zooveel salaris geven (ze had gebloed toen ze het schreef), dat Pa naar hem zou willen luisteren; en dat zouden zij dan toch ook aan hem te danken hebben.

Maar niettegenstaande deze aanmoediging van Anna had het Herman heel wat gekost over deze zaak heen te stappen, ja misschien had hij er op den duur toch geen vrede mede gekregen, als er niet een kleine demon in zijne ziel ware geslopen, hoewel hij tegen alle verzoeking bestand scheen, en hij het zich zelf ook geloofde.

Die kleine demon was Eerzucht.

Het gevoel van niettegenstaande alle vriendschapsbetoon, toch niet in den kring te huis te behooren, waarin hij door zijn Oom gebracht was, deed het verlangen in hem ontwaken, niet om terug te treden uit dien kring, op gevaar af later door deze vrienden met den nek te worden aangezien, maar in de maatschappij tot een toestand te geraken, waarin hij werkelijk de gelijke, kon het zijn, de meerdere van deze zijne vrienden zou worden.

Dit was echter een wensch, hij ontveinsde het zich niet, die bijna een hersenschim mocht heeten bij hem, den zoon van een eenvoudig Luitenant, den aanstaanden schoon-zoon van een gepensioneerden Kapitein, den beschermeling van zijn Oom.

Evenwel, hij kon niet nalaten dien wensch naar aanzien en rijkdom, eenmaal in zijne ziel ontwaakt, te koesteren en te kweeken.

Gesterkt en gesteund door zijne liefde

ging hij met moed aan den arbeid; en den tijd, dien hij aan zijne vrienden ontwoekeren kon, besteedde hij aan eene ernstige studie der handelszaken en praktijken, en hoe meer hij zich op de hoogte der zaken begon te gevoelen, hoe sterker de stemme in hem werd: „Hooger op!”

Altijd hooger! hij met zijne Anna. Altijd hooger! Wat zou hij gelukkig zijn, zoo zij samen rijk en aanzienlijk waren evenals zijne vrienden.

Ha! hij moest zorgen dat later hunne vrouwen niet den neus behoeften op te trekken over zijn wijfje.

Intusschen had Oom gedurende dit halfjaar zijn salaris telkens weder verhoogd, zoodat hij nu reeds een inkomen had boven het minimum, dat hij zich vroeger had gesteld om te kunnen trouwen. Nu kon daarvan evenwel nog geen sprake zijn. Hij behoefde wat hij verdiende geheel voor zich in den kring, waarin hij leefde, en wilde blijven leven. En wat zouden zijne vrienden zeggen van zijn huwelijk vóór hij eene positie had! Een volontair kan toch niet huwen.

Neen, nu reeds trouwen zou zijn: voor goed onmogelijk maken, wat langzamerhand zijn ideaal naast, neen boven dat van zijn huwelijk met Anna was geworden.

Weder is een half jaar voorbij. Weder heeft vrouwe natuur haar bloemen- en bladerdosch afgelegd. In de hoofdstad is reeds weder het seizoen der concerten, bals en diners in vollen gang. Het is juist een jaar geleden dat wij met Herman kennis maakten.

Wij vinden hem op zijne schoone vertrekken in eene der hoofdstraten. Hij is alleen en, naar het schijnt, met eenig schrijfwerk bezig. Die arbeid wil echter blijkbaar niet goed gelukken, want telkens legt hij de opgenomen pen weder ongebruikt neder, om die na een wandeling door zijne kamer weder met een wanhopig gebaar ter hand te nemen.

Het is voor het eerst dat hij naar woorden moet zoeken voor een brief aan Anna.

Gisteren avond heeft zijn Oom eene schitterende partij gegeven ter eere van de verloving zijner dochter. Zulk eene had hij nog nooit bijgewoond.

Wel was hij verleden jaar reeds op eenige diners genoodigd, zelfs ook tweemaal op een bal, maar toen was hij nog te groen, om die genoegens op den waren prijs te schatten.

Maar gisteren gisteren had hij genoten, zooals hij nooit genoten had, zooals hij zich geen genot had kunnen voorstellen. Die dansmuziek, hoe verrukte ze hem nu nog, en dan dat heerlijke souper! Wat zou Anna hier ook genoten hebben, wat

zou zij vreemd opgezien hebben! Hij had zich voorgenomen haar eens een uitvoerig verslag te schrijven van het schoone feest. . . Maar, waarom verdroogt telkens de inkt in zijne pen, en waarom vordert de brief maar niet verder dan:

„Lieve Anna!”

Als het hem gevraagd werd, zou hij veinzen het niet te weten. Hij wil het niet weten, het zich zelf niet bekennen, waaraan dit feest voor hem zulk een bijzonderen glans ontleende. Hij wil aan Anna verhalen hoe schoon en glansrijk het feest is geweest, en telkens, als hij zich van die schoonheid rekenschap tracht te geven, moet hij zich bekennen, dat het feest zijnen bijzonderen glans slechts ontleende aan Eugénie van den Bergh, de eenige dochter van den rijken groothandelaar. Nog altijd voelt hij die sierlijke, slanke taille in zijne armen, den druk harer vingers, nog altijd glinsteren hem die schoone zwarte oogen tegen; nog draait en tuimelt het om hem heen, als in dien schoonen wals van gisteren.

„Lieve Anna!”

Lief, ja, dat was zij. Lief! Ja, dat had hij haar! Haar zou hij altijd beminnen. Maar wat beteekende dan die heillooze opwelling van gisteren, van heden. Wat beteekende die bekoorlijke verschijning tusschen Anna en hem.

Eugénie is eene schoone naam! Maar Anna is toch schooner, Anna klinkt liever, inniger, trouwer: „Lieve Anna!”

’t Is jammer, dat Anna niet Eugénie is, dan waren wij al rijk, dus behoeften wij er niet God weet hoeveel jaar voor te zwoegen. Waarom mocht ook Anna niet rijk zijn. Wat zouden wij samen gelukkig zijn; nu moeten wij het nog worden. Gelukkige Armand! gelukkige Eduard! U behoeft het slechts één woord te kosten en zulk een verrukkelijk, zulk een rijk meisje is uwe vrouw. Doch dat zou toch nog de vraag zijn; als haar vader ten minste geen wreedheid is en haar hart laat beslissen, dan geloof ik dat mijn kans niet de slechtste zou zijn.

Daar valt zijn oog weder op den aanhef van zijn brief, en werktuigelijk verandert hij: „Liefste Anna!”

Dan staat hij voor het laatst op, trekt zijn jas aan en gaat uit, om de taak te ontvlieden, die hem voor het eerst zwaar valt.

Lieve, liefste Anna! van avond niet. Wie weet wanneer wel!

Verleden jaar op denzelfden avond was hij voor het laatst „te huis” geweest, en daar was niet zooveel veranderd als bij hem, al was er alles ook niet gebleven zooals het vroeger was.

Stil en eenzaam kropen de dagen voor den

ouden Heilo voorbij, nog stiller en eenzamer was het voor Anna geworden. Slechts nu en dan werden met een paar vertrouwde vriendinnen de lange avonden wat gekort, maar toch in huis en daarbuiten, het was haar overal zoo eenzaam, zoo doodsch zonder Herman; en het was alleen de gedachte aan hem, zijne brieven, en de hoop op zijne terugkomst, die haar haren vroolijken, opgeruimden aard niet deden verliezen. En, al kwamen zijne brieven ook niet meer zoo geregeld als vroeger, al waren ze ook langzamerhand bijna geheel gevuld met zijne luchtkasteelen, voor de toekomst, ze waren toch tot nu toe altijd even warm en vol liefde. Alleen de oude Heilo maakte zich ongerust over deze wijziging in de quasi ongeoorloofde correspondentie. Evenwel, hoe stil en eenzaam hij het ook had, en hoe lief Anna hem soms kon vleien, hij weigerde volstandig dat Herman binnen den gestelden tijd zou terugkeeren.

Den volgenden dag slaagde Herman er werkelijk in een behoorlijk verslag van het feest aan Anna te schrijven. De begoocheling der verleidelijke schoonheid van Eugénie was verbroken. Maar niet, zonder eene duistere vlek op Hermans ziel achter te laten. Het gevaarlijkste deel der verleiding, die hem van

Anna aftrok, bleef bestaan. De schoonheid van Eugénie had hem den stap slechts vergemakkelijkt om te gaan denken, voor het eerst te denken aan dat zekere, doeltreffende middel, om zijne eer- en geldzucht, die met den dag groeiden, met één slag te bevredigen: een rijk huwelijk.

Evenwel: „een man een man, een woord een woord”. Hij had voor zichzelf zijne belofte aan Anna herhaald, en een brief vol hartelijke, gezonde meisjesliefde had hem die belofte gemakkelijk gemaakt en er hem tijdelijk voor beloond. Hij schreef weder een brief, en zonder bij één woord te haperen, vulde hij acht pagina's zooals alleen verliefden aan elkaar durven schrijven.

Hij besloot ook de gevaarlijke schoone zoo veel mogelijk te vermijden. Hij was bang van de bevallige, rijke kokette, die hem den eersten avond, toen hij haar zag, Anna, ware het dan ook voor een oogenblik, had doen vergeten.

Veertien dagen lang beveiligde hem het toeval. Intusschen verlieten hem zijne droomen van grootheid en aanzien geen oogenblik; dag en nacht pijnigde hij zich met de vraag, hoe spoedig rijk te worden, hoe zoo spoedig mogelijk zijne luchtkasteelen te verwezenlijken.

Doch nu kwam eene invitatie voor eene

Soirée dansante bij de familie van den Bergh bij al de onrust, die hem toch reeds kwelde, weder nieuwe zorgen brengen. Zijne eerste gedachte was dadelijk te bedanken, want hij gevoelde, dat hij, deze uitnoodiging aannemende, den strijd op nieuw aanvaardde, dien hij met zeer veel inspanning had moeten strijden.

Maar toch, bij al het gevaar, dat hij er zelf voor zich inzag, de verleiding was hem te sterk, hij gevoelde zich te zeer aangetrokken door die schitterende oogen, en door dien wals! . . . De brief, waarin hij voor de beleefde invitatie bedankte lag gereed, maar werd nog niet verzonden.

Dien middag ging hij, zooals hij gewoonlijk eens in de week deed, bij zijn Oom dineeren, en hij zou aan dezen vragen, hem voor den dag van het bal iets te doen te geven, waardoor hij een geldig excuus zou hebben om te bedanken.

Het toeval scheen echter meer den toeleg van Eugénie te begunstigen dan zijne heilige voornemens, want zie, dien middag was zij zijne buurvrouw aan tafel bij zijn Oom.

Daar papa van den Bergh uit de stad was, had nichtje Elize hare vriendin familiaar ten eten verzocht. En deze, wetende wien ze er vinden zou, had de uitnoodiging volgaarne aangenomen.

De bijzondere zorg, die zij aan haar

toilet besteed had, was dan ook in lijnrechte tegenspraak met hare overigens vrij goed geveinsde verrassing bij de ontmoeting tusschen Herman en haar.

Het gesprek aan tafel was eerst vrij algemeen, doch langzamerhand ontspon zich toch een aangenaam discours à part, tusschen de jonge paartjes, Elize met haren beminde en Eugénie met Herman, waarbij de laatste zich voor zijn doen vrij wel op zijn gemak begon te bevinden, en weldra door eenige geestige zetten en ook door meer ernstige gesprekken zijne buurvrouw aangenaam bezig hield.

Hij voelde zich na de eerste oogenblikken van bedremmeldheid vrij sterk, en de gedachte aan Anna gaf hem zijne gewone vrijmoedigheid weder. Onder anderen kwam ook het aanstaande feest ter sprake en door zijne tegenwoordige kalmte overmoedig, nam hij de invitatie, door dien schoonen mond herhaald, zonder aarzelen aan. Hij kon toch zoo onbeleefd niet zijn van zoo maar, zonder eene enkele geldige reden te bedanken.

Evenwel had hij door zijn aannemen eene concessie gedaan, waarover hij al dadelijk berouw gevoelde. Eugénie liet hem echter geen tijd met zijn geweten te disputeeren. Na den maaltijd werd er door de jongelui een geïmproviseerd muziekpartijtje aangelegd,

waarbij Eugénie zoo ruimschoots gelegenheid vond haar werkelijk schoon talent te laten bewonderen, en zich zooveel gelegen liet liggen aan Hermans oordeel over de stukken, die zij speelde, dat hij zich bijna met niemand anders, althans niet met zich zelf, bemoeien kon.

Eugénie verzekerde, toen zij naar huis ging, dat zij zich „uitstekend geamuseerd” had; maar toch was het in haar schoon hoofdje niet rustig.

Zij had met haren fijnen blik spoedig bemerkt, dat Herman haar in den beginne trachtte te ontwijken en zij gevoelde hoeveel inspanning het haar gekost had hem aan zich te boeien.

De schoone, kloeke jongeling had op haar een diepen indruk gemaakt. Van geen ander harer aanbidders onthield zij de woorden en gezegden zoo goed als van hem. Zij vond hem degelijker, mannelijker en geestiger dan een der vele jongelui, die zij zich gewoonlijk om haar zag verdringen. Ook zij dacht nog aan dien wals, maar niet met zelfverwijt, integendeel met een hart vol hoop op de toekomst, zij droomde niet meer van vele aanbidders, zooals vroeger, maar van een beminde, en in die droomen herkende zij het schoone, geestige gelaat, dat haar slechts ééns had toegelachen, op dien avond. Maar zou nu juist,

die eenige, dien zij boven allen had uitverkoren, zou nu juist hij haar versmaden? Een zweem van berouw kwam haar kwellen, nu zij eindelijk begon te gevoelen hoe schuldig spel zij gespeeld had met de velen, wier liefde zij eerst had aangewakkerd, om ze dan met een hoonend lachje te versmaden.

Evenwel had zij in die leerschool de kunst geleerd om te behagen, en, was die kunst ook duur gekocht, des te zekerder hoopte zij er thans mede te zullen slagen. En glimlachende bij de zoete verwachtingen voor het aanstaande feest, sluimerde zij in. En het feest kwam.

Tal van equipages hielden stil voor de prachtige woning van den groothandelaar, en brachten er hunne lichte last van wolken van zijde en kant. Alle gasten waren opgetogen over de schitterende soirée, ieder fêteerde den gastheer en zijne bekoorlijke dochter om het zeerst, de jongelui natuurlijk vooral de laatste.

Meer dan ooit schitterde zij in hare be-tooverende schoonheid. Met meer zorg dan ooit had zij zich voor dit feest getooid. Maar vergeefs zocht zij onder den dichten drom, die haar den ganschen avond omringde, hem, voor wien zij zich aldus had gesierd. Bescheiden had hij zich, na zijn compliment gemaakt te hebben, terug getrokken, en be-

woog zich overal door de zalen, slechts zelden in hare nabijheid.

Eén dans slechts had hij haar gevraagd. Slechts één dans! Zij had wel willen weenen van spijt. Maar niemand zou dan ook één wals van haar hebben. Dien had zij hem toegedacht, en zij zou haar zin hebben! Aan het souper zou hij naast haar zitten, daar had zij voor gezorgd.

De Mazurka kwam. Bedaard, maareenigzins bleek trad Herman naar Eugénie. Hij had reeds den geheelen avond een zwaren strijd gehad tegen de macht, die hem aan haar boeide. Tot nu toe had de gedachte aan Anna hem dapper doen volhouden. Nu echter, nu hij met Eugénie zou dansen, nu voelde hij zich als zonder verdediging aan haar overgegeven.

En toen hij nu weder die schoonegestalte in zijne armen had, en zijn blik weder verdwaalde in die schoone donkere oogen, toen vroeg hij wat hij haar nooit meer had willen vragen: de Wals! Zij beiden gevoelden wat dit beteekende. Eene vluchtige blos verried haar genoegen over de zegepraal, die zij gevoelde behaald te hebben, en hij gaf zich over aan de macht der verleiding, die hij te zwak was geweest om te ontwijken.

Het verdere gedeelte van den avond was hij de voorste in den kring, en blijkbaar de

meest bevoorrechte harer aanbidders. Hij had de benijdenswaardige plaats naast haar aan het souper. De wijn maakte hem nog gevoeliger voor hare verleidelijke schoonheid. Zij was gelukkig. Was hij het ook?

Neen, toch niet! Verre van dien! want flauwtjes, oh, zoo zacht, maar voor hem toch duidelijk hoorbaar, hoorde hij te midden van de scherts, en het gelach: „Anna!” Dan voelde hij zichzelf plotseling verbleeken, en het duurde telkens een geruimen tijd eer hij zich weder geheel en al aan de vreugde van het oogenblik kon wijden. Hij kon echter nu niet terug, voor heden althans niet.

Hoe schoon waren de droomen van Eugénie dien nacht. Hij had weder gelachen, zooals toen, en die lach, wat schoone luchtkasteelen lieten er zich op bouwen, en hoe rijk bleek hare fantaisie aan bouwstoffen!

Ook Herman had dien nacht schoone droomen, maar telkens kwam Anna's beeld op eene of andere wijze daaraan een treurig einde maken.

Zoo zag hij zich zelf met Eugénie aan zijne zijde in eene prachtige equipage. Zij reden zeer snel, en aan vele rijke huizen werd stil gehouden, om hun engagement bekend te maken, en elkaar te presenteeren. Plotseling hield het rijtuig stil. De paarden werden afgespannen door eene vrouw. Zij wenkte hem uit te stijgen en gebod aan

Eugénie, die hem wilde volgen, met een gebaar te blijven zitten. Zij zeide hem op te stijgen op het eene paard, en besteeg zelf het andere. En nu ging het voort, in vliegend galop over velden en wegen.

Hij werd moe, doodmoe, maar moest altijd voort.

Zij voerde de paarden aan en wist van geen stilstaan.

Eindelijk reed zij eenige passen voor hem uit, liet zich van haar paard glijden, en, voor hij het zijne tot staan kon brengen, was hij over haar heengereden. Hij steeg af, en ging terug. Zijne geleidster was dood. Een trap van zijn paard tegen de slaap had haar vermoord. Zij lag met het gelaat afgewend. Toen hij den sluier oplichtte, herkende hij in hare verwrongen trekken: Anna, zijne lieve Anna!

Doch helaas! zijn geweten scheen slechts te mogen waken, als hij sliep, te moeten slapen, als hij wakker was, want den volgende morgen trachtte hij zich door allerlei drogredenen op te dringen, dat hij gisteren avond eigenlijk niets verkeers gedaan, integendeel, dat hij alleen behoorlijk de etiquette in acht genomen had, door zich zoo druk met zijne gastvrouw bezig te houden.

Van dit feest kreeg evenwel Anna geen verslag; en de brief, dien hij haar eene week later schreef, was weinig geschikt haar

hiervoor schadeloos te stellen; want de toon er van was zoo bedaard en koud, als ware hij door haar eigen broeder geschreven.

Anna had een kind moeten zijn om deze verandering niet te bemerken. Maar haar geloof in Hermans liefde was zoo onwrikbaar dat zij die verandering alleen daaraan toeschreef, dat hij als man van zaken nu ook reeds meer bedaard in zijn doen en denken werd. Zij was er trotsch op, dat haar Herman zoo echt mannelijk werd.

Intusschen pakten zich donkere wolken boven het hoofd van den man van fatsoen te zamen. Het huis Hagestein had in den laatsten tijd eenige zeer gevoelige slagen ontvangen, die het tot op zijne grondslagen hadden doen schudden. En hoewel hij zich nog staande hield, zoo wist toch Oom Hagestein maar al te goed, dat hij zou moeten vallen, zoo hij niet op een of andere wijze krachtdadig werd gesteund.

Het waren treurige dagen voor den fatsoenlijken man, die thans berekenen kon, dat hij het tijdstip van zijne schande, nog slechts drie maanden kon verschuiven; en dat het dan zou aanbreken, zeker aanbreken, zoo niet zijn laatste redmiddel hielp. Van één

man kon hij toch nog redding verwachten, van zijn Neef.

Sprak niet reeds de geheele wereld van het ophanden zijnde engagement van Herman met de eenige dochter van zijn rijken vriend van den Bergh. Welnu, dit huwelijk en de opname van Neef in de firma zouden genoeg nieuw bloed aan zijne zaak bijzetten, om het gevreesde onheil te voorkomen. Het kwam er dus slechts op aan dit huwelijk zoo poedig mogelijk te doen plaats hebben.

Hij liet dus, op zekeren morgen in November, zijn Neef bij zich op zijn partikulier bureau ontbieden, „om eens ernstig over zijne toekomst te spreken.”

Minzamer dan ooit werd Herman ontvangen.

„Ga zitten mijn jongen! Steek een sigaar op. Pardon, neem liever dezen gemakkelijken stoel, die prêteert zich beter tot een intiem discours.” Een paar minuten verliepen met het opsteken en goed aantrekken der geurige havana's. Toen hervatte Oom op luchthartigen toon:

„Zeg eens, mijn jongen, ik geloof dat je tot over je ooren verliefd bent, hè?

Herman bloosde. Wie bedoelde Oom? Waar wilde Oom heen?

„Nu, nu Neefje, het is geen schande, je hebt alle eer van je keuze. Ik maak je mijn compliment.”

„Maar Oom...” wilde Herman tusschen beide brengen.

„Ja, ja, je hebt er eer van. Je hebt mij tot nu toe goed begrepen, en dat heeft mij genoeg gedaan, maar hierdoor heb je geheel mijn hart gestolen. Ik wil je zooveel in mijn vermogen is helpen, ten minste, wanneer je mijne hulp niet versmaadt”, voegde Oom er nederig bij.

Herman kon nu aan 't woord komen.

„Maar Oom, gij zijt wezentlijk te goed voor mij. Ik heb tot nu toe reeds zooveel van u genoten. Natuurlijk mag noch kan ik uw aanbod weigeren. Ik ben het ook aan haar, die ik liefheb, verplicht mijne fortuin niet met de voeten te treden.”

„Maar je fortuin is gemaakt, mijn waarde! Je begrijpt, dat, als je een huwelijk doet als dat waarop je 't oog hebt, er geenerlei bezwaar meer voor mij bestaat, om je in mijne zaak op te nemen als deelgenoot. Dit nu wenschte ik je voor te stellen. Je hebt zodoende eene positie in de maatschappij, waarbij geen meisje in Amsterdam je kan versmaden, en zooals je weet haar Papa is mijn speciale vriend; dus, wanneer ik je aanzoek bij hem ondersteun, is de zaak reeds zoo goed als beklonken.”

Daar stond Herman, van aangezicht tot aangezicht met zijn ideaal. Hij had er

de hand slechts naar uit te strekken; en hij hief haar reeds op. Zijne eerezucht deed hem de hand reeds opheffen.

Zijn borst welfde zich ruimer. Hij ademde vrij en diep. Hij was er! Hij had het! Tranen van vreugde verduisteren zijn blik. Hij bankier een rijk bankier, met.... Daar wordt hij plotseling bleek, en zinkt machteloos in zijn zetel terug. „Anna!” mompelt hij. Het was hem langzamerhand uit Ooms woorden duidelijk geworden, wie Oom bedoelde, wat prijs er van hem gevergd werd.

Oom, denkende dat Herman overstelpt is van vreugde tracht hem wat te kalmeeren: „Kom jongen, geen gekheid. 't Zijn sterke beenen, die de weelde dragen! 't Is waar, de overgang is groot en je toekomst misschien schooner dan je ooit hebt gedroomd!”

„Wel sterke beenen Oom! De overgang is groot.”

Oom nog altijd in zijn schik, dat de zaak zoo bizonder goed gaat, maar toch verwonderd over deze vreemde uiting der vreugde, gaat voort:

„Maar jongen! 't is of je je doodvonniss gehoord hadt, zoo stel je je aan: Ik dacht dat je van vroolijker temperament waart!”

Hij begrijpt niet wat vreeselijken strijd die jongman daar voor hem te voeren heeft.

„Oom! mag ik een ernstig woord met u spreken? Ik geloof dat uw voorstel steunt

op een misverstand. Toen ik hier heen ging, kwam ik als uit een hemel. Het meisje, waarmede ik ben opgegroeid, en dat ik in mijne jeugd leerde beminnen als mijne zuster, had nog vóór ik vertrok bekend, dat mijne liefde door haar beantwoord werd.

Ik had haar zoo zielslief; en nog heb ik haar lief, meer dan mijn leven. O, ik gevoel thans wat hoog spel ik hier speelde, door mijne eerezucht daartoe aangedreven. Ik heb haar soms voor een oogenblik kunnen vergeten; het heeft mij altijd berouwd, maar nooit Oom! nooit, zooals nu! En ik zou voor altijd van haar afstand moeten doen, haar vergeten, misschien vermoorden? Neen, Oom ik kan uwe hulp in deze zaak niet aannemen."

Oom was in den laatsten tijd reeds aan velerlei emoties gewoon geraakt en hij bleef dus ook bij dezen onverwachten slag voor het oog vrij kalm. Er hing voor hem te veel van af.

„Welnu Herman! als het dan tusschen ons tot de meest intieme verklaringen moet komen, dan zal ik ook openhartig redeneeren. In de eerste plaats werpt hetgeen je daar zegt op je handelwijze in den laatsten tijd tegenover Eugénie een licht, dat mij dit gedrag bezwaarlijk anders dan misdadig kan doen voorkomen.

Maar dit is iets, dat je met je eigen ge-

voel van eer, en je eigen geweten hebt uit te maken. Er is meer.

De zaak, die ik u voorsloeg, was, ik moet het bekennen, gedeeltelijk slechts in uw belang, gedeeltelijk ook egoïstisch, of liever op de overtuiging gegrond, dat ik je bereid zou vinden, de eer van je naam te helpen ophouden.

Als gij niet toestemt in dit huwelijk, als gij weigert met uw daardoor te verwerven aanzienlijk kapitaal, mijne zaak te schragen dan zijn wij binnen drie maanden voor altijd onteerd, want dan zal mijn zaak verloren zijn.

Ik meende gerechtigd te zijn tot mijn voorslag, daar ik dacht dat gij eerlijk spel speeldet met Eugénie, dat gij zodoende daardoor het meest in uw belang gebaat zoude zijn, en ik door de geldelijke transactie misschien in het mijne. Ik beoogde ons beider geluk. En nog druk ik je deze gewichtige zaak op het hart.

Eén dezer beide meisjes moet gij toch ongelukkig maken. Kiest gij de eene, dan zijt gij rijk, gezien, geëerd, kiest gij de andere, dan zijt gij een bedelaar en sleept ons allen mede in armoede en verval.

De demon, daar binnen had weder zoo luide medegesproken. Eene der twee moest toch ongelukkig worden; bedelaar of bankier.

„Welaan Oom! Wij zullen elkaâr helpen

Maar dan moet de teerling ook dadelijk geworpen worden: Ik zal hier dadelijk schrijven. Bleek als een doode, en bevende van inwendigen strijd zet hij zich aan de schrijftafel van zijn Oom:

„Anna!

Vergeef mij wat ik U ga schrijven.

Reeds sedert eenigen tijd had ik het moeten doen, maar ik heb er tegen opgezien U te bedroeven. Evenwel het moet zoo zijn. Man geworden, heb ik tegen wil en dank leeren inzien, dat de voorbarige jongen zich vergist heeft. Uw vader had gelijk, wij waren nog kinderen, nog te jong. Ik moet U thans mijn jongenswoord terug vragen.

H. Hagestein.”

De noodlottige brief wordt verzegeld en verzonden.

's Avonds tegen zeven uur zou hij belet laten vragen bij Mevrouw van den Bergh, en haar de gewichtige vraag doen, die hij nog ééns, maar aan eene andere gedaan had, terwijl Oom de zaak voor hem zou bepleiten bij haar vader.

Waggelend en bleek als een gevonnisse verliet Herman het bureau zijns Ooms. De strijd was nog niet volstreden, al had hij

gehoopt dien met één slag ten einde te brengen, want alles wat in hem was, verzette zich met aandrang tegen den Demon, die hem tot dien stap had bewogen.

Zijne eerlijkheid, het woord, dat hij verpand had, de illusies, die hij zich gemaakt had voor eene toekomst met Anna, alles vereenigde zich om een strijd op leven en dood te wagen met den boozen geest die zijne ziel beheerschte.

Was het waar, wat Oom gezegd had: moest in alle gevallen een der twee meisjes ongelukkig worden? Had hij dan ooit iets gezegd, dat op een belofte geleek aan Eugénie? Zou zij ongelukkig worden, wanneer de arme Neef van den rijken bankier haar niet ten huwelijk vroeg. Zij zou hem immers versmaden, als zij wist wie en wat hij was, en haar spel met een ander spelen, zoo als zij het met hem gedaan had.

Neen! Slechts ééne der twee kon hij ongelukkig maken, en dat had hij gedaan, maar hij gevoelde het, niet om zich zelven de poorten des geluks te openen.

De toekomst was zoo donker als hij ze nog nooit voor zich had zien liggen. Het warme koesterende zonnetje, dat het verschiep zoo vroolijk bescheen, was ondergegaan. Koud en zwart zag alles er uit.

Maar hij werd bankier! Het was toch geen volslagen duisternis voor hem uit, het

schoone licht van bougies, in goud en edelgesteenten weerkaatst, zou hem voor dien zonneshijn schadeloos stellen. Maar zou hem dit op den duur bevredigen?

En toch had hij voor altijd dat licht verkozen boven dien helderen zonneshijn. Hij had zijn „jongenswoord” terug gevraagd. Oh, maar hij moest krankzinnig geweest zijn! „Neen oom, neen! Ik kan, ik mag niet doen, wat gij van mij vergt.”

't Was als zou de zon weder doorbreken, het werd helderder. Maar, bankier of bedelaar! Slechts eenmaal in zijn leven zou hem die keuze voorkomen. Hij zou voor goed moeten afzien van zijne droomen en luchtkasteelen, terwijl het hem slechts één woord behoefde te kosten, die luchtkasteelen werkelijkheid te doen worden.

Slechts één ding zou er aan ontbreken: de liefde; want Eugénie zou hij nooit beminnen.

Voor goed was de bekoring verbroken, die hem aan haar geboeid had, en wat hij haar dien avond zou moeten beloven, zou moeten vragen, hij wist dat hij het nooit zou kunnen geven.

Hij was naar huis gekomen, hoe? wist hij zelf niet. Hij had op niemand gelet.

De pendule wees op 4 uur, en nog altijd was het briefje aan Eugénie niet geschreven.

Des avonds ten half zeven hield het ele-

gante coupétje van den bankier voor de deur van Hermans woning stil.

Oom wipte er vlug uit, nadat de palfrenier had aangebeld.

„Mijnheer is zeker te huis, niet waar meisje?”

„Neen Meheer, meheer is om 5 uur uitgegaan, en komt niet terug?”

„Wat zeg je! niet terug.

„Neen Meheer, ik geloof het ten minste niet. Wacht, ik zal even de jufvrouw roepen!”

De jufvrouw wist te vertellen, dat Mijnheer de huur had opgezegd, en tot de laatste maand betaald. Mijnheer was voor goed weg. Mijnheer zijn goed moest hem achterna gestuurd worden, maar wáár, dat zou Mijnheer nog wel schrijven. Mijnheer had een brief achtergelaten voor Mijnheer zijn Oom, die lag boven op de schrijftafel.

Oom stormt de trap op en bij het haastig ontstoken licht leest hij:

„Oom!

Ik kan niet. Ik mag niet. Vergeef mij dat ik uwe weldaden niet vergoeden kan. Mijn besluit staat vast. Bedelaar, als het niet anders kan, maar dan met Anna. Ik

reis mijn ongelukkigen brief achterna, God geve, dat ik niet te laat kome.

Herman."

„Ellendeling Verloren!"

Het was het eenige wat de bankier kon uitstorten.

Zoo snel zijn beenen hem dragen konden spoedde hij zich naar zijn rijtuig, „Naar huis!" En in vliegende galop vliegen zijne schoone moorkoppen met hem langs de grachten. Niet zoo snel, maar toch met den meesten spoed, die men van twee huurpaarden verwachten kan, rolde op datzelfde oogenblik Herman op den Utrechtsche straatweg voort.

Het was donker en de gure wind joeg de groote hagelsteen, met zulk een geweld tegen de ruiten der vigelante, dat het elk oogenblik scheen als zouden zij die verbrijzelen; maar het was den reiziger toch beter te moede dan heden middag op zijne comfortable sofa bij den gezelligen haard. De strijd was volstreden, de demon overwonnen. Het goud was weg, maar het zonnetje scheen weder warm en verkwikkend in het verschiet

En hoewel hij eene pijnlijke wroeging gevoelde, toch was er eene rust in zijne ziel, die hij de laatste maanden niet gekend had.

Eén ding pijnigde hem echter nog meer dan al het andere, de vrees dat de heillooze brief vóór hem zou aankomen.

Naarmate hij evenwel meer de plaats zijner bestemming naderde voelde hij den moed dalen om Anna onder de oogen te treden, en zijne aansporingen tot spoed aan den koetsier werden op elke volgende pleisterplaats zeldzamer.

Twee jaren zijn sedert dien vreeselijken dag verstreken. Wanneer gij mij op een schoonen Meimorgen van het jaar 1850 nogmaals wilt vergezellen naar de nederige woning, waarin ik U in het begin van dit verhaal binnenleidde, dan vinden wij het geheele huis feestelijk getooid. Overal verkondigen U groen en bloemen dat er eene bruid woont.

Anna en Herman zijn nu geen kinderen meer, en de oude Heilo kan nu zonder zelfverwilt toestaan, wat zijn hartewensch was. Wel mocht de keuze van Herman thans eene beproefde keuze heeten. Heilo weet, dat hij thans zijne Anna met gerustheid aan hem kan toevertrouwen.

Herman was zijn ongeluksbrief vóór geweest. Hij had met van schaamte bevende lippen aan Anna bekend waarom hij kwam, hij had haar vergeving gevraagd, en een kus had het verbond hunner harten op nieuw bezegeld.

Hij had evenwel zichzelf een tijd van boete opgelegd, en was nog denzelfden avond op weg naar Rotterdam, waar hij na lang zoeken door bemiddeling van Heilo eene betrekking kreeg.

Hij was weder klerk op een bankierskantoor, maar met een kleiner inkomen, en het verre, verre vooruitzicht eindelijk nog boekhouder te worden. Hij is er echter volkomen tevreden en gelukkig mede, en Anna? Zij heeft nooit meer of beter verlangd.

Het huis Hagestein heeft het jaar '48 niet meer mede beleefd. Oom had maar al te zekere grondslagen voor zijne berekening gehad. Hij is zoo spoedig mogelijk met zijn geheele gezin naar Oost-Indië vertrokken, waar het hem altijd nog gemakkelijker scheen zijn fatsoen op te houden dan te Amsterdam, waar hij de oogen niet durfde opslaan.

Is iemand mijner lezers nieuwsgierig naar Eugénie? Zij is nog niet getrouwd.

De oude Heilo heeft zijn huisje verkocht om een nieuw in Rotterdam te koopen. Hij komt bij zijne kinderen inwonen. Voorloopig zal dus ons drietal weder één gezin uitmaken. Gaarne wenschen wij Herman en Anna geluk, en met hen dat Vader nog lang „der Dritte im Bunde” moge zijn.

V R A A G.

'k Weet niet welke snaar in mijn ziel is verbroken,
'k Weet niet hoe mijn harte zoo ledig mij schijnt.
Of ook hoe het woord, mij ten afscheid gesproken,
De sterre gelijkt, die ter kimme verdwijnt.

Het is mij te moede als uit Eden verdreven,
Als stond ik alléén op de treurende aard,
Als zag ik terug op die lachende dreven,
Voor altijd gesloten, door 't vlammeende zwaard.

Ik voel 't, niet voor mij meer de bloemen der aarde,
Voor mij slechts de doornen, voor mij slechts de strijd,
Verdord zijn de bloesems, die 'k teeder vergaarde,
Sterft, Liefde, Gij ook door de hand van den tijd?

A N T W O O R D.

Wat leuter je toch, van „een snaar in je ziele”?
 Wat leuter je toch van „een ledig in 't hart”?
 Van „woorden ten afscheid”, die slecht je bevielen
 Van „vallende sterren”, „van tranen en smart.”

Wat zanik je toch van „een Eden op aarde”
 „Alleen in een dorre en drooge woestijn.”
 Van „lachende dreven” en „vlammende zwaarden”
 't Kan Adam, niet jou, overkomen toch zijn!

PEREX.

WAAROM IK ZOO BLEEK ZIE.

EEN KLACHT VAN SANDER.

Aan den oever der rivier was ik gezeten en aan mijne zijde lag tusschen viooltjes en maagdeliefjes mijn pistool. Vroolijk scheen de roode avondzon in mijn lodderig oog en trachtte een donkerder tint te geven aan mijne bleeke wangen; vroolijk ook speelde de zachte wind door mijne hangende haren; vroolijk vervolgden de golfjes hunnen weg, naar den oceaen; vroolijk zongen de vogels, huppelde het vee in de weide, wiegelden de bloemen door den wind bewogen, en treurig zat ik daar neder als aanschouwer dezer lachende natuur. Treurig en wrevelig; want ik bemerkte zeer goed dat die geheele natuur mij bespotte en zich met mijn leed vermaakte; ja, van spijt moest ik knarsen met de tanden, wanneer daar een leeuwerik kwam aanfladderen, ging zitten op een tak boven mijn hoofd, daar even een vroolijk deuntje

bleef neuriën en dan vroolijk wegvloog; of wanneer een paard in de wei zich even naar mij toekeerde, in een luid geschater uitbarstte en dan weer onbekommerd voortthuppelde; en de zon die daar heel langzaam ter kimme daalde, was het haar niet te doen om mij te sarren en mij te zeggen „Ik heb de tijd!” mij, die al de jaren, die ik nog te doorleven had zoo graag in één oogwenk had zien voorbijgaan. De eenigen, die mij nog behaagden, en medelijden met mij schenen te hebben, waren de kikkers in een naburige sloot, want met hun gekwaak riepen zij mij om tot hen te komen en ik had mij ook zoo graag met al mijn verdriet en lijden doen stikken in den modderpoel. En dan bezag ik weder met welgevallen mijn pistool, dat nog altijd tusschen maagdeliefjes en viooltjes naast mij lag, en trok eenige malen aan den haan, met een grijnslach, die wel zeer bitter moet geweest zijn. Ik droeg altijd mijn pistool bij mij, want ik dacht, het is toch een zegepraal te weten, dat het in mijn macht is, door ééne beweging met den vinger, een einde te kunnen maken aan al mijn smart en lijden. Toen legde ik weder mijn pistool bedaard ter zijde en staarde omlaag in de diepte des waters en in de diepte mijner ellende. Adelaïde, zoo dacht ik, zoo gij mijn lijden gekend hadt, zoudt gij mijn hart zoo bezeerd heb-

ben? Adelaïde, zoo gij mij hier zaagt, zoudt gij geen medelijden met mij hebben? Adelaïde, zoudt gij toch uw bruiloftsgewaad in gereedheid brengen, zoo gij kendet de tranen, die ik hier pleng? maar die tranen, gij zult ze proeven, want ze hebben het water dezer rivier bitter gemaakt.

Eens scheen de zon in mijn ziel:

Dat waren gelukkige dagen,
Maar helaas, zij keeren nooit weer!
Mijn hart is aan bloeden geslagen;
Mijn liefje, wat wilt gij nog meer!

Ik droomde van liefde en trouwe,
In venijn zijn beide vergaan,
Mijn hart is in stukken gehouwen;
Mijn liefje, dat hebt gij gedaan!

Haar, die ik eens schonk mijne liefde,
Die 'k minde van allen het meest,
Die ook mij het harte doorkliefde,
Mijn liefje, gij zijt die geweest!

Terwijl ik zoo zong en dacht en treurde,
hoorde ik achter mij een lief kinderstemmetje,
en omziende zag ik een twaalfjarig meisje
naar mij toekomen dat tot mij sprak:
„Wel Sandertje, waarom zijt gij hier zoo
alleen? alles in het dorp is vroolijk en alle

wegen zijn groen gemaakt, waar morgen de bruid komt langs rijden, en ik kom hier om bloemen voor haar te zoeken, want zij is altijd zoo lief en vriendelijk tegen mij, dat ik van niemand zoo houd als van haar; en waarom zit gij hier nu zoo verdrietig?" — Kind, kind ge wist niet wat ge spraakt, ge wist niet dat al uwe onvoorzichtige woorden de vlijmende wonde in mijn hart meer dan een duim breeder moesten maken; maar zoo ge ook niet in uwe onwetendheid gesproken hadt, Sandertje zou zijn kookend bloed in een misdaad hebben gekoeld. Maar nu sprak ik: „gij houdt dus zooveel van haar, en nu gaat gij bloemen plukken, om haar die aan te bieden, welnu, ik zal ook bloemen plukken en voeg die bij de uwen, want ik houd ook veel van Adelaïde en vind haar ook zeer lief en zeer vriendelijk en zeer schoon." En ik ging bloemen plukken voor haar, die al de bloemen uit mijn ziel gestolen had; en toen ze ze ontving moet ze daarop pareldroppels hebben aanschouwd en toen dacht ze dat het dauw was en droogde ze af met haar hand; het waren mijne tranen, die ze afdroogde.

Ik ging naar huis; daar vond ik op mijn kamer een briefje liggen; het behelsde een uitnoodiging om morgen meê ter bruiloft te komen; men had mij vergeten eerder te vragen, of ik niet kwalijk nemen wou. O, was het toen voor mijn vol gemoed niet om over

te loopen? Of ik gast wou zijn op het feest, dat *mijn* bruiloftsfeest had moeten zijn! En men had mij vergeten, mij die de bruigomsplaats had moeten bekleeden. O, was het wonder dat ik mij niet langer kon weerhouden en een handvol tranen uit mijne oogen moest tappen? En toen ik weêr tot mij zelve kwam en toevallig in den spiegel keek, toen was weer mijn gelaat wat bleeker en mijn kaak wat smaller geworden. Maar weer vatte ik allen moed samen, want daar viel mij een versje van Heine in de gedachte:

Herz, mein Herz du viel geduldiges,
Grolle nicht ob dem Verrath;
Trag es, trag es und entschuldig es
Was die holde Thörin that.

Ik dacht, ja Sandertje ook gij zult dragen en verdragen, en ik kreeg er een eigenaardig soort genoegen in om mijn hart te laten folteren; ik besloot geen druppel in mijn lijdenskelk te laten, geen druppel ook te storten: ik nam de invitatie aan.

Den volgenden dag ging ik ter bruiloftsviering op; ik trad de feestzaal binnen, waar reeds een aantal gasten tegenwoordig waren, en aan het einde van de zaal, dáár stond zij:

„Wie die Wellenschaum geborene
„Strahlt mein Lieb in Schönheitsglanz,

„Denn sie ist das anserkorene
 „Bräutchen eines fremden Manns.“

Ik was gekomen tot het oogenblik dat ik had gedacht nimmer te kunnen doorleven; maar ik was sterk en met vasten tred kwam ik nader: de bruid drukte ik de hand en wenschte haar van harte geluk. O, verbleekte zij toen niet een oogenblik, deinsde zij niet een stap achteruit toen ik naderde, trilde haar hand niet toen ik die aanraakte? Neen, neen niets van dat alles, geen spoor van ontroering, kalm en bedaard was zij en vriendelijk tegen mij als tegen iedereen. Nog hield ik mij goed; maar toen ik daar ook dien bruidegom zag staan en ook hem moest gelukwenschen, neen, toen kon ik niet langer, en was het mij kwalijk te nemen, dat ik een oogenblik mij zelf vergat en reeds den duim van mijn witten glacé tusschen mijne tanden had, om mij dien van de hand te rijten en hem voor de voeten te werpen. Maar tegelijk hoorde ik een stem in mij: Sandertje, Sandertje, gij hadt beloofd te zullen moed houden! — en toen bezon ik mij en heb hem de hand gedrukt.

Aan tafel had ik juist het gezicht op het bruidspaar; ik had twee allerliefste buurmeisjes, die mij echter bijzonder leelijk en bijzonder vervelend toeschenen en ik zelf schertste en lachte en als er coupletten ge-

zongen werden ter eere van de twee, dan zong ik het hardst en het hartelijkst van allen meê, met mijn beste tenorgeluid; en er was niemand die bemerkte, hoe woest het daar was in mijn ziel. Slechts twee keer had ik mij bijna verraden; eens, het was aan het begin van het diner, toen er iets gezongen werd van bruidegom kus uw bruid, en toen beide in een innige omhelzing uitbarstten, toen werd het mij zóó vreemd en werd ik zóó verlegen, dat ik niet wist waar mijne oogen te wenden en hoe mijn ontroering te verbergen, en ik eindelijk met den neus te land kwam in het diepste van den kop schildpadsoep, die in mijne handen beefde. De andere keer gewaagde een of ander geestig heer in een toast schertsender wijze van de benijders van den bruidegom en begonnen mijne knieën te knikken en zat ik zenuwachtig te draaien en morste een grooten plas wijn op het witte kleed mijner buurvrouw. Maar niemand sloeg hier veel acht op of schreef het aan iets anders toe dan aan onhandigheid.

Het diner was ten eind; het bal begon. O, de herinneringen aan dat gedeelte van den avond moet ik ze mij weder voor den geest roepen! Die vroolijkheid, die mij benauwde; dat gelach en die blijdschap om mij henen, die mij zoo somber stemden, dat heldere, witte licht, dat zwart in mijn bin-

nenste weerkaatste; die muziek, die mij schaterend uit scheen te lachen, en aan het hoofd der dansende menigte, zij, mijne Adelaïde, uitmuntende als bruid, uitmuntende echter ook door schoonheid, door de vlugheid harer bewegingen, door hare scherts, hare gulheid en toch ook hare vorstelikheden. Maar Sandertje heeft zich goed gehouden, Sandertje is uiterlijk kalm en bedaard geweest, en dezelfde schoenen daar thans duizend tranen op rollen, mijn moed is daar toen niet ingezakt. Ik ben naar den bruidegom toegegaan en heb hem verzocht een dansje met zijn bruid; hij stond mij dien toe. Arm in arm wandelde ik met haar door de zaal, ik sprak tot haar, zij sprak tot mij, waarover, vraagt het mij niet, ik weet het niet! Daar verhieven zich de tonen der muziek; wij zetten ons tot den dans in beweging, hare bruine oogen zagen diep in de mijne, haar adem raakte mijne wangen; de bewegingen van haar lichaam voegden zich naar de mijne; vast hield ik haar met den arm om haar middel tegen mijn borst vastgeklemd, zoo vast, neen vaster nog dan een atoom waterstof, een atoom zuurstof tot een molekuul water verbonden houdt; zoo dansen wij voort door de zaal, haar hart tegen mijn hart kloppende, haar adem in de mijne, mijne stem in de hare, hare ziel in de mijne vloeiende, en ik dacht niets kan ons meer scheiden, en vaster hield ik haar omklemd. —

Daar zweeg de muziek, en als verlamd liet ik haar plotseling los; de bruidegom kwam aan om haar van mij op te eischen. Toen ben ik als een wilde de zaal uit-, de straat op-, mijn huis ingesneld en daar heb ik mij op mijn bed geworpen en nog eenmaal gedroomd dat zij mijn was, voor de laatste maal van mijn leven gedroomd van geluk; en toen ik den volgenden morgen ontwaakte en in den spiegel zag, toen was wederom mijn gelaat wat bleeker en mijn kaak wat smaller geworden.

Ik ging naar de kerk, toen ze getrouwd werd; ook dit verdriet spaarde ik mij niet. Toen de bruidstoet binnentrad werd het bonzen van mijn hart hoorbaar boven de orgeltoon en uit; het laatst van allen kwam het jeugdig paar binnen; hoe schoon was mijn Adelaïde! neen, mijne Adelaïde mocht ik nu niet meer zeggen, voor eeuwig was zij de vrouw geworden van een ander. Het trouwformulier werd voorgelezen; geknield lagen zij daar hand in hand op het kussen voor den prediker: „Bekent gij hier voor God en deze zijn heilige gemeente, dat gij genomen hebt, en neemt tot uwen wetelijken man Piet van Offelen, hier tegenwoordig; welken gij belooft gehoorzaam te zijn, hem te dienen en te helpen, hem nimmermeer te verlaten, heiliglijk met hem te leven, hem trouw en geloof houdende in alle

dingen, gelijkerwijs een vrome en getrouwe huisvrouw haren wettelijken man schuldig is, na uitwijzen des heiligen evangelies?" Toen die woorden waren gesproken en de plechtige gelofte van trouw gedaan, toen hun bond voor eeuwig was verzegeld, toen verdween voor mij de laatste straal van hoop en het werd nacht in mijn binnenste. Piet van Offelen was voor eeuwig haar man en Sandertje was voor eeuwig alleen! Er werd gebeden voor het jonge paar en ik heb meê gebeden, hoewel ik liever dien prediker, dien snoever daar, aan zijne ooren had willen trekken. Er werd gezongen:

„U zeëgne God!

Hij stelt u tot een zegen!

Gezegend zij uw hoofd, uw hart, uw wegen,

Uw aardsch, uw eeuwig lot.”

en ik heb meê gezongen, en toen de prediker eindelijk zijne handen over hunne hoofden ophief en den zegen over hen uitsprak, — heb ik het aangezien. Toen was het gedaan en ik holde weder naar huis en het eerste wat ik deed, toen ik alleen op mijn kamer was, was in zwijm vallen, en toen ik tot mij zelve kwam en in den spiegel zag, was mijn gelaat weer wat bleeker en mijn kaak wat smaller geworden.

Dat alles is nu geweest, die tijden zijn

voorbij; maar wat is er intusschen van mij geworden? Ziet, ik ben gelijk aan den eik, die is staande gebleven gedurende menigen storm; maar wat de storm niet vermocht, dat heeft de worm gedaan, die langzaam aan den wortel knaagde; en daar staat hij nu ontbladerd en verdord en hij wacht slechts tot straks des houthakkers bijl hem komt vellen. De worm der smart heeft ook niet opgehouden aan mijn bestaan te knabbelen, mijn hart is geworden gelijk aan een stuk ijsglas, zoo vol reten en barsten en scheuren; voorbij is mijn levenslust, ach de schoonste bladzijden uit Weiszbach's *Mechanica* laten mij zelfs koel! En wanneer men mij nu daar ziet rondwandelen als eene ruïne, dan zegt men dat ik te veel uitga, en wanneer een of ander criticus deze bladzijden las, dan zou hij zeggen, dat ik een armzalig naïper ben van een of ander schrijver, God weet wie! Uitgaan als of ik nog vroolijk kon zijn! En alsof ooit een ander schrijver in de kerk had gezeten toen de hand van de vrouw, die de mijne had moeten worden, werd gelegd in de hand van een ander!

Maar gij, lezers, gij weet nu toch,
 waarom ik zoo bleek zie!

ROMANCE.

Er woonden eens in 't Haagje,
(’t Is waar wat ik verhaal)
Een lieve jonge dame
En haar aanstaand gemaal.

Hij minde haar zoo teeder,
Zij had hem innig lief,
En daarvan kon getuigen
Zoo menig minnebrief.

Zij gingen 's avonds gaarne
Naar zeker boschje toe
En zongen daar te zamen:
„Du lieber Engel, du....”

Op deze wijze ging er
Een maand of drie voorbij;
Toen gaf te hunner eere
De piepa een partij.

Nadat men eerst gezorgd had
 Voor d'innerlijken mensch,
 Ging men ook nog wat dansen:
 't Was aller gasten wensch.

't Is eind'lijk afgeloopen,
 De gasten trekken heen,
 En in de leege balzaal
 Blijft slechts de bruid alleen.

De Bruigom laat haar zitten:
 Hij is fameus galant
 En brengt een vreemde dame
 Naar hare vigilant.

Het Bruidje zit te wachten
 Of hij ook komen zal,
 Om nog eens in vertrouwen
 Te spreken over 't bal.

Zij is niet meer zoo rustig
 Als 's morgens voor het feest:
 Want bij die vreemde dame
 Is hij zoolang geweest. . . .

Wel danste hij, natuurlijk,
 Het meest met zijne Bruid
 Doch, kon hij haar maar loozen,
 Dan kneep hij daad'lijk uit.

Zoo peinsde 't lieve Bruidje
 En toen ze 'em eindlijk zag,
 Werde nog het pak niet lichter,
 Dat haar op 't harte lag.

Op alles, wat zij zeide,
 Zei hij haast niets terug.
 Doch, toen zijn rijtuig vóórkam,
 Werde hij bijzonder vlug.

Ook scheen hij te vergeten,
 Wat hij steeds placht te doen:
 Hij gaf haar bij het heengaan
 Niet eens een afscheidszoen.

Die akelige koelheid,
 Die stond haar gansch niet aan:
 „Ik dacht het wel, dat vrouwmensch,
 Dat heeft het hem gedaan!”

„Die slang, dat lage wezen,
 „Zij, zij heeft hem verleid!
 „Ach, wat deed ook mijn vader
 „Hier met die valsche meid!”

Zij kwam niet tot bedaren:
 Men riep een Aesculaap,
 Die gaf haar wat morphine
 En daardoor viel ze in slaap.

En toen de Bruid ontwaakte,
 (De zon stond reeds vrij hoog)
 Zat Bruigom met het „vrouwmensch“
 In Cöln reeds, hoog en droog.

Het Bruidje kreeg die dag nog
 Van hem een korten brief:
 Van 't huw'lijk kon niets komen,
 Hij had haar niet meer lief!

„'k Kan zonder hem niet leven!“
 Dus roept zij gillend uit,
 „Dan wil 'k nog liever sterven!“
 En neemt wat rattekruid.

Zij slikt en kijkt weemoedig
 't Portret haars minnaars aan. . . .
 Daar ziet zij in een hoekje
 Haar pianino staan.

Zij zet zich aan het speeltuig
 En zingt al stervend voort :
 „Du hest mir zu Grunde gerichtet!“
 Dit was haar laatste woord.

WAT MEN OP EEN BOEKENSTALLETJE ZOO AL KAN AANTREFFEN.

Gij vraagt mij welke de oorzaak was, die mij van avond het gezelschap zoo haastig deed verlaten?

Die oorzaak was een gesprek over strenge winters, tusschen 2 zestigers, waarbij de winter van 3023 als voorbeeld werd aangehaald.

En waarom, vraagt ge nu verder, interesseert u dat jaartal 3023 zoo?

En hierop antwoord ik: de volgende, oogenschiijnlijk nietige gebeurtenis, die echter op mij veel indruk maakte.

Op zekeren avond, in den winter van het jaar 3023, was ik in eene ontevredene, onrustige stemming, iets dat meer voorkomt bij jongelui van den ouderdom, dien ik toen bereikt had. Daar te huis niets in staat was mij afleiding te bezorgen, besloot ik tot eene wandeling. Het was uitermate koud, zoo zelfs, dat men als regel aan kon nemen, dat

niemand buiten hooge noodzakelijkheid zich op straat bevond, een regel waarop ik wel de eenige uitzondering gemaakt zal hebben. De koude had echter op mij slechts zeer kort invloed, want spoedig veranderde mijn loop-pas in een soezend slenteren, een toestand waarin men weinig voelt.

In dien toestand passeerde ik een boekenkraampje, waarvoor ik werktuigelijk eenigen tijd bleef staan. De stem van den kramer wekte mij uit mijne mijmering en deed mij dien man aanzien; of het nu iets bijzonders in mijne oogen, of wel wat men noemt „de gevolgen van een overspannen geest” was, ik weet het niet, doch niettegenstaande menigeen een gevoelvollen boekenjood voor een onbestaanbare grootheid uit zal maken, meende ik in de oogen van mijn kramer gevoelvolle blikken op te merken.

„’t Is erg koud van avond”, zei ik, en hoe ik op het idee kwam den man dat axioma op de mouw te spelden, daar kan ik wederom geene rekenschap van geven.

„Ja, mijnheer,” antwoordde hij, „en Isaäk zal ’t nog lang koud hebben, want als ’t zoo koud is komen de menschen niet op straat om zijne boeken te koopen.”

Dit antwoord trof mij en, eenige oude boekdeelen opnemende, vroeg ik: „zijn dat dure oude boeken?”

„Het is eigenlijk scheurpapier; ik neem

„ze mee in mijne kist om bij het pakken aan te vullen. Mijnheer kan die vier voor een gulden krijgen.”

Ik gaf hem een rijksdaalder en wandelde met mijne vier antiquiteiten naar huis.

Dikwijls had ik later aan dit voorval gedacht, doch nimmer had ik nog den moed gehad de gekochte boeken in te zien. Van avond vermande ik mij echter, ja ik kreeg zelfs eene onweerstandbare begeerte de boeken zoo spoedig mogelijk door te snuffelen. Vrij haastig vertrok ik daarom, ongeduldig als ik was. Te huis gekomen haalde ik mijne schat terstond uit zijn schuilhoek te voorschijn.

Het eerste werk was :

DE LUCHTLOCOMOTIEF, EENE NIEUWE VINDING,
WAARDOOR MEN BIJ DE LUCHTVAART EENE
ONGEKENDE SNELHEID BEREIKEN KAN.

Nu moet ge weten, lezer, dat de locomotief een werktuig was waardoor de ouden zich lieten vervoeren en wel met eene, voor hun tijd vrij belangrijke snelheid. Te land is dit werktuig zeer veel toegepast; ook meen ik wel eens gehoord te hebben, dat te water —, maar enfin, daarin kan ik mij ook vergissen. Een luchtlocomotief, dit weet ik echter, heeft nimmer bestaan, en ik classificeerde deze nieuwe uitvinding dus onder de

klasse der niet toegepaste of onnutte vindingen. Ik legde het boek daarom ter zijde, met het voornemen het als afschrikkend voorbeeld aan mijn zoon cadeau te geven, wanneer die ook eens uitvindingen gaat maken.

Ik ging dus over tot het tweede en las den volgende titel:

DE WAARACHTIGE CONSTRUCTIE BIJ DE BURGE-
LIJKE BOUWKUNDE DOOR ETC.

Het boek had het druk over monumentale gebouwen en bouwverordeningen. Het interesseerde mij niet.

N°. 3 droeg tot titel.

OVER DE MECHANICA ALS PRÆDOMINEEREND VAK
BIJ EXAMENS, DOOR EEN ONTEVREDENE.

Het werk was uitgegeven in 1910, en daar over deze zaak thans nog veel geschreven wordt, vind ik het vreemd, dat het geschrijf van ruim 1000 jaren nog niet in staat is geweest, hierin verbetering te brengen. Daar de inhoud vermoedelijk wel van overbekenden aard zou zijn, achtte ik het niet noodig het werk te lezen.

Kijk, dacht ik, dat wordt zeker „last not least”, en zoo was het; ik heb mij ten

minste geruimen tijd met N°. 4 bezig gehouden.

De titel was als volgt:

GESCHIEDENIS VAN HET UTOPIAANSCH
STUDENTENCORPS.

Naar de Kronijken dezer Vereeniging opgemaakt door

JOHAN CAREL VAN MERKPALEN PEN.

Ik kreeg eensklaps zin in het lezen van die oude kronijken, en begon dus van Merkpalen Pen's gewrocht te doorbladeren.

Natuurlijk; „1ste Hoofdst. Ontstaan”, hm ja! „Toenemende Bloei”, hm, dat maar niet lezen, 't is te alledaags.

„2de Hoofdstuk. Oorlog met de Buitenwereld.”

Eens verder zien: „4de Hoofdstuk, 5de . .” Hé? wat 's dat? Ze schijnen daar druk aan oorlogen gedaan te hebben: hoor maar eens:

„De zes senaten van het jaar 18”, neen dat niet, maar verder: „Toenemende spanning tusschen de Senatisten en de Redactoranen. Eerste Redactoraansche Oorlog.”

Ik houd wel eens van zoo'n krijgsgeschiedenis; we zullen dien oorlog eens lezen, maar eerst zien of het lang is.

Ik sla dus eenige bladen over, hopende een hoofdstuk te vinden met den titel: Einde

van den eersten Redactoraanschen oorlog. Vrede te daar of daar, of van die of die, maar jawel, heel wat anders: „Succes der Senatisten bij verschillende stemmingen. Toenemende Afgunst der Redactoranen. Almanak-krakeelen. 34ste Redactoraansche oorlog.”

Daar het mij tamelijk onverschillig is, welke oorlog me bezig houdt, en ik nog al lui ben uitgevallen, zullen we niet tot onzen eersten oorlog terugkeeren, maar dezen eens inzien. Aan van Merkpalen dus het woord:

„Reeds in het vorige hoofdstuk vermeldde ik, dat door het optreden van Slingeraar de Senatistische partij haar vroegere invloed kreeg.

Jacobus Slingeraar, werd door den 4ten Senaat van het jaar 1914 geïnstalleerd. In het begin zijner loopbaan trok hij door geene buitengewone hoedanigheden de aandacht zijner medebroederen. Lid van het Senatistische gezelschap „M. E. N. S. C. H.,” was hij een ijverig voorstander der partij waartoe hij behoorde, zonder dat dit echter in het oog liep. Dit was de reden, waarom hij, na het bedanken van verschillende gekozenen, bestuurslid werd van het wandelgezelschap „Dudok” zonder dat de Redactoraansche partij deze verkiezing tegenwerkte. Door den aanhang, dien hij zich verworven had bij het eerste jaar, werd hij kort daarop Commissaris van het Redeneergezelschap „Cicero”. Als zoodanig

toonde hij zijne bruikbaarheid, niet zoozeer door zijnen schoonen spreektrant, als wel door de uitermate korte en krachtige bewoordingen, waarmede hij den gedachtenloop van den voorzitter, den Heer Spreekaal, wederlegde.

Eenmaal aanzien bij zijne partij genietende, toonde hij zijne onverzettelijke wilskracht, welke, gepaard gaande aan een schrander hoofd, hem voor de gewichtigste betrekkingen in de wieg had gelegd.

Door het oprichten eener Kiesvereeniging „Opkammen” werd hij weldra de ziel zijner partij, en wist deze zoo aan een te sluiten en in omvang te doen toenemen, dat bij verschillende stemmingen de Redactoranen eene bloedige nederlaag leden.

De afgunst der laatste partij en het doorzetten van Slingeraar en de zijnen, deed de spanning, welke vóór den vorigen oorlog bestaan had, terugkeeren. Er was slechts eene aanleiding noodig om nieuwe onlusten te weeg te brengen, en deze aanleiding kwam spoedig.

In de volksvergadering was namelijk besloten, dat de almanak voor dat jaar zou bevatten 20417 letters. De almanak kwam uit, doch bevatte er slechts 20414. Terstond werd de volksvergadering opgeroepen; de discussie was hevig. Te vergeefs verontschuldigten de Redactoranen deze omissie, door het aanwijzen van 3 drukfouten. Slingeraar en de zijnen spraken van misbruik van vertrouwen,

daar de redactie 20417 letters gegarandeerd had. Hierdoor brak de 34ste Redactoraansche oorlog uit....

Ik spaar den lezer de bloedige tooneelen, die van Merkpalen ons hier afschildert, daar ik vrees, dat ze bij hem hetzelfde gevolg zouden hebben als bij mij. Door des schrijvers wegslependen stijl weggesleurd, begonnen de kronijken mij voor de oogen te dansen, en verdwenen spoedig uit het gezicht. Het werd mij benauwd, ik vocht mede. Een zwaarlijvig Senatist danste een cancan op mijn borst, en een heirleger van Redactoranen trok aan mijne haren; lang duurde dit zoo, totdat eindelijk de 25ste Senaat van het jaar 1914 kwam en mij in de gracht wierp.

In het water te land gekomen, werd ik wakker en bevond dat ik mij vergist had, want ik lag gemakkelijk in mijn luierstoel met de kronijken op mijn schoot.

Ik lees nimmermeer in het werk van van Merkpalen Pen, uit vrees voor nachtmerrie.

VESUVIUS.

'S A V O N D S.

Starren, die met zacht geflonker
 In den stillen zomernacht
 Worstelt tegen 't schemerdonker,
 Weet ge waar mijn ziel naar smacht?

Schoone purp'ren zomerrozen,
 Harer woning teedre wacht,
 Zeg me, wat doet U zoo blozen?
 Is 't wat mij hier heeft gebracht?

Murm'lend beekje, wie vertelde
 U wat omgaat in mijn hart,
 Weet ook gij wat lang mij kwelde?
 Kent ook gij mijn minnesmart?

Nachtegaal, ook uwe zangen
 Doen vermoeden dat gij weet
 Mijner ziele zoetst verlangen,
 Mijnen hartes innigst leed.

Alles om mij heen verraadt me,
Wat ik zelf nauw zeggen dorst;
Kom geliefde! kom, en laat me
't Staamlen aan uw trouwe borst.

Kom het lezen in mijn oogen,
Kom het hooren uit mijn mond,
Wat de voog'len zingen mogen,
Roos en beekje reeds verstond.

q.

AAN MIJNE PARAPLUIE.

Hoe zoude ik uw lof zingen, ware niet mijne keel schor. Hoe zoude ik hymnen, oden en elegiën neêrschrijven ter uwer eere, hadde niet koude vochtigheid mijne vingeren doen verstijven. Maar goddank ! trots mijn verstoppt brein, trots mijn verstoppt reukorgaan, de ader der dankbaarheid is niet verstoppt ; neen, zij leeft in mij, zij beheerscht mij, zij brandt in mij, zij is het die mij doet spreken woorden van liefde, van gehechtheid en van dank !

Daar zijn er die hun ouden vriend, als de ribben hem door de huid steken voor luttel centen van de hand zetten ; niet alzoo ik

mij is het niet mogelijk oude vriendschap zoo laaghartig te verbreken, geloof aan mijne liefde, vertrouw op mijne gehechtheid.

Onvolprezen samenstel van zijde en baleinen, zonder u hoevele malen ware ik vervloeid, in het verraderlijk klimaat van den gewijden grond der vaderen. Hooggeloofde vrucht der samenwerking van de machtige walvisch met den nietigen zijdeworm, wat en waar zoude ik zijn zonder u? Zonder twijfel, het kille graf ware mijn vroeg en ontijdig deel geweest.

Herinnert gij u, vriendin mijner jongelingschap, dien dag vol storm en hagelvlagen, toen kletterend het druppelenheir woest door Aeolus' adem daarheen geslingerd, de ramen van het koffiehuis beukte? dien dag, die mij ten zegen werd, en dat door uwe medewerking alleen? dien dag toen met geen lantaren, neen, met geen kalklicht een drooge steen te vinden was, toen men een zondvloed nabij waande, en de eene wolkbreuk de andere onverpoosd opvolgde?

O! ik beleef hem weder! Ik bespeur door de beslagen ruiten en den mist heen eene gedaante die onbeschut en wanhopig voortplast

Daar voel ik mijne roeping als man; tegelijk heer der schepping en beschermer der noodlijdenden. Ik laat mijn Beijersch staan, ik pak u op, ijl de trappen af, struikel, be-

zeer eene scheen (godlof de eerste en laatste op dien dag) — wederom voorwaarts, als Burger's spookros Jufvrouw! komt u hier . . . en arm in arm wandelen wij voort, in spijt van het woeden der elementen om ons heen.

Hoe schiep ik van oogenblik tot oogenblik meer behagen in dat geestig en liefelijk gesprek, hoe troffen mij telkens die uitingen van een gezond verstand en van een gevoelig hart!

Wie zal het ons euvel duiden, zoo wij ons in hooger sfeeren verdiepten, zoo mijne denkbeelden steeds verhevener werden — tot eindelijk bij een rukwind, die ons als een „exelsior” uit den hooge door het brein daverde, ook gij mijn scherm door dat hemelsch gevoel werdt overmeesterd en eene woeste poging deedt, u zelf en ons aan het aardsch gewemel te ontrukken; waarin gij zeker zoudt zijn geslaagd, hadden niet de eendrachtige pogingen waarmede twee kleine, en twee groote handen u weêrhielden, die illusie den bodem ingeslagen.

Na dien dag deden dankbaarheid en genegenheid het hare om ons dikwijls in elkanders bijzijn te brengen. Hoe dikwijls waart ook gij daarbij tegenwoordig! — wees echter overtuigd, dat wij u nooit als „fâcheux troisième” beschouwden.

Wij zijn getrouwd; helaas, reeds vier jaren

later moest ik zeggen: getrouwd *geweest*.

Gij noch ik zijn opgefleurd na dien dag van in- en uitwendigen storm, die ons samen aan de groeve zag, waarin haar zielloos overschot werd nedergelaten.

Gij waart getuige van het ontslaan en van het vergaan van mijn geluk, blijft ook gij den steun van mijn treurenden ouderdom!

ARNOLD.

V A R I A.

Wenk aan een jong student.

Der Wahn ist kurz,
Die Reu' ist lang.

SCHILLER. *Glocke.*

Afgekeurde stukken.

Ik heb u geschapen; — gij zijt opgegroeid tot een
monster onder mijne pen.

MULTATULI. *Max Havelaar.*

Na de groote vacantie 1875.

Gij hebt geen meisje!?

KLIKSPAAN.

Groentijd.

Que ma raison se taise.

DE LAMARTINE.

Niet-leden.

Met al die bange wezels,
Die kwezels en die ezels,
Wie drommel weet er raad?

DE GÉNESTET.

Idem.

Eene vorming, waarin geene dieren der hoogere klassen, met een regelmatig skelet en eene ruggekolom, maar enkel koralen, zeelelien of encriniten, schaal- en weekdieren gevonden worden

VAN DEN BROEK, *Sporen der Schepping.*

Zeker Corpclid.

Hij was er om zoo te zeggen de kern van.

SCHLOSSER. *Alg. Geschiedenis.*

Eigendomsrecht teekenzalen P. S.

Gij zult niet begeeren uws naasten huis; gij zult niet begeeren uws naasten vrouw, noch zijnen dienst-knecht, noch zijne dienstmaagd, noch zijnen os, noch zijnen ezel, noch iets, dat uws naasten is.

EXODUS 20 : 17.

Eerste lezing Vrije Studie.

King John in silence modestly expires.

POPE. *the Dunclad.*

Bestuur Vrije Studie.

In deze groep treffen wij de grootste nog levende exemplaren der orde aan; sommige hunner bereiken eene lengte van zes of zeven voet.

V. D. BROEK. *Sporen der Schepping.*

Kroegjool.

Every body beats every body.

POPE.

Idem.

O Zeit! in der
Die Worte mehr verbergen als enthüllen,
Die Kleider mehr enthüllen als verbergen!

R. HAMERLING. *Ahasver in Rom.*

Op v. D.

Aanminnige! in wier schoot het knaapje ligt gedoken.

BILDERDIJK.

College Chemische Technologie.

Mind your stops, Sir

POPE.

Buitensporige lichaamsoefeningen.

Die zijn zwaard gebruikt, zal door zijn zwaard
gestraft worden.

BIJBEL.

Op platte bewoners in deze streken.

Goddeloos! wie had ooit zoo'n famielje verwacht!

SCHOOLMEESTER.

Dies.

Elle portait les habits de Camille.

PAUL DE KOCK.

Ongelukken.

Onze groote mast brak.

MÜNCHHAUSEN.

Antwoord Raad van Bestuur.

Zij werden met een kluitje in het riet gestuurd.

Bekende zegswijze.

Idem.

'k Heb met dat nieuwe niets van doen;
Vooreerst, het strijdt met ons fatsoen.

DE GÉNESTET.

Jut en huisvrouw.

Sie hatten sich Beide so herzlich lieb;
Spitzbübin war sie, er war ein Dieb.

HEINE. *Romanzen.*

Zeker gast.

De held staarde in het rond met kalme majesteit.

DE GÉNESTET.

Nabroodje.

Maar wat is dat daar voor volk, dat daarginder
aan 't ruïneeren is? me dunkt die breken je goed daar
zoowat kapot.

FOKKE SIMONSZ.

Examens.

So musz einem Floh zu Muthe sein, der auf einem
fieberkranken Pudel haust.

AUERBACH. *Dorfgeschichten.*

Corpsvergadering 21 Oct. 1875.

Son langage a pris de l'accent et quelquefois de la
véhémence.

ROUSSEAU. *Emile.*

Zeker College.

Maakt men a priori eene préalable interpretatie
dezer kwestie, zoo blijkt a posteriori dikwijls het nut
eener circulaire notatie.

Uit het dictaat van een blokker.

Op de Kolonie.

Die kaatst moet den bal verwachten.

Spreekwoord.

Na zekere Corpsvergadering.

Laat ons deze twist beslechten,
Door eens moedig saam te vechten.

VAN ALPHEN. *Kindergedichten.*

Redactie Uitgave Almanak.

Joy, joy for e'er, my task is done.

MOCRE. *Paradise and the Peri.*

Slotvaria.

Desen Boeck bedanckt met reverentie,
Den discreten Leser van zijn patientie.

MARCUS VAN VAERNEWIJCK, *Spieghel der Ned. Audtheyt.*

